

**SŁUPSKI POWIATOWY
PROGRAM
NA RZECZ ZATRUDNIENIA
I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ**

Słupsk, listopad 2007

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
1. METODOLOGIA	7
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA SŁUPSKA I POWIATU SŁUPSKIEGO.....	11
2.1. MIASTO SŁUPSK.....	11
2.1.1. MIASTO W LICZBACH.....	13
2.2. POWIAT SŁUPSKI.....	15
2.2.1. POWIAT W LICZBACH	16
3. RYNEK PRACY	18
3.1. RAPORT O STANIE RYNKU PRACY	18
3.2. ANALIZA SWOT (RYNEK PRACY)	29
3.3. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA.....	31
3.4. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU - RYNEK PRACY	40
3.5. WDRAŻANIE	43
3.5.1. TYPY PROJEKTÓW – RYNEK PRACY	43
3.6. HARMONOGRAM I BUDŻET	45
3.7. STRUKTURA ZARZĄDZANIA.....	46
4. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.....	47
4.1. RAPORT O STANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.....	47
4.1.1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W POWIECIE SŁUPSKIM I MIEŚCIE SŁUPSKU.....	47
4.1.2. ZATRUDNIENIE NA TERENIE MIASTA SŁUPSKA I POWIATU SŁUPSKIEGO ...	50
4.2. ANALIZA SWOT (PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ).....	54
4.3. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA.....	56
4.4. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU - PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.....	59
4.5. WDRAŻANIE	61
4.5.1. TYPY PROJEKTÓW - PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	61
4.6. HARMONOGRAM I BUDŻET	63
4.7. STRUKTURA ZARZĄDZANIA.....	64
5. INTEGRACJA SPOŁECZNA	65
5.1. RAPORT O STANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ.....	65
5.1.1. DIAGNOZA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE SŁUPSKU I POWIECIE SŁUPSKIM.....	65
5.1.2. DIAGNOZA I ANALIZA CZYNNIKÓW PROWADZĄCYCH DO WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO.....	68
5.1.3. DIAGNOZA KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ	68
5.1.3.1 STRUKTURA KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ NA PRZYKŁADZIE MIASTA SŁUPSKA	69
5.1.3.2 STRUKTURA KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ NA PRZYKŁADZIE POWIATU SŁUPSKIEGO	75
5.1.4. ROZWÓJ DOSKONALENIA ZAWODOWEGO KADR POMOCY SPOŁECZNEJ ...	79
5.1.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	80
5.1.6. ZINTEGROWANIE DZIAŁAŃ SAMORZĄDÓW LOKALNYCH I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH.....	80

5.2.	ANALIZA SWOT (INTEGRACJA SPOŁECZNA)	82
5.3.	PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA	84
5.4.	WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU – INTEGRACJA SPOŁECZNA	89
5.5.	WDRAŻANIE	92
5.5.1.	TYPY PROJEKTÓW – INTEGRACJA SPOŁECZNA	92
5.6.	HARMONOGRAM I BUDŻET	94
5.7.	STRUKTURA ZARZĄDZANIA	95
6.	EDUKACJA	96
6.1.	RAPORT O STANIE EDUKACJI	96
6.2.	ANALIZA SWOT (EDUKACJA)	104
6.3.	PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA	105
6.4.	WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU - EDUKACJA	108
6.5.	WDRAŻANIE	110
6.5.1.	TYPY PROJEKTÓW - EDUKACJA	110
6.6.	HARMONOGRAM I BUDŻET	112
6.7.	STRUKTURA ZARZĄDZANIA	113
7.	OBSZARY WIEJSKIE	114
7.1.	RAPORT O STANIE OBSZARÓW WIEJSKICH	114
7.2.	ANALIZA SWOT (OBSZARY WIEJSKIE)	121
7.3.	PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA	123
7.4.	WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU - OBSZARY WIEJSKIE	125
7.5.	WDRAŻANIE	127
7.5.1.	TYPY PROJEKTÓW – OBSZARY WIEJSKIE	127
7.6.	HARMONOGRAM I BUDŻET	128
7.7.	STRUKTURA ZARZĄDZANIA	128
8.	MONITORING I EWALUACJA SŁUPSKIEGO POWIATOWEGO PROGRAMU NA RZECZ ZATRUDNIENIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ	129
8.1.	MONITORING	129
8.2.	EWALUACJA	130
9.	SPIS TABEL I RYSUNKÓW	138
10.	ZAŁĄCZNIKI	140

WSTĘP

Słupski Powiatowy Program na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej jest programem stanowiącym kompleksowy zbiór projektów, których realizacja ukierunkowana została na osiągnięcie z góry określonych celów, służących do wzrostu zatrudnienia i spójności społecznej na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego. Program ten poprzedzony jest analizą sfery: rynku pracy, przedsiębiorczości, integracji społecznej, edukacji oraz obszarów wiejskich. Cele wskazane w programie osiągnięte zostaną poprzez realizację wskazanych, poszczególnych typów projektów.

Identyfikacja potrzeb w w/w zakresach to wynik raportów sytuacji bieżącej, analizy SWOT oraz zakładanych priorytetów, celów szczegółowych i kierunków działania podejmowanych na rzecz miasta Słupska i powiatu słupskiego.

Dokument został przygotowany na podstawie następujących dokumentów o charakterze programującym:

- Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013,
- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013,
- Krajowej Strategii Zatrudnienia na lata 2007-2013,
- Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego,
- Strategii Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego do 2013,
- Strategii Rozwoju Miasta Słupska,
- Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Słupskiego do roku 2011,
- Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013 opracowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Słupskim 2002-2012.

Ponadto w pracach nad Słupskim Programem wzięto pod uwagę wyniki prac zespołów roboczych powołanych przez Starostę Powiatu Słupskiego oraz Prezydenta Miasta Słupska.

Słupski Powiatowy Program na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej jest niezbędnym dokumentem o charakterze planistycznym, w którym wymienione typy projektów finansowane będą w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Programu Operacyjny Kapitał Ludzki, jest jednym z programów operacyjnych służących realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 i obejmuje

całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w Polsce. Jest to odpowiedź na wyzwania, jakie przed państwami członkowskimi UE, w tym również Polską, stawia odnowiona Strategia Lizbońska. Do wyzwań tych należą uczynienie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie wiedzy i innowacji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Zgodnie z założeniami Strategii Lizbońskiej oraz celami polityki spójności krajów unijnych, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki. Celem głównym Programu Operacyjnego jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 9 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym. Ponadto realizowany będzie Priorytet X Pomoc techniczna, którego celem jest zapewnienie właściwego zarządzania PO KL, wdrażania oraz promocji Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach komponentu centralnego środki zostaną przeznaczone przede wszystkim na wsparcie efektywności struktur i systemów instytucjonalnych, natomiast środki komponentu regionalnego zostaną przeznaczone na wsparcie dla osób i grup społecznych. Program Operacyjny Kapitał Ludzki finansowany będzie w 85% ze środków Unii Europejskiej (Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz w 15% ze środków krajowych. Całość kwoty, jaką przewidziano na realizację Programu Operacyjnego, wynosi ok. 11,5 mld euro, w tym wkład finansowy EFS to ponad 9,7 mld euro.

Efekty wdrażania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w Polsce to m.in. wsparcie ok. 950.000 osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym: 250.000 osób do 24 roku życia oraz 150.000 osób w wieku 50-64 lata; wsparcie 355 publicznych instytucji rynku pracy oraz ok. 1.900 instytucji pomocy społecznej. Program Operacyjny przyczynić się ma również m.in. do zmniejszenia do 14% (z 21% w 2005 r.) wskaźnika zagrożenia ubóstwem.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego jako Instytucja Zarządzająca (IZ) jest odpowiedzialna za zarządzanie i wdrażanie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Instytucja Zarządzająca deleguje zarządzanie poszczególnymi priorytetami do Instytucji Pośredniczących (IP), które za realizację tych zadań bezpośrednio odpowiadają przed Instytucją Zarządzającą PO Kapitał Ludzki. Samorząd Województwa Pomorskiego pełni zatem funkcję Instytucji Pośredniczącej dla 4 Priorytetów regionalnych (Priorytet VI

Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki, Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach).

Beneficjentami środków finansowych w PO Kapitał Ludzki są: instytucje rynku pracy, instytucje szkoleniowe, jednostki administracji rządowej i samorządowej, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, instytucje systemu oświaty i szkolnictwa wyższego oraz inne podmioty.

Na realizację celów PO Kapitał Ludzki w województwie pomorskim przeznaczonych jest około 350 000 000 euro.

W dniu 11 czerwca 2007 r. w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego odbyło się ostatnie spotkanie negocjacyjne Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Rozmowy strony polskiej i przedstawicieli Komisji Europejskiej trwały od 21 marca 2007 r. Kapitał Ludzki jest pierwszym Programem Operacyjnym na lata 2007-2013, którego negocjacje zostały zakończone.

Dnia 28 września 2007 r. Komisja Europejska wydała decyzję w sprawie przyjęcia do realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Przyjęcie Programu stanowi potwierdzenie głównych kierunków rozwoju i prowadzenia polityki prozatrudnieniowej rządu oraz umożliwia wykorzystanie środków EFS w Polsce w latach 2007 – 2013.

Przewiduje się, że pierwsze nabory wniosków o dofinansowanie projektów w ramach PO Kapitał Ludzki rozpoczną się pod koniec IV kwartału 2007 r.

1. METODOLOGIA

Idea opracowania Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej to wynik z góry zaplanowanych działań jednej z 16 Instytucji Pośredniczących Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Samorządu Województwa Pomorskiego.

Komórką odpowiedzialną jest Departament Europejskiego Funduszu Społecznego.

Doświadczenia z wdrażania funduszy strukturalnych w latach 2004-2006 związane z brakiem dostatecznej ilości danych o zamierzonych projektach do realizacji, jednoznacznie dają do zrozumienia, że podejście Instytucji Pośredniczącej jest w pełnej mierze zasadne i zmierza do jak najszerszego wykorzystania możliwości, które stwarza beneficjentom Europejski Fundusz Społeczny.

Spotkania dotyczące idei opracowania dokumentu pn. Słupski Powiatowy Program na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej odbyły się w dniach 2 i 13 lutego 2007 r.

Dnia 2 lutego 2007 roku w Urzędzie Miejskim w Słupsku odbyło się pierwsze spotkanie mające na celu omówienie możliwości pozyskania wsparcia finansowego w ramach PO Kapitał Ludzki 2007-2013. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele wyższych uczelni z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego, środowiska przedsiębiorców, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku i Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży. W debacie udział wzięła również Naczelnik Wydziału Promocji, Rozwoju i Inwestycji Starostwa Powiatowego w Słupsku oraz Prezes Centrum Inicjatyw Obywatelskich w Słupsku. Urząd Miejski reprezentował Prezydent Miasta Słupska i dyrektorzy: Wydziału Gospodarki i Planowania Strategicznego, Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych oraz Wydziału Oświaty Urzędu Miejskiego w Słupsku.

Uczestnicy spotkania debatowali nad możliwościami uzyskania wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2007-2013. Zdiagnozowana została sytuacja w obszarach zatrudnienia, integracji społecznej, edukacji, rozwoju przedsiębiorczości i obszarów wiejskich.

Dnia 13 lutego 2007 r. Prezydent Miasta Słupska wraz ze Starostą Powiatu Słupskiego podjęli decyzję o współpracy na rzecz opracowania Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej. Program ten obejmuje swym zakresem zarówno powiat grodzki – Miasto Słupsk, jak i powiat ziemski – Powiat Słupski. Przygotowany dokument ma na celu ułatwienie aplikowania o fundusze z Programu

Operacyjnego Kapitał Ludzki m.in. instytucjom szkoleniowym, instytucjom rynku pracy i oświatowym, a także przedsiębiorcom, organizacjom pozarządowym i jednostkom administracji samorządowej w mieście Słupsku i powiecie słupskim.

Spotkanie w dniu 13 lutego 2007 r. w siedzibie Starostwa Powiatowego w Słupsku zaowocowało także powołaniem trzech zespołów roboczych, opracowujących dokumentację do Programu. Uczestnicy omówili cele, obszary wsparcia i możliwości pozyskania środków z PO Kapitał Ludzki.

Przedstawiona została idea partnerstwa na rzecz zatrudnienia i spójności społecznej oraz idea utworzenia trzech zespołów roboczych:

- PROMOCJA ZATRUDNIENIA,
- SFERA SPOŁECZNA,
- PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI-EDUKACJA.

Podsumowując spotkanie, uczestnicy zobowiązali się do wyłonienia swoich przedstawicieli do prac w zespołach roboczych i oddelegowania ich do udziału w kolejnej debacie.

Spotkanie przedstawicieli grup roboczych Powiatowego Zespołu do spraw Europejskiego Funduszu Społecznego odbyło się 4 kwietnia 2007 roku w Starostwie Powiatowym w Słupsku. Oddelegowani przedstawiciele uczestników wcześniejszych debat utworzyli grupy robocze, które za zadanie miały zdiagnozowanie sytuacji w obszarach promocji zatrudnienia, sfery społecznej, promocji przedsiębiorczości i edukacji.

Spotkanie zaowocowało wyłonieniem przewodniczących i przedstawicieli każdej z grup oraz ustaleniem koordynatora Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej.

Funkcję Przewodniczącego Powiatowego Zespołu do spraw Europejskiego Funduszu Społecznego objął Prezydent Miasta Słupska Pan Maciej Kobyliński, natomiast Wiceprzewodniczącym został Starosta Powiatu Słupskiego Pan Sławomir Ziemianowicz. Koordynatorem Powiatowego Zespołu z ramienia Urzędu Miejskiego powołano Wydział Gospodarki i Planowania Strategicznego we współpracy z Wydziałem Rozwoju, Promocji Powiatu i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Słupsku.

Prace nad zdiagnozowaniem sytuacji w poszczególnych obszarach i opracowaniem projektów, ubiegających się o wsparcie finansowe z Europejskiego Funduszu Społecznego przekazano grupom roboczym, których przewodniczącymi ogłoszono:

- Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku, jako przewodniczącego Grupy Roboczej PROMOCJA ZATRUDNIENIA;

- Dyrektor Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Słupsku jako przewodniczącą Grupy Roboczej SFERA SPOŁECZNA;
- Dyrektor Wydziału Gospodarki i Planowania Strategicznego Urzędu Miejskiego w Słupsku i Naczelnik Wydziału Rozwoju, Promocji Powiatu i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Słupsku jako przewodniczące Grupy Roboczej PROMOCJA ZATRUDNIENIA-EDUKACJA.

W skład grupy roboczej PROMOCJA ZATRUDNIENIA weszli przedstawiciele wszystkich gmin z terenu powiatu słupskiego, miasta Słupska oraz pracownicy Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku.

Wśród członków grupy roboczej SFERA SPOŁECZNA oprócz pracowników Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Słupsku znaleźli się przedstawiciele słupskich organizacji pozarządowych, ze szczególną rolą Centrum Inicjatyw Obywatelskich, będącego Regionalnym Ośrodkiem Europejskiego Funduszu Społecznego, pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz reprezentanci gmin powiatu słupskiego.

W grupie roboczej PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI-EDUKACJA znaleźli się pracownicy Wydziału Gospodarki i Planowania Strategicznego Urzędu Miejskiego w Słupsku i Wydziału Rozwoju, Promocji Powiatu i Zdrowia Starostwa Powiatowego, pracownicy Słupskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, Słupskiego Stowarzyszenia Inicjatyw Gospodarczych i Przedsiębiorczości, Pomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, Słupskiej Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych, Akademii Pomorskiej w Słupsku, Wyższej Szkoły Biznesu Wiejskiego w Słupsku i Wyższej Hanzeatyckiej Szkoły Zarządzania w Słupsku. Dodatkowo do prac grupy włączyli się pracownicy Wydziału Oświaty Urzędu Miejskiego w Słupsku, pracownicy Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku oraz przedstawiciele gmin powiatu słupskiego. Kolejnym etapem prac grup roboczych było zbieranie informacji ułatwiających zdiagnozowanie sytuacji w poszczególnych obszarach.

W celu przeanalizowania zebranych materiałów i zweryfikowania obranych kierunków działania pod względem zgodności z priorytetami Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w dniu 8 maja 2007 roku w siedzibie Urzędu Miejskiego w Słupsku odbyło się spotkanie informacyjne.

Inicjatorem spotkania był Pan Janusz Gałęziak – Dyrektor Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego.

Udział w spotkaniu wzięli pracownicy Wydziału Gospodarki i Planowania Strategicznego i Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego, pracownicy Wydziału Rozwoju, Promocji Powiatu i Zdrowia Starostwa Powiatowego, przedstawiciele Powiatowego Urzędu Pracy, Pomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego i Prezes Centrum Inicjatyw Obywatelskich oraz pracownicy Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego w Gdańsku.

Przybliżona została forma, jaką powinien przyjąć dokument oraz omówione zostały najważniejsze jego elementy składowe.

W wyniku spotkania określone zostały cztery najważniejsze elementy składowe dla Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej:

- Diagnoza problemów powiatu słupskiego i miasta Słupska w obszarze: - rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej, - regionalne kadry gospodarki, - rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, - partnerstwo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich;
- Cele, jakie powiat słupski i miasto Słupsk osiągnie poprzez realizację projektów w ramach Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej, wraz z krótkim opisem zamierzonych do realizacji projektów w ramach Programu;
- Orientacyjna wartość zgłoszonych typów projektów;
- Harmonogram realizacji zgłoszonych typów projektów;
- Wskaźniki produktu i rezultatu.

Wszystkie składane wnioski o dofinansowanie zadań w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, aby mogły zostać ocenione w trybie konkursu, muszą wpisywać się w założenia PO Kapitał Ludzki i muszą być spójne założeniami typów projektów określonych Słupskim Programem.

Kończąc prace Powiatowego Zespołu do spraw Europejskiego Funduszu Społecznego jego uczestnicy podjęli decyzję o sposobach wdrażania i monitorowania Słupskiego Powiatowego Programu. Osobami odpowiedzialnym za monitorowanie zostały osoby przewodniczące poszczególnym grupom roboczym, które przygotowały dokumentację do Programu. Przewodniczący ww. grup będą podejmowali działania na rzecz wdrażania i monitorowania Programu w latach 2007-2013.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA SŁUPSKA I POWIATU SŁUPSKIEGO

2.1. Miasto Słupsk¹

Słupsk jest miastem położonym na wysokości 40-50 m n.p.m., na tzw. Pobrzeżu Słowińskim, krańcu Równiny Słupskiej. Zlokalizowanym na obu brzegach rzeki Słupi w odległości 18 km od brzegu Bałtyku. Współrzędne geograficzne miasta wyznaczają 54° 28' szerokości północnej i 17° 02' długości wschodniej. Powierzchnia miasta obejmuje 43,15 km².

Rysunek 1 Położenie miasta Słupska na tle gmin powiatu słupskiego

Źródło: Wikipedia – wolna encyklopedia

Słupsk jest miastem o bogatej, wielowiekowej historii. Już we wczesnym średniowieczu istniał w ramionach rzeki Słupi, niewielki gród obronny. W miejscu tym utworzono przeprawę przez Słupię na ważnym szlaku komunikacyjno-handlowym Gdańsk-Szczecin. Pierwsza lokacja miasta nastąpiła prawdopodobnie w drugiej połowie XIII wieku z rąk książąt gdańskich. Druga lokacja z nadania margrabiów brandenburskich nastąpiła w roku 1310 i datę tę uznaje się do dziś jako datę nadania praw miejskich. Od tego czasu notuje się intensywny rozwój Słupska. W czasach swojej świetności Słupsk należał do miast hanzeatyckich, a poprzez swój port w Ustce utrzymywał ożywione kontakty handlowe ze światem. Głównymi towarami wywożonymi wówczas poprzez port były początkowo

¹ Opracowana na podstawie: Strategii Rozwoju Miasta Słupska

plody rolne i leśne, później wytwory coraz bardziej rozwijającego się rzemiosła. Poza handlem intensywnie rozwinęło się wówczas browarnictwo i bursztyniarstwo.

O bogatej przeszłości miasta świadczą między innymi:

- Zamek Książąt Pomorskich z XVI w.,
- Obecny kościół św. Jacka zbudowany w pobliżu zamku na przełomie XIV i XV w.,
- Fragmenty obwarowań miejskich z zachowanymi bramami – Młyńską i Bramą Nową,
- kościół pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny - najbardziej okazała budowla sakralna miasta zbudowana w stylu gotyckim w drugiej połowie XIV w., rozbudowana w 1500 r.

Drugi okres swojej świetności Słupsk przeżywał na przełomie XVIII i XIX w. Sprzyjał temu rozwój gospodarczy Prus i dobra koniunktura gospodarcza na Pomorzu Zachodnim. Rozwijał się wówczas przemysł – miasto stało się drugim po Szczecinie ośrodkiem przemysłowym w tej części Pomorza. Powstawały połączenia kolejowe, w tym linia Szczecin-Gdańsk. Rozwinęło się budownictwo. W XIX wieku, miasto zdecydowanie wyszło poza swój średniowieczny obręb. W owym czasie rozpoczęto budowę najokazalszej dziś budowli miasta – Ratusza, który oddano do użytku w 1901 roku.

O intensywnym rozwoju miasta świadczy szybko wzrastająca liczba mieszkańców miasta. W 1810 r. miasto liczyło 5 393 mieszkańców, w 1918 r. – 16 279 a w 1939 r. – 50 337 mieszkańców. Wybuch II wojny światowej zatrzymał rozwój miasta. W dniu 8 marca 1945 roku do Słupska wkroczyły oddziały Armii Radzieckiej. W ten sposób skończyła się w Słupsku epoka państwowości niemieckiej.

Rok 1945 to początek nowego okresu historycznego Słupska. Zmieniła się nie tylko przynależność państwowa, nastąpiła niemal całkowita wymiana ludności. Dotychczasowi mieszkańcy zostali wysiedleni na mocy postanowień konferencji poczdamskiej. Do Słupska przybyli polscy osiedleńcy z różnych rejonów Polski. Z socjologicznego punktu widzenia można uznać, że było to powstanie nowego miasta, na gruncie dotychczasowej infrastruktury technicznej i w nawiązaniu do słowiańskich tradycji. Z biegiem kolejnych lat Słupszczanie stwarzali coraz bardziej zintegrowaną społeczność miejską. Mieszkańcy miasta stali się znani z podejmowanych inicjatyw wzbogacających gospodarkę, życie kulturalne i oświatowe Słupska. Wiele zakładów przemysłowych, komunalnych, obiektów oświatowych i sakralnych powstało z pasji działania społecznego. Zasługą współczesnych Słupszczan jest to, że miasto

jest nadal znaczącym ośrodkiem gospodarczym oraz kulturalnym Pomorza Środkowego. To z inicjatywy mieszkańców Słupska powstały Wyższa Szkoła Pedagogiczna oraz Wyższa Szkoła Zarządzania.

Wizytówką dzisiejszego Słupska są m.in.: Muzeum Pomorza Środkowego w Zamku Książąt Pomorskich - z unikatowym zbiorem malarstwa Stanisława Witkiewicza, Polska Filharmonia Sinfonia Baltica i Teatr Impresaryjny, Państwowy Teatr Lalki „Tęcza”, Bałtycka Galeria Sztuki Współczesnej, Miejska Biblioteka Publiczna znajdująca się w zabytkowym, odbudowanym obiekcie po kościele św. Mikołaja.

Rangę miasta w życiu kulturalnym kraju podnoszą takie imprezy jak coroczny Festiwal Pianistyki Polskiej, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej, Komeda Jazz Festiwal.

Wizytówką Słupska na mapie gospodarczej Polski są m.in. zakłady z branży przetwórstwa tworzyw sztucznych, szereg przedsiębiorstw produkcji obuwia, zakłady produkcji okien, przedsiębiorstwa branży motoryzacyjnej i metalowej. W roku 1997 na terenach miasta oraz gminy wiejskiej Słupsk powstała Słupska Specjalna Strefa Ekonomiczna stwarzająca dogodne warunki dla inwestorów m.in. z uwagi na ulgi podatkowe.

Od 1975 roku Słupsk pełnił funkcję miasta wojewódzkiego i stanowił centrum administracyjne, gospodarcze i kulturalne województwa słupskiego. W ramach reformy administracyjnej kraju z dniem 1 stycznia 1999 roku Słupsk utracił status miasta wojewódzkiego i znalazł się w granicach województwa pomorskiego. Od tego czasu Słupsk posiada status miasta na prawach powiatu.

Dzisiaj Słupsk jest miastem znanym w kraju i za granicą, a dla jego mieszkańców jest ich „małą ojczyzną”, dla której pracują i którą chcieliby widzieć jako coraz bardziej znaczącego partnera w kontaktach z miastami innych regionów świata.

2.1.1. Miasto w liczbach²

Powierzchnia miasta Słupska obejmuje ogółem 43,15 km². Struktura gruntów miasta kształtuje się następująco:

- grunty orne stanowią: 13,32 km²,
- sady: 0,22 km²,
- łąki: 2,51 km²,
- pastwiska: 0,98 km²,

² Opracowano na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej www.slupsk.pl

- lasy i grunty zadrzewione: 5,93 km²,
- grunty zabudowane i zurbanizowane: 15,09 km²,
- grunty rolne zabudowane: 0,18 km²,
- pozostałe: 4,92 km².

Obszar miasta Słupska zamieszkuje łącznie (wg stanu na 08.06.2006 roku) 98764 osób, w tym liczba ludności zameldowanej na stałe wynosi 96325 osób (kobiety 51000, mężczyźni 45325) natomiast liczba ludności zameldowanej na pobyt czasowy kształtuje się na poziomie 2439 osób (kobiety 1486, mężczyźni 953). Gmina Miejska Słupsk jest właścicielem 9207 (wg stanu na 30.04.2006 roku) mieszkań komunalnych, w których zamieszkuje część społeczności miasta.

Mieszkańcy miasta Słupska posiadają dostęp do podstawowej infrastruktury technicznej, w skład której wchodzi sieć wodociągowa o łącznej długości 188 km, sieć kanalizacyjna o długości 130,3 km oraz sieć ciepła o długości 45,1 km.

W zakresie łączności społeczność lokalna korzysta z usług operatora stacjonarnego Telekomunikacji Polskiej S.A. Łączna ilość abonentów telefonicznych kształtuje się na poziomie 34200. Na terenie miasta istnieje również dostęp do telefonii komórkowej, którą zapewniają operatorzy PLUS GSM, ERA GSM oraz ORANGE.

Miasto Słupsk posiada dobrze rozbudowaną sieć dróg. Długość poszczególnych rodzajów dróg w obrębie miasta wynosi:

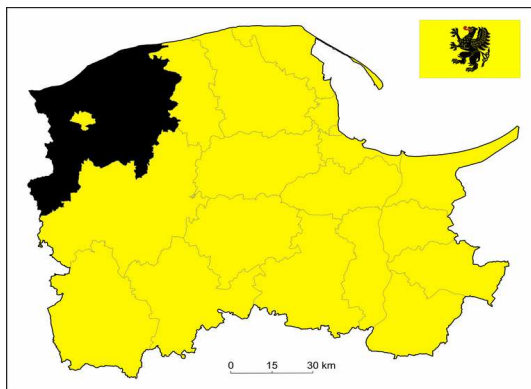
- drogi krajowe: 11,589 km,
- drogi wojewódzkie: 11,618 km,
- drogi powiatowe: 26,962 km,
- drogi gminne: 90,1 km.

Stan nawierzchni ww. dróg wymaga częściowych remontów ich nawierzchni.

2.2. Powiat słupski³

Powiat słupski położony jest w środkowej części Wybrzeża Bałtyckiego, w północno-zachodniej części województwa pomorskiego. Północną granicę stanowi 57 kilometrowy brzeg Morza Bałtyckiego. Od zachodu powiat graniczy z województwem zachodniopomorskim (powiat sławieński), od wschodu z powiatem lęborskim, natomiast od południa z powiatem bytowskim.

Rysunek 2 Położenie powiatu słupskiego na tle powiatów województwa pomorskiego

Zródło: Wikipedia – wolna encyklopedia

Powiat słupski jest obszarem o niespotykanych osobliwościach przyrodniczych, bogatej własnej kulturze i wielu jeszcze nierozwiązanych tajemnicach historii. Szerokie piaszczyste plaże, ruchome wydmy, wspaniały mikroklimat, możliwość korzystania z solanek i borowin, czynią obszar powiatu bardzo interesującym dla rozwoju form regeneracji sił człowieka, w tym także lecznictwa uzdrowiskowego.

Dla zachowania najatrakcyjniejszego fragmentu wybrzeża, między Rowami a Łebą, utworzony został Słowiński Park Narodowy - Światowy Rezerwat Biosfery. Piękno nadmorskiego krajobrazu można podziwiać z widokowej wieży ustawionej na najwyższym wzniesieniu zwanym Rowokół, lub z latarni morskiej w Czołpinie.

Ponad 80 malowniczych jezior z największymi: Gardnem i Łebskiem są atrakcją dla wędkarzy, kajakarzy i żeglarzy. Na południe od Pobrzeża Słowińskiego rozciąga się Park Krajobrazowy "Dolina Słupi", który wraz z otuliną obejmuje rejon środkowego biegu rzeki Słupi i jej dorzecza. Całość tworzy krajobraz o charakterze pagórkowatym, z bogatą szatą roślinną, licznymi strumieniami i zbiornikami wodnymi. W parku wytyczono "Szlak najstarszych elektrowni wodnych w Europie".

³ Opracowano na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej www.powiat.slupsk.pl

Ciekawym elementem regionu jest architektura wiejska z ryglowymi zabudowaniami gospodarczymi. Przykłady budownictwa kratownicowego o drewnianej konstrukcji podziwiać można w północnej części powiatu, wędrując szlakiem "Krainy w Kratę". Wieś Swołowo w gminie Słupsk uznana została za stolicę dziedzictwa kulturowego. Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach przedstawia historię rybaków znad jezior Gardno i Łebsko.

Dla zaspokajania potrzeb turystów na terenie powiatu wytyczono przez najbardziej malownicze zakątki 140 km szlaków pieszych i ponad 200 km szlaków rowerowych. Domy wypoczynkowe w Ustce, Rowach, Poddąbiu, Dębinie umożliwiają turystom pobyt na terenie powiatu w ciągu całego roku. Turyści, pragnący odpocząć w ciszy i w sąsiedztwie przyrody, mogą korzystać z domków letniskowych i gościnności rolników.

Powiat słupski jest atrakcyjnym turystycznie regionem nadmorskim, o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych. W przyszłości będzie to obszar zrównoważonego rozwoju, zamieszkały przez wykształcone, prężne gospodarczo i otwarte na współpracę społeczeństwo.

2.2.1. Powiat w liczbach

Powiat słupski obejmuje obszar 2304 km². Strukturę gruntów powiatu słupskiego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 1 Struktura gruntów powiatu słupskiego

NAZWA GRUNTU	POWIERZCHNIA
lasy i grunty leśne	186,544 km ²
użytki rolne	374,421 km ²
pozostałe grunty	55,215 km ²

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Słupskiego do roku 2011

W skład powiatu słupskiego wchodzi dziesięć gmin, są to: wiejska Damnica, Dębica Kaszubska, Głównyzyce, Kobylnica, Potęgowo, Słupsk, Smołdzino, Ustka, miejsko-wiejska Kępice oraz miejska Ustka.

Obszar powiatu zamieszkuje łącznie (wg stanu na koniec 2006 roku) 92355 osób, w tym 46062 mężczyzn i 46293 kobiet.

Większość mieszkańców powiatu posiada dostęp do sieci wodociągowej, której łączna długość wynosi 720,73 km. W przypadku infrastruktury sieci kanalizacyjnej o długości 481,4 km występującej na terenie powiatu stwierdzić można, że stopień skanalizowania powiatu słupskiego waha się w przedziale od 22% w gminie Smołdzino do 83% w gminie

Słupsk i 96% w mieście Ustka. W powiecie słupskim średni stopień skanalizowania wynosi 62,45%.

W zakresie łączności społeczność lokalna powiatu korzysta z usług operatora stacjonarnego Telekomunikacji Polskiej S.A., jak i operatorów telefonii komórkowej PLUS GSM, ERA GSM oraz ORANGE.

Powiat słupski posiada dobrze rozbudowaną sieć dróg. Szkielet układu drogowego powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Szkielet układu drogowego powiatu słupskiego

Lp.	rodzaj drogi	długość ogółem w km	w tym utwardzone w km
1.	drogi krajowe	58,28	58,28
2.	drogi wojewódzkie	154,69	154,69
3.	drogi powiatowe	726	635,87
4.	drogi gminne	959,4	428,1

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Słupskiego do roku 2011

Stan nawierzchni ww. dróg w większości przypadków należy określić jako niezadowolający i wymagający natychmiastowego zaangażowania środków na jego poprawę.

3. RYNEK PRACY

3.1. RAPORT O STANIE RYNKU PRACY⁴

Rynek pracy na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego obejmuje zarówno osoby poszukujące pracy, jak i przedsiębiorców tworzących miejsca pracy i poszukujących siły roboczej.

Według prognozy demograficznej GUS, w powiecie słupskim do roku 2013 nastąpi wzrost liczby ludności o 1.521 osób w stosunku do liczby ludności w roku 2006 i liczba ludności powiatu wyniesie około 93.856 osób. Przewidywany jest spadek liczby ludności w wieku do 17 lat. Wzrośnie natomiast liczba ludności w wieku mobilnym tj. 18 – 44 lata (o 0,54 % w stosunku do 2006 r.) oraz w niewielkim stopniu (o 0,09 %) w wieku 45 – 59/64 lata. Znacznie wzrośnie także liczba osób w wieku emerytalnym – o 2,89% w stosunku do 2006 r.

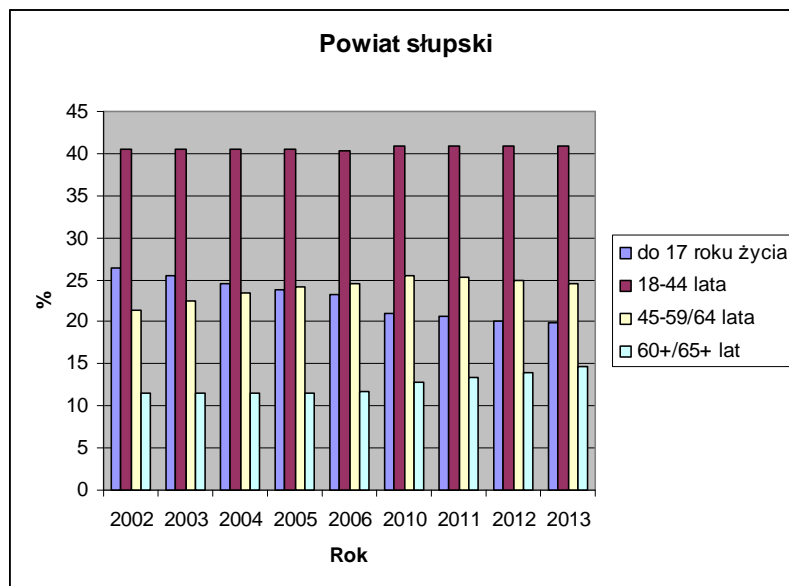
Tabela 3 Struktura mieszkańców powiatu słupskiego wg wieku w latach 2002-2006 i prognoza na lata 2010-2013

ROK	OGÓLEM (tys. osób)	GRUPY WIEKOWE							
		do 17 roku życia		18-44 lata		45-59/64 lata		60+/65+ lat	
		tys. osób	%	tys. osób	%	tys. osób	%	tys. osób	%
2002	91.787	24.305	26,47	37.245	40,57	19.686	21,44	10.551	11,49
2003	91.814	23.391	25,47	37.261	40,58	20.585	22,42	10.577	11,52
2004	91.993	22.638	24,60	37.245	40,48	21.504	23,37	10.606	11,52
2005	92.137	22.009	23,88	37.283	40,46	22.203	24,09	10.642	11,55
2006	92.335	21.462	23,24	37.281	40,37	22.751	24,63	10.841	11,74
2010	93.176	19.502	20,93	38.050	40,83	23.703	25,43	11.921	12,79
2011	93.391	19.193	20,55	38.191	40,89	23.565	25,23	12.442	13,32
2012	93.587	18.866	20,15	38.349	40,97	23.312	24,90	13.060	13,95
2013	93.856	18.697	19,92	38.397	40,91	23.027	24,54	13.735	14,63

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

⁴ Opracowano na podstawie Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Rysunek 3 Struktura mieszkańców powiatu słupeckiego wg wieku w latach 2002-2006 i prognoza na lata 2010-2013

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

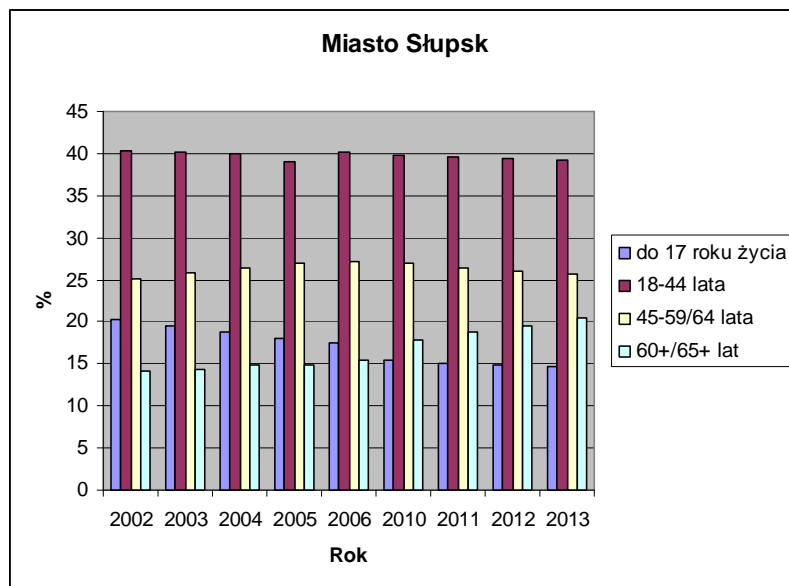
W przypadku miasta Słupska prognozowany jest spadek liczby mieszkańców do roku 2013 o 3.241 osób, w stosunku do liczby mieszkańców miasta w roku 2006. Liczba ludności w wieku do 17 lat zmaleje o 2,73%, w wieku 18 – 44 lata o 0,93%, w wieku 45 – 59/64 lata o 1,48%. Znacznie natomiast (o 5,13%) wzrośnie liczba mieszkańców Słupska w wieku emerytalnym.

Tabela 4 Struktura mieszkańców miasta Słupska wg wieku w latach 2002-2006 i prognoza na lata 2010-2013

ROK	OGÓŁEM (tys. osób)	GRUPY WIEKOWE							
		do 17 roku życia		18-44 lata		45-59/64 lata		60+/65+ lat	
		tys osób	%	tys osób	%	tys osób	%	tys osób	%
2002	99.526	20.253	20,34	40.204	40,39	24.986	25,10	14.083	14,15
2003	99.489	19.418	19,51	40.006	40,21	25.682	25,81	14.325	14,39
2004	99.171	18.626	18,78	39.745	40,07	26.264	26,48	14.536	14,86
2005	98.875	17.865	18,06	39.688	39,12	26.601	26,90	14.741	14,90
2006	98.495	17.140	17,40	39.503	40,10	26.679	27,10	15.173	15,40
2010	96.802	14.882	15,37	38.544	39,81	26.051	26,91	17.325	17,89
2011	96.300	14.543	15,09	38.188	39,65	25.484	26,46	18.085	18,77
2012	95.786	14.224	14,84	37.802	39,46	24.974	26,07	18.786	19,61
2013	95.254	13.974	14,67	37.318	39,17	24.406	25,62	19.556	20,53

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Rysunek 4 Struktura mieszkańców miasta Słupska wg wieku w latach 2002-2006 i prognoza na lata 2010-2013

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Analiza rozkładu wieku ludności wskazuje na szybkie starzenie się społeczeństwa zamieszkującego obszar powiatu słupskiego, a w szczególności społeczeństwa miasta Słupska. Taka tendencja wskazuje na wzrost zapotrzebowania lokalnego rynku pracy na zawody związane ze służbą zdrowia oraz opieką nad osobami starszymi. Liczba osób czynnych zawodowo nie zmienia się w sposób znaczący.

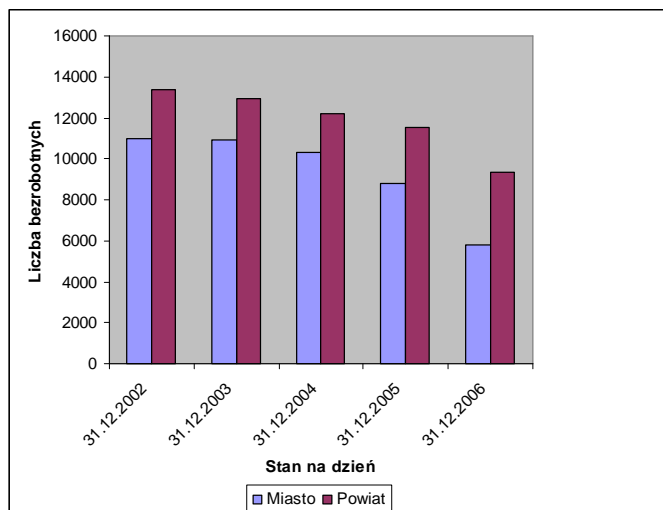
Analizując pięcioletni okres bezrobocia w powiecie słupskim i mieście Słupsku należy stwierdzić, iż najwyższy stan bezrobocia rejestrowanego odnotowano w roku 2002 r. i wyniósł on wówczas 24.386 osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, w tym 11.006 osób w mieście Słupsku oraz 13.380 w powiecie słupskim. Od tego roku lokalny rynek pracy charakteryzował się ogólnie malejącym poziomem bezrobocia. Kształtowanie się bezrobocia w latach 2002 – 2006 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Bezrobocie na terenie powiatu słupskiego i miasta Słupska w latach 2002-2006

STAN NA DZIEŃ	LICZBA BEZROBOTNYCH		STOPA BEZROBOCIA	
	Miasto	Powiat	Miasto	Powiat
31.12.2002	11.006	13.380	23,3	35,3
31.12.2003	10.921	12.929	23,0	36,4
31.12.2004	10.318	12.185	22,4	35,2
31.12.2005	8823	11.549	19,7	33,7
31.12.2006	5807	9319	13,7	28,4

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Rysunek 5 Bezrobocie na terenie powiatu słupeckiego i miasta Słupska w latach 2002-2006

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Na koniec roku 2006 liczba osób bezrobotnych wyniosła 15.126 osób i była niższa o 9.260 osób (38 %) od stanu z 31 grudnia 2002 r. Stopa bezrobocia z 35,3% w powiecie słupeckim i 23,3% w mieście Słupsku na koniec 2002 r. spadła do 28,4% w powiecie słupeckim i 13,7% w mieście Słupsku na koniec 2006 r.

Bezrobocie na lokalnym rynku pracy charakteryzuje się jednak utrwaloną niekorzystną strukturą, co obrazują poniższe dane liczbowe.

Bezrobotni zamieszkali na wsi

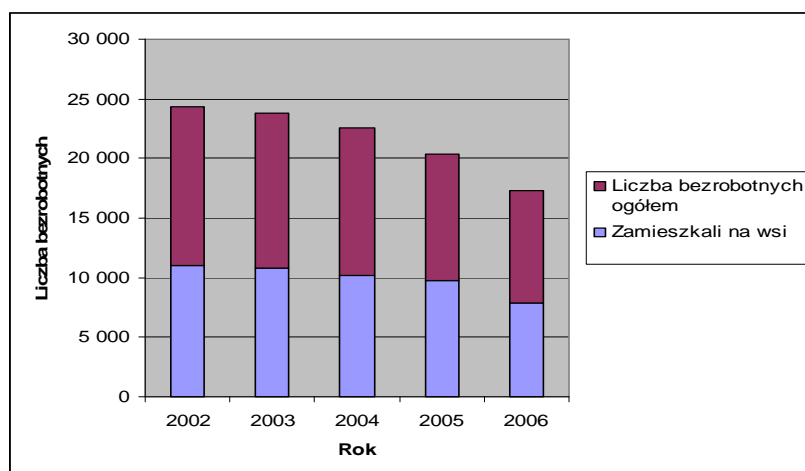
Liczba osób bezrobotnych zamieszkałych na obszarach wiejskich spadła z 24.386 osób w 2002 r. do 17.357 osób w 2006 r., mimo to procentowy udział bezrobotnych mieszkańców obszarów wiejskich w ogólnej liczbie bezrobotnych nie uległ zmianie. Wysoki udział osób bezrobotnych zamieszkałych na obszarach wiejskich wiąże się ze specyfiką terenu objętego zakresem działania oraz ze strukturą zatrudnienia w powiecie słupeckim. Mniejsza liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarach wiejskich, stosunkowo mała mobilność, niski poziom kwalifikacji, a także często brak motywacji do pracy wśród mieszkańców obszarów wiejskich nadają bezrobociu wiejskiemu charakter długookresowy.

Tabela 6 Udział bezrobotnych zamieszkałych na obszarach wiejskich w ogólnej liczbie bezrobotnych

STAN NA 31.12	LICZBA BEZROBOTNYCH OGÓŁEM	W TYM ZAMIESZKALI NA OBSZARACH WIEJSKICH	
		liczba osób	%
2002	24.386	10. 979	45,02
2003	23.850	10. 766	45,14
2004	22.503	10 .178	45,22
2005	20.372	9.722	47,72
2006	15.126	7. 911	52,30

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Rysunek 6 Udział bezrobotnych zamieszkałych na obszarach wiejskich w ogólnej liczbie bezrobotnych

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Problem bezrobocia w obszarach wiejskich powiatu słupeckiego będzie się powiększał. Wzrost konkurencyjności w zakresie produkcji rolnej w związku z członkostwem Polski w Unii Europejskiej spowoduje konieczność powstawania większych specjalistycznych gospodarstw rolnych. W ślad za tym będzie następować likwidacja niskonakładowych, niedochodowych małych gospodarstw rolnych i wielu rolników może stracić źródło utrzymania.

Sytuacja ta potwierdza konieczność aktywizacji i wspierania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Należy również podnosić kwalifikacje oraz wspierać mobilność ludności zamieszkującej obszary wiejskie.

Kobiety

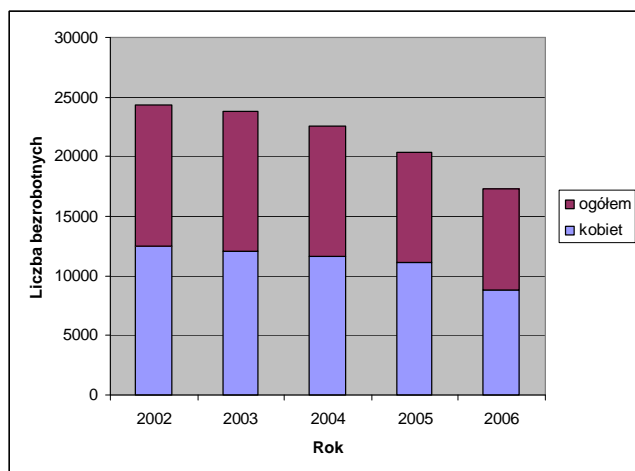
W stosunku do końca 2002 r. nastąpił spadek liczby bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słupsku z 24.386 do 17.357, jednakże ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych zmienił się tylko nieznacznie, z 51,37 % do 50,53 %. Wskazuje to na konieczność prowadzenia działań zmierzających do poprawy sytuacji kobiet na rynku pracy, a w szczególności sytuacji kobiet mieszkających w obszarach wiejskich.

Tabela 7 Udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych

STAN NA DZIEŃ 31.12.	LICZBA BEZROBOTNYCH OGÓŁEM	W TYM Kobiet	UDZIAŁ % Kobiet W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH
2002 roku	24.386	12.527	51,37
2003 roku	23.850	12.064	50,58
2004 roku	22.503	11.615	51,61
2005 roku	20.372	11.070	54,33
2006 roku	15.126	8.772	57,99

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Rysunek 7 Udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Osoby długotrwale bezrobotne

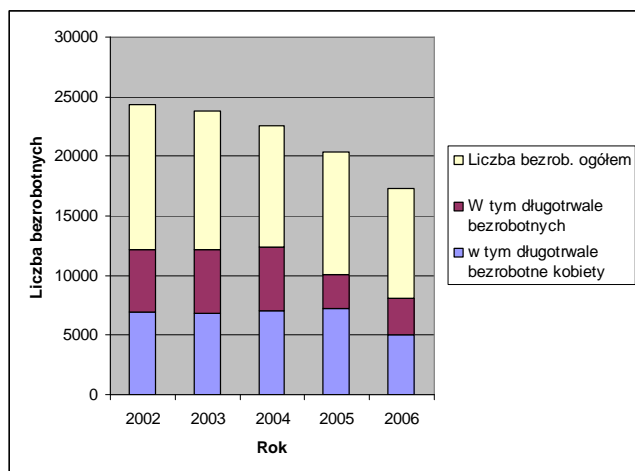
Jedną z najbardziej niekorzystnych cech bezrobocia na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku jest długi okres pozostawania bezrobotnych w ewidencji urzędu pracy.

Tabela 8 Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych

STAN NA 31.12.	LICZBA BEZROBOTNYCH OGÓŁEM	W TYM DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH		W TYM DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH KOBIEC	
		osób	% ogółu	osób	% ogółu zarejestrowanych kobiet
2002 roku	24.386	12.127	49,72	6.954	55,51
2003 roku	23.850	12.220	51,23	6.848	56,51
2004 roku	22.503	12.382	55,02	7.066	60,83
2005 roku	20.372	10.060	49,38	7.189	64,94
2006 roku	15.126	8.026	53,06	5.069	57,42

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Rysunek 8 Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Na koniec grudnia 2006 r. 8.026 osób bezrobotnych (tj. 46,24 % ogółu bezrobotnych) pozostawało w ewidencji urzędu powyżej 12 miesięcy. Długotrwale bezrobotnych było 5.069 kobiet, co stanowiło 57,42% wszystkich zarejestrowanych kobiet. W stosunku do roku 2002 nastąpił spadek o 7.029 osób długotrwale bezrobotnych, ale już ich udział w ogólnej liczbie osób bezrobotnych nie zmniejszył się znacząco, bo tylko o 3,48%. Udział procentowy długotrwale bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych kobiet zwiększył się o 1,91 %.

Dane statystyczne pokazują, że 2.843 osób (czyli ponad 48,95%) zarejestrowanych z terenu miasta Słupska to długotrwale bezrobotni, to znaczy pozostający w ewidencji powyżej 12 miesięcy. W powiecie słupskim długotrwale bezrobotni to 5.183 osoby (czyli 55,61%). Im dłuższa przerwa w pracy, tym niższa szansa na aktywizację, a osoby bez kwalifikacji są mało atrakcyjnymi potencjalnymi pracownikami dla pracodawców.

Wśród długotrwale bezrobotnych dominują osoby o niskich kwalifikacjach, osoby bez stażu pracy, osoby o małej aktywności zawodowej i niskiej mobilności przestrzennej.

Część zarejestrowanych osób potrzebuje statusu bezrobotnego, by mieć prawo do różnych świadczeń. Prawo do bezpłatnej opieki lekarskiej to jeden z głównych powodów pozostawania w urzędach wielu osób nie zainteresowanych pracą. Status bezrobotnego potrzebny jest także do: uzyskania świadczenia z pomocy społecznej, uzyskania świadczeń rodzinnych, dodatku mieszkaniowego, bezpłatnego dożywiania dzieci w szkole, obniżenia podatku rolnego, uzyskania stypendium w szkole oraz uzyskania świadczenia przedemerytalnego. Spora grupa osób to długotrwale bezrobotni nie zainteresowani pracą.

Bezrobotni według wieku

Wśród bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy nie można jednoznacznie wyróżnić szczególnie dominującej grupy wiekowej. Stąd też ludzie młodzi do 24 roku życia stanowią grupę 2.810 osób (z powiatu słupeckiego 1.890 osób, z terenu miasta Słupska - 920 osoby), co stanowi 18,5% wszystkich bezrobotnych, natomiast największą grupę wiekową stanowią bezrobotni pomiędzy 45 a 54 rokiem życia. Na koniec grudnia 2006 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy zarejestrowanych było 4.199 osób w tym wieku, co stanowi 27,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Liczną grupę w statystyce stanowią bezrobotni pomiędzy 25 a 34 rokiem życia. Na koniec grudnia 2006 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy zarejestrowanych było 4.031 osób w tym wieku, co stanowi 26,6 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

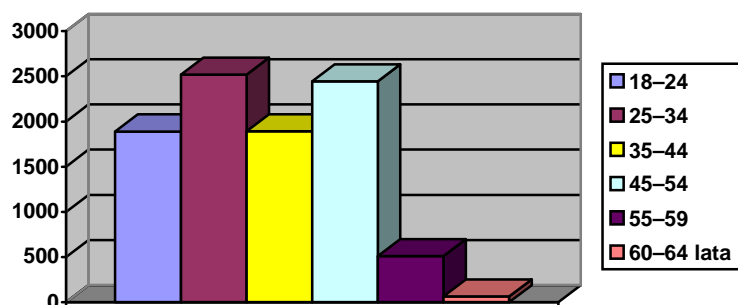
Najmniejszą grupę stanowią osoby powyżej 55 roku życia – 1.070 osób tj. 7%.

Tabela 9 Bezrobotni według wieku - powiat słupecki (stan na koniec 2006 roku)

Wiek	18–24	1890	20,28%
	25–34	2518	27%
	35–44	1892	20,3%
	45–54	2446	26,24%
	55–59	509	5,46%
	60–64 lata	64	0,68%
Ogółem		9319	100%

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Rysunek 9 Bezrobotni według wieku - powiat słupski (stan na koniec 2006 roku)

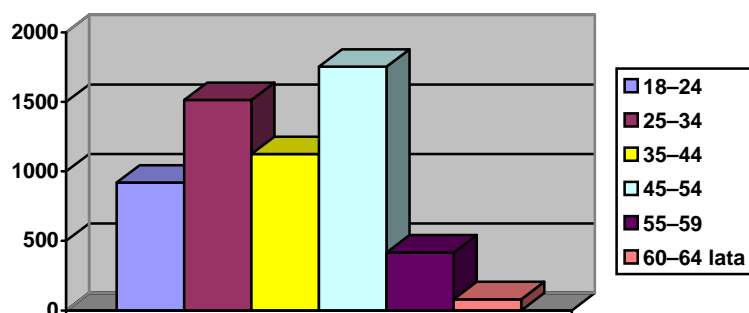
Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Tabela 10 Bezrobotni według wieku – miasto Słupsk (stan na koniec 2006 roku)

Wiek	Liczba bezrobotnych	Procent
18-24	920	15,84%
25-34	1513	26,05%
35-44	1124	19,35%
45-54	1753	30,18%
55-59	417	7,18%
60-64 lata	80	1,37%
Ogółem	5807	100%

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Rysunek 10 Bezrobotni według wieku – miasto Słupsk (stan na koniec 2006 roku)

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Struktura bezrobotnych według wykształcenia

W ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku najmniejszy udział wśród osób zarejestrowanych mają osoby z wyższym wykształceniem. Stanowią one jedynie 4,99% ogółu bezrobotnych (756 osób). Bezrobotni z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym i średnim ogólnokształcącym to 3.749 osób, co stanowi 24,7%. Największą grupę pod względem wykształcenia stanowią bezrobotni z wykształceniem zawodowym i gimnazjalnym (oraz niższym). W mieście Słupsku takie wykształcenie ma 3.438 osób tj. 59,2%

zarejestrowanych, a w powiecie słupskim 7.183 osoby tj. 77%. Od 2002 roku spada stopniowo liczba osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym.

Tabela 11 Struktura bezrobotnych według wykształcenia (miasto Słupsk) w latach 2002 - 2006

2002 ROK		2003 ROK		2004 ROK		2005 ROK		2006 ROK					
Wykształcenie	wyższe	477	Wykształcenie	wyższe	455	Wykształcenie	wyższe	522	Wykształcenie	wyższe	485		
	policealne i średnie zawodowe	1 843		policealne i średnie zawodowe	2 191		policealne i średnie zawodowe	2 059		policealne i średnie zawodowe	1746	policealne i średnie zawodowe	1201
	średnie ogólnokształcące	1 243		średnie ogólnokształcące	1 335		średnie ogólnokształcące	1 252		średnie ogólnokształcące	848	średnie ogólnokształcące	683
	zasadnicze zawodowe	3 623		zasadnicze zawodowe	3 405		zasadnicze zawodowe	3 117		zasadnicze zawodowe	2708	zasadnicze zawodowe	1613
	podstawowe i niepełne podstawowe	3 820		podstawowe i niepełne podstawowe	3 535		podstawowe i niepełne podstawowe	3 368		gimnazjalne i poniżej	2947	gimnazjalne i poniżej	1825

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Tabela 12 Struktura bezrobotnych według wykształcenia (powiat słupski) w latach 2002 - 2006

2002 ROK		2003 ROK		2004 ROK		2005 ROK		2006 ROK					
Wykształcenie	wyższe	239	Wykształcenie	wyższe	236	Wykształcenie	wyższe	229	Wykształcenie	wyższe	271		
	policealne i średnie zawodowe	1 637		policealne i średnie zawodowe	1 527		policealne i średnie zawodowe	1 586		policealne i średnie zawodowe	1604	policealne i średnie zawodowe	1333
	średnie ogólnokształcące	522		średnie ogólnokształcące	576		średnie ogólnokształcące	580		średnie ogólnokształcące	614	średnie ogólnokształcące	532
	zasadnicze zawodowe	4 478		zasadnicze zawodowe	4 286		zasadnicze zawodowe	3 800		zasadnicze zawodowe	3532	zasadnicze zawodowe	2706
	podstawowe i niepełne podstawowe	6 504		podstawowe i niepełne podstawowe	6 304		podstawowe i niepełne podstawowe	5 990		gimnazjalne i poniżej	5524	gimnazjalne i poniżej	4477

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Analiza stanu bezrobocia wskazuje, że zarejestrowane osoby bezrobotne są słabo wykształcone, biernie, bez wyższych aspiracji życiowych, z niską motywacją do poprawy własnej sytuacji życiowej, nie poszukują aktywnie pracy, są mało mobilne, z wyraźnie zaakcentowaną postawą roszczeniową i dużymi oczekiwaniami co do przyszłej pracy, z niską motywacją do podejmowania własnej działalności gospodarczej.

Tabela 13 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy – powiat słupski (stan na koniec 2006 r.)

do 25 roku życia	pow. 50 roku życia	bez kwalifikacji zawodowych	samotnie wychowujący dziecko do 7 roku życia	niepełnosprawni
1890	1735	2346	655	301

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Tabela 14 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy – miasto Słupsk (stan na koniec 2006 r.)

do 25 roku życia	pow. 50 roku życia	bez kwalifikacji zawodowych	samotnie wychowujący dziecko do 7 roku życia	niepełnosprawni
920	1410	1032	398	548

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Wyrównywanie szans wymienionych grup osób, jak również i innych grup szczególnego ryzyka zatrudnieniowego będzie jednym z priorytetów działań urzędu pracy.

Rynek pracy powiatu słupskiego i w samym mieście Słupsku w ostatnim okresie uległ znacznej poprawie w zakresie ilościowym na skutek aktywnej polityki gospodarczej władz samego miasta Słupska jak i znakomitych inicjatyw gospodarczych wójtów i burmistrzów gmin wchodzących w skład powiatu. Problemem nie jest dzisiaj samo bezrobocie, ale kwalifikacje bezrobotnych na rynku pracy, a właściwie ich brak lub niekompatybilność z rzeczywistymi potrzebami tego rynku.

Dlatego główne cele określone w tym obszarze skupiają się na aktywizacji zawodowej bezrobotnych i wzbudzeniu motywacji do przekwalifikowania się i korzystania z oferty wsparcia i pozyskania umiejętności do dostosowania do rzeczywistych potrzeb pracodawców oraz do tworzenia własnych miejsc pracy zaspokajających potrzeby najbliższego otoczenia.

3.2. ANALIZA SWOT (RYNEK PRACY)

<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SZANSE</i>
<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne położenie miasta Słupska i powiatu słupskiego • walory przyrodniczo – krajobrazowe powiatu słupskiego • dobre warunki do rozwoju agroturystyki i przemysłu rolno – spożywczego • prężne samorządy • inwestycje infrastrukturalne prowadzone przez samorządy lokalne • zapas terenów budowlanych • rozwinięte szkolnictwo, w tym także szkolnictwo wyższe • otwartość na zmiany • profesjonalnie przygotowana kadra Powiatowego Urzędu Pracy w Słusku • umiejętne dysponowanie posiadanymi środkami na przeciwdziałanie bezrobociu • umiejętne wykorzystywanie zewnętrznych środków finansowych na walkę z bezrobociem • współpraca Powiatowego Urzędu Pracy z samorządami oraz organizacjami pozarządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu • rozwój turystyki i agroturystyki w skali makro • rozwijający się sektor usługowy • rolnictwo ekologiczne • aktywizacja obszarów nieaktywnych społecznie – promocja samo zatrudnienia • zwiększanie dostępności terenów pod inwestycje • inwestycje w Słupskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej • stabilne i spójne przepisy prawa • szkolnictwo otwarte na nowe kierunki rozwoju • kształcenie dorosłych • pozyskiwanie środków finansowych z programów pomocowych, w tym z Unii Europejskiej • współpraca z organizacjami pozarządowymi • wzrost aktywności społeczeństwa • tendencja wzrostowa w liczbie ofert pracy • nowe przepisy ułatwiające rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej • dostęp do szerokiej gamy kredytów umożliwiających rozpoczęcie własnej działalności • kredyty inwestycyjne

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • sezonowość rynku pracy • mała liczba przedsiębiorstw z branży produkcyjnej • słaba oferta pracy dla kobiet • niski poziom kwalifikacji bezrobotnych mieszkańców wsi • młody wiek osób pozostających bez pracy • zjawisko wielokrotnego bezrobocia • infrastruktura techniczna i stan dróg w obszarach proinwestycyjnych • niedoinwestowanie szkół • słaba informacja gospodarcza w zakresie rynków zbytu, potencjalnych kontrahentów • niska zdolność do inwestowania, niewystarczające inwestycje w majątek firmy • duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • szybkie starzenie się społeczeństwa • utrwalona niekorzystna struktura bezrobocia • szczególnie trudna sytuacja na rynku pracy w gminach peryferyjnych powiatu ślupskiego • trudności komunikacyjne jako bariera w kształceniu i poszukiwaniu pracy • niedostosowanie podaży kapitału ludzkiego do popytu występującego na rynku pracy • niedostateczna informacja o rynku pracy dla młodzieży uczącej się • mała aktywność bezrobotnych w poszukiwaniu pracy • mała mobilność bezrobotnych na rynku pracy • ograniczona liczba szkół zawodowych, zwiększona liczba liceów profilowanych • wysokie koszty zatrudnienia • mała przejrzystość stosowanych przepisów fiskalnych • ograniczony dostęp młodzieży wiejskiej do szkolnictwa wyższego • występowanie tzw. „szarej strefy” • brak dostępu do nowoczesnych technologii • liczne oferty pracy w krajach członkowskich Unii Europejskiej

3.3. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA⁵

Dokumentem wyjściowym do zidentyfikowania priorytetów, celów szczegółowych oraz kierunków działania w obszarze Rynku Pracy jest opracowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013.

PRIORYTET: WZROST ZATRUDNIENIA POPRZEZ AKTYWIZACJĘ OSÓB BEZROBOTNYCH I BIERNYCH ZAWODOWO	
CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1. Wspieranie wzrostu aktywności osób bezrobotnych na rynku pracy.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: <i>Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich</i> <u>Cel szczegółowy 1:</u> Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy <u>Cel szczegółowy 2:</u> Zwiększanie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych</p>	<p>1.1 Doskonalenie skuteczności pośrednictwa pracy poprzez: rozpoznawanie i analizę potrzeb lokalnego rynku pracy, opracowywanie informacji o tendencjach na rynku pracy i tworzenie bazy danych o zawodach nadwyżkowych, zrównoważonych i deficytowych; promocję usług urzędu pracy na giełdach pracy, targach pracy i forum aktywności zawodowej organizowanym dla pracodawców i bezrobotnych.</p> <p><i>Opis działań</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Sporządzanie bazy danych dotyczących osób bezrobotnych oraz zgłoszonych ofert pracy wg Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). – Prowadzenie badań sondażowych w zakładach pracy o planowanych przyjęciach i zwolnieniach pracowników w poszczególnych zawodach oraz w szkołach ponadgimnazjalnych w zakresie przewidywanej liczby absolwentów wg zawodów w danym roku szkolnym. – Opracowywanie półrocznych raportów diagnostycznych i rocznych raportów diagnostyczno-prognostycznych, przekazywanie wyników monitoringu władzom samorządowym, dyrekcji szkół, Powiatowej Radzie Zatrudnienia. – Zwiększenie skuteczności egzekwowania wyznaczonych prawem obowiązków osób bezrobotnych, wykreślanie z rejestrów osób nie wykazujących rzeczywistej aktywności w poszukiwaniu pracy. <p>1.2 Organizowanie warsztatów poszukiwania pracy i rozpoczynania własnej działalności gospodarczej.</p> <p><i>Opis działań</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Warsztaty poszukiwania pracy będą polegać na wyposażeniu uczestników w narzędzia, dzięki którym będą oni zdobywać wiedzę o sposobach poruszania się po

⁵ Opracowano na podstawie Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

ryнку pracy, poszukiwania pracy i jej utrzymania, uzyskania umiejętności praktycznych (pisanie CV i listu motywacyjnego), poprawy wizerunku osobistego, przezwyciężenia pasywności i wzrostu poczucia własnej wartości.

- Warsztaty rozpoczynania własnej działalności gospodarczej – pokazanie ścieżki postępowania przy rozpoczynaniu działalności, zapoznanie z przepisami prawnymi w tym zakresie, pomoc prawna, konsultacje i doradztwo w zakresie przygotowania biznes planu.

1.3 Kształtowanie aktywnej postawy w poszukiwaniu pracy i wobec własnej kariery zawodowej poprzez organizowanie warsztatów i spotkań z bezrobotnymi.

Opis działań

Celem spotkań i warsztatów będzie kształtowanie takich umiejętności jak komunikowanie się, samokształcenie, współpraca w grupie, posługiwanie się technologią komputerową, rozwiązywanie problemów w sposób twórczy oraz pokazanie, że najgorszy sposób na życie to bierność, że kto niczego nie próbuje – sam siebie pozbawia szans. Warsztaty będą służyć pomocą w przygotowaniu do życia w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce rynkowej, uczyć odpowiedzialności za własny, pełny rozwój. Bezrobotny powinien mieć świadomość tego, że sukces czeka tylko na aktywnych, a szukanie miejsca w życiu to proces ciągły, wymagający wytrwałości, cierpliwości, elastyczności, odporności i ustawicznego kształcenia się.

1.4 Rozszerzenie zakresu stosowania karty aktywności zawodowej oraz wprowadzenie innych narzędzi pracy doradców zawodowych, w tym Kwestionariusza Zainteresowań Zawodowych.

Opis działań

Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych (KZZ), to nowa metoda badania zainteresowań zawodowych. Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zastępuje ona dotychczas wykorzystywaną metodę Hollanda. Projekt szkoleniowy jest finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. KZZ stworzyli, na zlecenie MIPS polscy naukowcy. Narzędzie bazuje na naszych rodzimych doświadczeniach i realiach dzięki czemu badanie zainteresowań zawodowych osób bezrobotnych dostarcza więcej, lepszych jakościowo informacji. Karta aktywności zawodowej jest jednym z etapów warsztatów poszukiwania pracy prowadzonych w klubach pracy.

1.5 Współpraca ze szkołami w zakresie poradnictwa dotyczącego wyboru zawodu i ścieżki kariery zawodowej. Współpraca z pedagogami szkolnymi.

Opis działań

Współpraca doradców zawodowych z poradniami psychologiczno – pedagogicznymi oraz pedagogami szkolnymi. Pedagogom będzie przekazywana wiedza o tendencjach na rynku pracy, sposobach poszukiwania pracy, autoprezentacji, w celu rozpowszechnienia jej wśród młodzieży szkolnej.

2. Doskonalenie i rozwój potencjału zawodowego osób bezrobotnych, poprawa jakości edukacji.

Powiązanie z priorytetami PO KL:
Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie nierówności w upowszechnianiu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi
Cel szczegółowy 3: Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego

Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy
Cel szczegółowy 2: Zwiększanie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych
Cel szczegółowy 3: Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich)

1.6 Propagowanie szkolnictwa zawodowego wśród młodzieży, we współpracy ze szkołami, pracodawcami, poradniami psychologiczno – pedagogicznymi.

Opis działań

- Współdziałanie z organami prowadzącymi szkoły i pracodawcami.
- Rozpowszechnianie informacji o rynku pracy (ulotki, informacje prasowe, informacje na stronie internetowej PUP).

1.7 Promowanie pracy w państwach Unii Europejskiej.

Opis działań

Wspieranie aktywności w zakresie zatrudnienia na poziomie międzynarodowym. Informowanie, doradztwo i wspomaganie poszukujących pracy z Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz pracodawców, którzy chcą pozyskać pracowników z innych krajów członkowskich. Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku będzie informował bezrobotnych o ofertach pracy za granicą w ramach systemu EURES. Oferty te wywieszane będą na tablicy ogłoszeń i dostępne w infokioskach. Bezrobotni na bieżąco informowani będą o targach pracy międzynarodowych organizowanych na terenie całego kraju przez Wojewódzkie Urzędy Pracy. Jednocześnie bezrobotni i poszukujący pracy informowani będą o zasadach koordynacji zabezpieczenia społecznego w ramach UE/EOG, ubezpieczenia czy założenia działalności gospodarczej za granicą. Organizowane będą otwarte dni dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy w poszczególnych krajach.

1.8 Promowanie wolontariatu.

Opis działań

Wolontariat jest szczególnie dobrą formą zdobywania doświadczenia zawodowego przez studentów i absolwentów. Uczy współpracy w grupie, pozwala poznać swoje mocne i słabe strony, wzbogacić wiedzę zdobytą w szkole i zdobyć praktyczne umiejętności.

2.1 Współpraca ze szkołami w zakresie ustalania nowych kierunków kształcenia zawodowego.

Opis działań

- Opiniowanie przez Powiatowy Urząd Pracy oraz Powiatową Radę Zatrudnienia propozycji utworzenia nowych kierunków kształcenia zawodowego.
- Współpraca z organami prowadzącymi szkoły ponadgimnazjalne w zakresie informowania o tendencjach na lokalnym rynku pracy.
- Sondowanie szkół ponadgimnazjalnych pod kątem kierunków kształcenia oraz liczby uczniów kończących naukę w tych szkołach. Rzetelna analiza i interpretacja uzyskanych danych jest istotna przy budowaniu bazy nowego systemu informatycznego Syriusz.

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych

3. Wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy

Cel szczegółowy 2: Zwiększanie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych

Cel szczegółowy 3: Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich)

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych

2.2 Badanie rynku pracy pod kątem planowania kierunków szkoleń, uwzględnienie w badaniach potrzeb szkoleniowych różnych grup bezrobotnych.

Opis działań

- Współpraca z lokalnymi pracodawcami w celu wypracowania właściwej tematyki szkoleń, adekwatnych do potrzeb rynku pracy oraz w zakresie oceny kwalifikacji pracowników i kandydatów do pracy.
- Ankietowanie osób bezrobotnych w zakresie ich preferencji szkoleniowych.
- Badanie aktywności zawodowej absolwentów poszczególnych szkół.

2.3 Rozwijanie systemu informacji o ofercie szkoleniowej.

Opis działań

Współpraca z władzami samorządowymi w zakresie rozpowszechniania informacji o ofercie szkoleniowej.

2.4 Upowszechnianie idei uczenia się przez całe życie – warsztaty dla osób bezrobotnych, opracowanie informacji w formie ulotek.

Opis działań

Rozpowszechnianie informacji o możliwościach skorzystania z bezpłatnych szkoleń. Zachęcanie do podejmowania studiów współfinansowanych z funduszy strukturalnych.

Poprawa jakości kształcenia dorosłych, dostosowanie do aktualnych potrzeb rynku pracy.

2.5 Organizacja szkoleń zawodowych poprzez pozyskiwanie innych źródeł finansowania szkoleń.

Opis działań

Pozyskiwanie środków PFRON na szkolenie osób niepełnosprawnych.

3.1 Świadczenie usług doradczych – indywidualne wsparcie, udzielanie podstawowych konsultacji w zakresie zakładania własnej firmy, organizowanie warsztatów i szkoleń w tym zakresie.

Opis działań

Dla osób bezrobotnych, które zamierzają rozpocząć własną działalność gospodarczą prowadzone będą przez doradców zawodowych i pracowników działu usługi doradcze, konsultacje, szkolenia i warsztaty indywidualne i grupowe.

3.2 Współpraca z fundacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami działającymi na rzecz wspierania przedsiębiorczości.

Opis działań

Promocja oraz wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy, zwiększania mobilności i aktywności zawodowej oraz budowy postaw kreatywnych służących rozwojowi przedsiębiorczości i samo zatrudnienia.

3.3 Sporządzanie analiz rynku pracy dla właściwego ukierunkowania wsparcia finansowego na podjęcie działalności gospodarczej oraz wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy.

Opis działań

Rozwijanie systemu monitorowania i prognozowania sytuacji na rynku pracy, m.in. opracowywanie własnych opracowań, analiz i ekspertyz służących efektywnemu wydatkowaniu środków na pomoc publiczną.

3.4 Promowanie form wsparcia dla przedsiębiorców na targach i giełdach pracy, pomoc w rekrutacji pracowników.

Opis działań

Wspólna promocja programów nakierowanych na wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach regionu słupskiego na targach, wystawach, konferencjach organizowanych na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego.

3.5 Organizowanie szkoleń pod potrzeby pracodawców.

Opis działań

Organizacja szkoleń uwzględniających wymogi pracodawców co do kierunku szkolenia i wyboru firmy szkolącej.

3.6 Pozyskiwanie innych źródeł finansowania nowych miejsc pracy.

Opis działań

Opracowywanie nowych programów na rzecz łagodzenia problemu bezrobocia z udziałem partnerów krajowych i zagranicznych szczególnie z rejonu Morza Bałtyckiego.

Udzielanie pomocy w tworzeniu partnerstw lokalnych z udziałem przedsiębiorstw, związków zawodowych, jednostek samorządu terytorialnego, innych urzędów oraz środowisk wspierających pracodawców.

3.7 Organizowanie prac interwencyjnych, staży i przygotowań zawodowych.

Opis działań

Inicjowanie i finansowanie zatrudnienia w formie prac interwencyjnych dla różnych grup bezrobotnych.

Inicjowanie i finansowanie zatrudnienia w ramach robót publicznych w ramach programów przeznaczonych dla osób długotrwale bezrobotnych i grup wykluczenia społecznego.

3.8 Promowanie elastycznych form zatrudnienia.

Opis działań

Udział w programach inicjujących sezonowy wzrost zatrudnienia, praca czasowa, praca na zastępstwo, praca na wezwanie, zatrudnianie cudzoziemców, samozatrudnienie, praca na część etatu i praca w domu, telepraca, praca weekendowa.

4. Aktywizacja grup bezrobotnych będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy

Cel szczegółowy 2: Zwiększanie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych

Cel szczegółowy 3: Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich)

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych

4.1 Opracowywanie i wdrażanie programów przeciwdziałania bezrobociu dla osób do 24 roku życia, powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotnych, bez kwalifikacji zawodowych oraz bezrobotnych kobiet.

Opis działań

Zgodnie z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki - Priorytet – Rynek pracy otwarty dla wszystkich opracowywane będą projekty wymagające kompleksowego wsparcia dla osób bezrobotnych na rzecz podnoszenia ich integracji ze społeczeństwem, samodzielności a także zdolności do podjęcia zatrudnienia.

4.2 Pozyskiwanie środków finansowych z innych źródeł na realizację tych programów.

Opis działań

Opracowywanie nowych programów na rzecz łagodzenia problemu bezrobocia z udziałem partnerów krajowych i zagranicznych szczególnie z rejonu Morza Bałtyckiego.

4.3 Wykorzystanie instrumentów i usług rynku pracy dla aktywizacji tych grup bezrobotnych.

Opis działań

- Objęcie bezrobotnych kobiet szkoleniami uzupełniającymi, przekwalifikującymi oraz aktywizującymi, podnoszącymi samoocenę, subsydiowane zatrudnienie kobiet jako zachęta do ich zatrudniania, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, dotacje na podjęcie działalności gospodarczej.
- Podnoszenie kwalifikacji osób powyżej 50 roku życia, w zakresie nowych technologii i aktualnych potrzeb pracodawców poprzez organizację szkoleń, subsydiowane zatrudnienie, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy.
- Szkolenie, pomoc w uzyskaniu pierwszego doświadczenia zawodowego (staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy), przekazanie umiejętności efektywnego poszukiwania pracy i pomoc w planowaniu kariery zawodowej (poradnictwo zawodowe), a wreszcie zachęcenie pracodawców do zatrudniania ludzi młodych (subsydiowane zatrudnienie).
- Poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy, subsydiowanie zatrudnienia, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, dotacje na podjęcie działalności gospodarczej dla osób długotrwale bezrobotnych, finansowanie kosztów przejazdu, zakwaterowania, refundowanie kosztów poniesionych na ubezpieczenia społeczne, finansowanie dodatków aktywizacyjnych.

4.4 Refundowanie kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7.

Opis działań

W realizowanych programach priorytetowo traktowane będą osoby bezrobotne samotnie wychowujące dzieci do lat 7.

4.5 Aktywizacja osób bezrobotnych w ramach Klubu Pracy.

Opis działań

Działalność Klubów Pracy skupi się przede wszystkim na indywidualnych rozmowach z bezrobotnymi, pomocy w tworzeniu

<p>5. Zwiększenie szans w wejściu na rynek pracy osób niepełnosprawnych.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich</p> <p><u>Cel szczegółowy 3:</u> Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich)</p> <p>6. Zwiększenie dostępności do usług Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich</p> <p><u>Cel szczegółowy 1:</u> Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy</p>	<p>dokumentów aplikacyjnych, informowaniu o aktualnych ofertach pracy będących w gestii Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku. W miarę możliwości przeprowadzane będą grupowe zajęcia z bezrobotnymi z zakresu aktywizacji zawodowej. Specyficznym Klubem jest Klub przy Areszcie w Uście. Prowadzić się tam będzie zajęcia grupowe z osadzonymi. Lider Klubu Pracy przy MOPR w Słupsku oprócz spotkań indywidualnych i zajęć warsztatowych z bezrobotnymi koordynować będzie akcję wydawania tzw. „kart darmowych przejazdów”. Jest to forma pomocy bezrobotnym zarejestrowanym w PUP i pobierającym zasiłek czasowy w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie. Karta darmowych przejazdów jest ważna od poniedziałku do piątku w godzinach od 07.00 do 15.00 i ma w założeniu ułatwiać bezrobotnym dotarcie do potencjalnego pracodawcy.</p> <p>5.1. Rozpoznanie potrzeb i możliwości zawodowych osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis działań</i> Bieżąca diagnoza problemów i wypracowanie metod działania z osobami niepełnosprawnymi.</p> <p>5.2 Opracowywanie i realizacja programów aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis działań</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Pozyskiwanie i rozpowszechnianie informacji o innowacyjnych projektach realizowanych dla osób niepełnosprawnych. – Przygotowywanie i wdrażanie projektów samodzielnie bądź w partnerstwie z innymi instytucjami statutowo zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi. – Reintegracja społeczna i zawodowa poprzez samozatrudnienie. <p>5.3 Udzielanie porad indywidualnych i grupowych oraz informacji zawodowej.</p> <p><i>Opis działań</i> Świadczenie zindywidualizowanych usług poradnictwa zawodowego. Organizowanie i prowadzenie szkoleń z zakresu aktywnego poszukiwania pracy.</p> <p>5.4 Organizowanie szkoleń dla osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis działań</i> Organizowanie szkoleń zawodowych dostosowanych do indywidualnych potrzeb.</p> <p>6.1 Wprowadzenie nowych rozwiązań technicznych mających na celu usprawnienie obsługi petentów i poprawę dostępu do informacji o rynku pracy.</p> <p><i>Opis działań</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Wdrożenie Samorządowej Elektronicznej Platformy Integracyjnej łączącej Powiatowy Urząd Pracy z ośrodkami pomocy społecznej, umożliwiającej przepływ informacji o osobach bezrobotnych, wydawanie
--	---

<p>7. Rozwój partnerskich relacji z otoczeniem społecznym i gospodarczym Powiatowego Urzędu Pracy.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy</p> <p>Priorytet VII Promocja integracji społecznej Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej</p>	<p><i>elektronicznych zaświadczeń.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Realizacja projektu „INFOMATIK” finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, wprowadzającego usługę powiadamiania osób bezrobotnych SMSami o ważnych sprawach (giełdy pracy, oferty pracy, propozycje szkoleń, wezwania do Urzędu). – Uruchomienie bezpłatnej infolinii 0-800 z ofertami pracy. – Instalacja zewnętrznych świetlnych informatorów (płynący tekst) na budynkach Powiatowego Urzędu Pracy, prezentujących oferty pracy i inne wiadomości. – Rozszerzenie funkcjonalności systemu kolejowania o dodatkowe grupy funkcjonalne. <p>6.2. Doskonalenie pracy zamiejscowych punktów obsługi w gminach.</p> <p><i>Opis działań</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Doskonalenie i rozwój umiejętności zawodowych pracowników PUP pracujących w zamiejscowych punktach obsługi. – Wzbogacenie wyposażenia punktów. – Rozszerzenie oferty usług świadczonych przez punkty zamiejscowe. <p>6.3. Promocja usług Powiatowego Urzędu Pracy.</p> <p><i>Opis działań</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Współpraca z lokalnymi mediami w zakresie rozpowszechniania informacji o działaniach PUP. – Przedstawianie informacji na stronie internetowej PUP. – Udział w konferencjach, targach i giełdach pracy oraz ich organizacja. – Przygotowywanie materiałów promocyjnych. <p>7.1 Podejmowanie współpracy z partnerami rynku pracy dotyczącej m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzenia i realizacji programów rynku pracy adresowanych do osób bezrobotnych szczególnego ryzyka zatrudnieniowego, – promocji projektów dotyczących rynku pracy i pomoc w rekrutacji beneficjentów. <p><i>Opis działań</i> <i>Przygotowywanie programów lub uczestniczenie w programach innych jednostek jako partnerzy projektów podejmujący zadania wynikające z uregulowań ustawowych na rzecz osób zaliczanych do grup szczególnego ryzyka.</i></p> <p>7.2. Wspieranie inicjatyw podejmowanych przez niepubliczne instytucje rynku pracy na rzecz realizacji polityki rynku pracy w powiecie.</p> <p><i>Opis działań</i> <i>Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku będzie pomagał w rozpowszechnianiu ofert pracy pozyskanych przez agencje pośrednictwa pracy, które posiadają certyfikat do prowadzenia tej działalności.</i></p>
---	--

7.3. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o usługach rynku pracy.

Opis działań

Współpraca z lokalnymi mediami w zakresie rozpowszechniania ofert pracy oraz promowania działań PUP w mediach, opracowywanie i wydawanie ulotek informacyjnych, promocja działalności PUP za pomocą strony internetowej, udział w targach pracy.

7.4. Organizowanie prac społecznie użytecznych.

Opis działań

Corocznie wspólnie z instytucjami na terenie miasta Słupska oraz gminami powiatu słupskiego zorganizowane zostaną prace społecznie użyteczne dla osób bezrobotnych.

7.5. Pomoc w działaniu Centrów Integracji Społecznej (CIS) lub Klubów Integracji Społecznej (KIS) na zasadach przepisów o zatrudnieniu socjalnym.

Opis działań

Udzielanie wsparcia prawnego, organizacyjnego, szkoleniowego na tworzenie i działalność jednostek sektora ekonomii społecznej w tym zakładów aktywności społecznej, Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej na rzecz aktywizacji społeczno zawodowej.

3.4. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU - RYNEK PRACY

Lista proponowanych wskaźników ma charakter otwarty, jej uzupełnianie będzie odbywać się na etapie składania konkretnych wniosków aplikacyjnych oraz monitoringu Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej.

Tabela 15 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (rynek pracy)

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
PRIORYTET: Wzrost zatrudnienia poprzez aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo.			
Cel szczegółowy 1.	Wspieranie wzrostu aktywności osób bezrobotnych na rynku pracy.	Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych projektów na rzecz wzrostu aktywności zawodowej na rynku pracy (w przekroju ogółem, kobiety/mężczyźni z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego).	Liczba uruchomionych przedsięwzięć gospodarczych przez osoby bezrobotne z terenu miasta Słupska oraz powiatu słupskiego; Liczba osób, które uzyskały pracę w wyniku działań wspierających oraz liczba umów zawartych w oparciu o zasady wolontariatu.
Cel szczegółowy 2.	Doskonalenie i rozwój potencjału zawodowego osób bezrobotnych, poprawa jakości edukacji.	Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach uruchomionych przedsięwzięć doskonalących i rozwijających zawodowo osoby bezrobotne z terenu miasta Słupsk oraz powiatu słupskiego. Liczba nowych kierunków kształcenia uruchomionych na poziomie szkolnictwa zawodowego.	Liczba uruchomionych przedsięwzięć gospodarczych przez osoby bezrobotne z terenu miasta Słupska oraz powiatu słupskiego. Liczba osób, które uzyskały pracę w wyniku działań doskonalenia i rozwoju potencjału zawodowego. Liczba osób do 24 roku życia kończących w każdym roku szkoły na poziomie szkolnictwa zawodowego, licealnego, policealnego (zawodowego), na poziomie licencjatu i studiów magisterskich. Liczba osób po 24 roku życia uzupełniających swoją wiedzę każdego roku na poziomie wszystkich szczebli edukacji na terenie powiatu ziemskiego i w mieście Słupsku.

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel szczegółowy 3.	Wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia.	Liczba projektów organizowanych na terenie powiatu słupeckiego i miasta Słupska wspierających przedsiębiorczość różnych grup społecznych i zawodowych oraz wspierających inicjatywy mieszkańców tego obszaru idące w kierunku samozatrudnienia.	Liczba osób, które w wyniku realizacji projektu założyły własną działalność gospodarczą. Liczba osób zatrudnionych dodatkowo przez osoby, które założyły wcześniej własną działalność gospodarczą. Liczba sezonowych miejsc pracy. Liczba staży absolwenckich organizowanych corocznie przez firmy na terenie powiatu słupeckiego i miasta Słupska.
Cel szczegółowy 4.	Aktywizacja grup bezrobotnych będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy i zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Liczba projektów zorganizowanych dla grup bezrobotnych będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy dla umożliwienia im podjęcia pracy. Liczba projektów zorganizowanych dla grup bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym dla umożliwienia im podjęcia pracy.	Liczba bezrobotnych będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (np. matki wychowujące samotnie dzieci), którzy podjęli pracę na terenie powiatu słupeckiego i miasta Słupska dzięki projektom aktywizującym. Liczba bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, którzy podjęli pracę na terenie powiatu słupeckiego i miasta Słupska dzięki projektom aktywizującym.
Cel szczegółowy 5.	Zwiększenie szans w wejściu na rynek pracy osób niepełnosprawnych.	Liczba projektów zrealizowanych każdego roku na terenie powiatu słupeckiego i miasta Słupska, których celem było zwiększenie szans w wejściu na rynek pracy osób niepełnosprawnych.	Liczba osób bezrobotnych i niepełnosprawnych, które otrzymały pracę w wyniku realizacji projektów zwiększających ich szansę otrzymania pracy. Liczba bezrobotnych i niepełnosprawnych, którzy uruchomili własną działalność gospodarczą. Liczba miejsc pracy zorganizowanych dla niepełnosprawnych na regułach opartych na telepracy.
Cel szczegółowy 6.	Zwiększenie dostępności do usług Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku.	Liczba projektów wprowadzających udogodnienia zwiększające dostęp do usług gwarantowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku.	Wskaźnik prewencji – stosunek liczby osób, którym udzielono doradztwa, poradnictwa lub pośrednictwa pracy i które w wyniku wprowadzonych udogodnień szybciej znalazły zatrudnienie.

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel szczegółowy 7.	Rozwój partnerskich relacji z otoczeniem społecznym i gospodarczym Powiatowego Urzędu Pracy.	Liczba projektów organizowanych przez PUP dla stworzenia partnerskich relacji z otoczeniem społecznym i gospodarczym Powiatowego Urzędu Pracy. Liczba miast i gmin powiatu słupskiego objętych bezpośrednimi działaniami tworzącymi partnerskie relacje z PUP.	Liczba Klubów Integracji Społecznej lub Centrów Integracji Społecznej na terenie powiatu słupskiego i miasta Słupska. Liczba bezrobotnych korzystających z formy aktywizacji zawodowej określonej przez CIS-y.

3.5. WDRAŻANIE

3.5.1. TYPY PROJEKTÓW – RYNEK PRACY

TYPY PROJEKTÓW, PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH SŁUPSKIEGO POWIATOWEGO PROGRAMU NA RZECZ ZATRUDNIENIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ		
- RYNEK PRACY -		
PROJEKTY ZGŁASZANE W ODPOWIEDZI NA OGŁOSZONY KONKURS PRZEZ URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	PROJEKTY ZAREZERWOWANE DLA POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W SŁUPSKU, ZGŁASZANE W TRYBIE KONKURSOWYM	PROJEKTY ZAREZERWOWANE DLA POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W SŁUPSKU, ZGŁASZANE W TRYBIE POZAKONKURSOWYM, PROJEKTY SYSTEMOWE
<ul style="list-style-type: none"> szkolenia służące podniesieniu, uzupełnieniu, zmiany kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego; staże/przygotowanie zawodowe w miejscu pracy; poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy dla osób bezrobotnych z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego; wspieranie wolontariatu (szczególne propagowanie idei wolontariatu wśród młodych osób do 24 roku życia) oraz wśród seniorów jako etapu przygotowującego do podjęcia zatrudnienia wśród osób bezrobotnych z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego; warsztaty aktywnego poszukiwania pracy dla osób bezrobotnych z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego; opracowanie, rozpowszechnianie informacji o ofertach pracy wraz z możliwością udziału w szkoleniach i stażach oraz innych oferowanych usługach i instrumentach aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego; upowszechnianie i promocja 	<ul style="list-style-type: none"> projekty służące wzmocnieniu i rozwojowi publicznych służb zatrudnienia m.in. poprzez szkolenia, doradztwo, badania rynku pracy, w tym: upowszechnianie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego; szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr publicznych służb zatrudnienia działających na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych przez nie zadań; 	<ul style="list-style-type: none"> instrumenty i usługi wymienione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. <i>o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy</i> (Dz. U. Nr 99, poz. 1001, z późn. zm.), finansowane ze środków Funduszu Pracy, w tym m.in.: szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia bądź zmiany kwalifikacji zawodowych; staże/przygotowanie zawodowe w miejscu pracy; prace interwencyjne; przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej; organizowanie klubów pracy; opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych i szkoleniowych dotyczących nabywania umiejętności niezbędnych do uzyskania zatrudnienia;

<p>alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy dla osób bezrobotnych z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wspieranie inicjatyw na rzecz podnoszenia mobilności geograficznej (regionalnej i międzyregionalnej) oraz zawodowej na rynku pracy; • szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji rynku pracy, działających na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego; • rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego; • subsydiowanie zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem sektora MSP. 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz sytuacji w województwie pomorskim z zakresu: przewidywanej sytuacji na rynku pracy wybranych zawodów, sektorów/branż, przewidywanych oczekiwań pracodawców odnośnie pożądanych kwalifikacji i usług. 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowywanie i rozpowszechnianie informacji o usługach organów zatrudnienia oraz innych partnerów rynku pracy, dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców.
---	---	--

3.6. HARMONOGRAM I BUDŻET

Działania w ramach obszaru Rynek Pracy podejmowane będą w odpowiedzi na ogłoszony konkurs naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, przez Instytucję Pośredniczącą – Departament Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim w Gdańsku.

Plan przepływów finansowych w ramach obszaru – Rynek Pracy

Harmonogram wydatków w ramach typów projektów w obszarze Rynek Pracy	Rok realizacji 2008	Rok realizacji 2009	Rok realizacji 2010	Rok realizacji 2011	Rok realizacji 2012	Rok realizacji 2013	Rok realizacji 2014	Rok realizacji 2015
Planowana kwota do wydatkowania w złotych	2,5 mln	3,5 mln	3 mln	1,5 mln	1,5 mln	1,5 mln	1,0 mln	500 tys.

Szacowana wartość projektów przewidzianych do realizacji zamyka się w kwocie 15 mln zł w całym okresie programowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W pierwszych trzech latach, tj. 2008-2010 wartość realizowanych projektów zamyka się w kwocie 9 mln złotych.

Planowane przepływy finansowe w ramach obszaru Rynek Pracy wskazują jak wyglądał będzie potencjał finansowy składanych wniosków o płatność w ramach tego obszaru do roku 2015.

3.7. STRUKTURA ZARZĄDZANIA

Funkcję instytucji zarządzającej i koordynującej realizację Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w sferze Rynek Pracy, pełnił będzie specjalnie powołany zespół.

Do zadań zespołu należało będzie między innymi:

- zapewnienie zgodności realizacji Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w sferze Rynek Pracy z dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym przypadku Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, który będzie głównym źródłem finansowania realizowanych projektów;
- zapewnienie zgodności w zakresie zamówień publicznych i zasad konkurencji;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz monitorowanie przebiegu realizacji projektów w ramach Programu;
- zapewnienie i przygotowanie planu działań promujących realizowany projekt w ramach Programu;
- zapewnienie informacji o współfinansowaniu realizowanych projektów ze środków finansowych Unii Europejskiej;
- przygotowanie sprawozdań z przebiegu realizacji oraz wniosków o płatność w ramach realizowanych projektów;
- zbieranie informacji o nieprawidłowościach przy realizacji projektów w ramach Programu wraz z podjęciem działań zmierzających do ich ograniczenia;
- dokonanie oceny Programu w sferze Rynek Pracy po zakończeniu okresu programowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

4. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

4.1. RAPORT O STANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI⁶

4.1.1. Przedsiębiorczość w powiecie słupskim i mieście Słupsku

Lokalne „zagłębia” działalności gospodarczej rozumiane jako relatywna specjalizacja określonego obszaru w danej branży w porównaniu do specjalizacji całego województwa, w powiecie słupskim stanowią: produkcja skór i wyrobów ze skór oraz leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo. Specjalizacja miasta Słupska na tle województwa to wytwarzanie energii, produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych, produkcja skór i wyrobów ze skór oraz produkcja pojazdów mechanicznych.

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw dominuje na lokalnym rynku pracy powiatu słupskiego i miasta Słupska, będąc jednocześnie motorem gospodarki lokalnej wpływającym na jej konkurencyjność. Poniższa tabela wskazuje na strukturę przedsiębiorstw pod kątem wielkości zatrudnienia oraz na procentowy udział poszczególnych firm funkcjonujących na terenie powiatu słupskiego i miasta Słupska.

Tabela 16 Podmioty wg wielkości (liczba pracujących) w powiecie słupskim i mieście Słupsku

Nazwa jednostki administracyjnej	Liczba podmiotów					% wszystkich podmiotów				
	Ogółem	do 9	10-49	50-249	powyżej 250 osób	do 9	10-49	50-249	powyżej 250 osób	MSP
Województwo ogółem	216280	205350	8851	1790	289	94,9%	4,1%	0,8%	0,1%	99,9%
Powiat słupski	7512	7147	299	61	5	95,1%	4,0%	0,8%	0,1%	99,9%
Ustka	2315	2229	70	14	2	96,3%	3,0%	0,6%	0,1%	99,9%
Damnica	303	284	15	4	0	93,7%	5,0%	1,3%	0,0%	100,0%
Dębica Kaszubska	589	567	19	3	0	96,3%	3,2%	0,5%	0,0%	100,0%
Główny	460	435	24	1	0	94,6%	5,2%	0,2%	0,0%	100,0%
Kępice-miasto	318	306	7	5	0	96,2%	2,2%	1,6%	0,0%	100,0%
Kępice-gmina	361	344	12	5	0	95,3%	3,3%	1,4%	0,0%	100,0%
Kobylnica	943	881	54	7	1	93,4%	5,7%	0,7%	0,1%	99,9%
Potęgowo	351	330	18	3	0	94,0%	5,1%	0,9%	0,0%	100,0%
Słupsk	941	887	44	9	1	94,3%	4,7%	1,0%	0,1%	99,9%
Smoldzino	242	230	9	3	0	95,0%	3,7%	1,2%	0,0%	100,0%
Ustka	689	654	27	7	1	94,9%	3,9%	1,0%	0,1%	99,9%
Miasto Słupsk	13877	13328	414	119	16	96,0%	3,0%	0,9%	0,1%	99,9%

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

⁶ Opracowano na podstawie Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013, danych zawartych w Strategii Rozwoju Miasta Słupska, informacji zawartych na stronach internetowych www.sse.slupsk.pl oraz www.inkubator.slupsk.pl

Tempo wzrostu przedsiębiorczości na obszarach wiejskich powiatu słupskiego wzrasta, ale dotyczy to głównie rejonów sąsiadujących z miastami oraz rejonów nadmorskich. Gminy peryferyjne wchodzące w skład powiatu słupskiego dysponujące ograniczoną infrastrukturą techniczną i społeczną, słabą siłą nabywczą ludności rozwijają się wolniej. Wymaga to prowadzenia działań promocyjnych, edukacyjnych i finansowych wspierających podejmowanie działalności gospodarczej, kierowanych do mieszkańców wsi. Na lokalnym rynku pracy dominują często firmy rodzinne, zatrudniające do 9 osób.

Ideę zwiększania ilości podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego realizuje m.in. Słupska Specjalna Strefa Ekonomiczna, która z uwagi na zakres ulg w podatkach oraz lokalizację jest atrakcyjnym terenem inwestowania. Słupska Specjalna Strefa Ekonomiczna składa się z 5 obszarów inwestycyjnych położonych w Regionie Środkowopomorskim (województwo pomorskie, województwo zachodniopomorskie).

Jednym z obszarów inwestycyjnych SSSE usytuowanym w obrębie miasta Słupska i gminy Słupsk wchodzącej w skład powiatu słupskiego jest obszar „Słupsk-Włynkówko” o powierzchni 102,33 ha, który położony jest na terenie przemysłowym w północno-zachodniej części miasta Słupska w odległości 2 km od centrum. Drugi z obszarów - "Redzikowo" o powierzchni 33,10 ha zlokalizowany jest w odległości 3 km na wschód od miasta Słupska, wzdłuż drogi międzynarodowej E-28 Berlin-Kaliningrad. Na terenie ww. obszarów działalność prowadzą przedsiębiorstwa wytwarzające wyroby z gum i tworzyw sztucznych, wyroby z surowców niemetalicznych, sprzęt transportowy, artykuły spożywcze, wyroby z metali, urządzenia elektryczne, wyroby włókiennicze, a także firmy świadczące usługi poligraficzne, usługi transportowe i magazynowe oraz inne.

Rozwój przedsiębiorczości na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego wspomaga poza Pomorską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A., będącą Zarządzającym Słupską Specjalną Strefą Ekonomiczną również Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości. Głównymi celami ww. Stowarzyszenia są:

- wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości na terenie województwa pomorskiego,
- działanie w kierunku ograniczania bezrobocia,
- popularyzacja wiedzy i osiągnięć naukowych oraz praktycznych w zakresie organizacji i zarządzania małymi przedsiębiorstwami,
- inspirowanie działań zmierzających do zagospodarowania niewykorzystanych obiektów gospodarczych,

- działania na rzecz adaptacji małych i średnich przedsiębiorstw do warunków wolnorynkowych,
- pomoc osobom rozpoczynającym samodzielną działalność gospodarczą w uruchomieniu tej działalności,
- stwarzanie systemu wsparcia finansowego dla małych przedsiębiorstw.

Wyżej wymienione cele realizuje również Słupska Izba Przemysłowo-Handlowa, która prowadzi działalność na rzecz wspomagania rozwoju gospodarczego, w tym rozwoju przedsiębiorczości, na terenie województwa pomorskiego, a w szczególności na obszarze regionu słupskiego oraz wspierania wszystkich przedsiębiorstw i przedsiębiorców na zintegrowanym rynku Unii Europejskiej.

Ważnym elementem działalności gospodarczej będącym w procesie ciągłego wzrostu na terenie gmin powiatu słupskiego i miasta Słupska jest turystyka i jej otoczenie związane z rozwijającą się sferą usług. Region Pomorza Środkowego, w skład którego wchodzi miasto Słupsk i powiat słupski, charakteryzuje się wysokim potencjałem do rozwoju różnorodnych form turystyki.

Jednym z głównych ośrodków turystycznych na terenie powiatu słupskiego jest miasto Ustka, w obrębie którego funkcjonuje liczna baza hoteli, pensjonatów, ośrodków wczasowych oraz kwater prywatnych. Głównym przedmiotem działalności Ustki związanej z charakterem uzdrowiskowym miasta jest działalność sanatoryjna. Działalność ta oparta jest na trzech obiektach sanatoryjnych, które generują powstawanie na terenie miasta Ustki usług z zakresu medycyny niekonwencjonalnej, na które to usługi w ostatnich latach obserwuje się wzmożone zainteresowanie turystów i kuracjuszy. Liczne salony masażu leczniczego, salony bioenergoterapeutyczne tworzą nowe przedmioty działalności gospodarczej funkcjonującej w otoczeniu lecznictwa uzdrowiskowego. Zmiana struktury wiekowej turystów (coraz więcej osób poniżej 30 roku życia przybywających do Ustki w okresie letnim) generuje powstawanie licznych usług o charakterze rozrywkowym. Forma i rodzaj działalności gospodarczej określanej jako branża turystyczna uległa w ostatnim czasie znacznemu poszerzeniu o obszary inspirowane przez samych konsumentów usług turystycznych.

Ofertę turystyczną powiatu słupskiego uzupełniają pozostałe miejscowości nadmorskie tj. Rowy, Poddąbie, Dębina, jak i miejscowości zlokalizowane w obrębie m.in. takich atrakcji turystycznych, jak.: Słowiński Park Narodowy - Światowy Rezerwat Biosfery, Park Krajobrazowy "Dolina Słupi" a w nim "Szlak najstarszych elektrowni wodnych w Europie", szlak „Kraina w Kratę” itp. W obrębie tych atrakcji świadczone są usługi okołoturystyczne przez lokalne podmioty gospodarcze.

Biorąc pod uwagę usytuowanie miasta Słupska będącego centralnym ośrodkiem regionu słupskiego zaobserwować można, że także na jego terenie rozbudowana jest działalność usługowa o charakterze turystycznym.

4.1.2. Zatrudnienie na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej, które otworzyło przed Polską europejskie rynki pracy wpłynęło na wzrost liczby ofert pracy także na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego.

W powiecie słupskim największe oddziaływanie na rynek pracy posiada handel detaliczny (około 11% zatrudnionych). Kolejne branże o największym zatrudnieniu to produkcja artykułów spożywczych, rolnictwo, a także hotele i restauracje. Łącznie wymienione sektory obejmują 30,5% pracujących w powiecie.

W mieście Słupsku dominuje zatrudnienie w handlu detalicznym, handlu hurtowym, usługach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, a także w budownictwie. Sektory te łącznie skupiają 33% lokalnych zasobów pracy.

Tabela 17 Przeciętne zatrudnienie w działach gospodarki

Region	Zatrudnieni ogółem	Zatrudnieni w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie, rybactwie	Zatrudnieni w przemyśle i budownictwie	Zatrudnieni w usługach
województwo pomorskie	388.155	5.960	144.469	237.726
w procentach	100%	1,53%	37,21%	61,24%
powiat słupski	10.939	818	5433	4688
w procentach	100%	7,47%	49,66%	42,85%
miasto Słupsk	23.928	101	7.829	15.998
w procentach	100%	0,42%	32,71%	66,85%

Źródło: Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2007-2013

Liczba pracujących w powiecie słupskim wynosi 10.939 osób ogółem, z tego 7,47% to pracujący w rolnictwie indywidualnym. W UE pracujący w rolnictwie stanowią 5-7%. W mieście Słupsku liczba zatrudnionych wynosi 23.928 osób.

Zapotrzebowanie na pracowników na lokalnym rynku pracy w 2006 r. zgłoszone w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słupsku kształtowało się następująco:

- **Pracownicy fizyczni: 2.317 miejsc pracy**, w tym:
  - Pracownik fizyczny/Robotnik gospodarczy: 807 miejsc pracy,
  - Przetwórca ryb: 743 miejsca pracy,
  - Robotnik pomocniczy przy pracach prostych w przemyśle: 437 miejsc pracy,

- Pakowacz: 176 miejsc pracy,
- Sprzątaczką 154 miejsca pracy.
- **Handel 1.559 miejsc pracy**, w tym:
  - Sprzedawca: 988 miejsc pracy,
  - Kasjer/sprzedawca: 288 miejsc pracy,
  - Przedstawiciel handlowy/handlowiec: 283 miejsca pracy.

W powyższych ofertach (sprzedawca i kasjer/sprzedawca) preferowana była znajomość obsługi kas fiskalnych.

- **Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń: 1.358 miejsc pracy**, w tym:
  - Spawacz: 524 miejsc pracy,
  - Ślusarz: 372 miejsca pracy,
  - Mechanik/Elektro-Mechanik: 132 miejsca pracy,
  - Elektro-Monter/Elektryk: 121 miejsc pracy,
  - Monter instalacji kanalizacyjnych, klimatyzacyjnych, gazowych: 118 miejsc pracy,
  - Tokarz: 91 miejsc pracy.

W w/w specjalnościach wymagane było wykształcenie kierunkowe i w większości staż pracy. Spawacz musi posiadać odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia (do spawania gazowego, elektrycznego itp.) Podobnie elektryk, elektromonter – wykształcenie zawodowe lub techniczne oraz uprawnienia (do 1 kv itp.).

- **Branża budowlana: 1.094 miejsca pracy**, w tym:
  - Robotnik ogólnobudowlany: 281 miejsc pracy,
  - Murarz: 259 miejsc pracy,
  - Dekarz: 203 miejsca pracy,
  - Tynkarz: 99 miejsc pracy,
  - Cieśla: 93 miejsca pracy,
  - Glazurnik: 89 miejsc pracy,
  - Malarz budowlany: 70 miejsc pracy.

Najwięcej zgłoszonych stanowisk w budownictwie to robotnicy ogólnobudowlani. Jednakże w dużym stopniu poszukiwane były osoby z poszczególnych zawodów takich jak: murarz, tynkarz, glazurnik, cieśla i dekarz, posiadające doświadczenie w pracy na w/w stanowiskach.

- **Gastronomia: 824 miejsca pracy, w tym:**

- Pomoc kuchenna: 265 miejsc pracy,
- Kucharz: 231 miejsc pracy,
- Kelner: 178 miejsc pracy,
- Barman: 79 miejsc pracy,
- Piekarz: 47 miejsc pracy,
- Cukiernik: 24 miejsca pracy.

Bardzo dużo ofert w branży gastronomicznej zgłoszonych w 2006 roku to oferty pracy sezonowej. W takich zawodach jak kucharz, piekarz, cukiernik wymagane było wykształcenie kierunkowe i staż pracy w zawodzie.

- **Rzemieślnicy (przemysł drzewny, odzieżowy, obuwniczy): 742 miejsca pracy, w tym:**

- Stolarz: 450 miejsc pracy,
- Krawiec: 135 miejsc pracy,
- Szwaczka: 92 miejsca pracy,
- Obuwnik: 65 miejsc pracy.

W podanych zawodach w większości ofert wymagana była chociaż niewielka praktyka i ukończona szkoła lub szkolenie w danym kierunku.

- **Kierowcy: 418 miejsc pracy, w tym:**

- Kierowca samochodu ciężarowego: 305 miejsc pracy,
- Kierowca samochodu osobowego: 90 miejsc pracy,
- Kierowca autobusu: 23 miejsca pracy.

Większość poszukiwanych kierowców to osoby z prawem jazdy kat.C. Bardzo dużo ofert zgłoszono na kategorię C+E, a także uprawnienia ADR.

Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku posiadał także dużą liczbę zgłoszonych ofert pracy dla pracowników obsługi biurowej (615 miejsc pracy) oraz dla pracowników ochrony mienia i osób (247 miejsc pracy).

Powyższe zestawienia pokazują, że na lokalnym rynku pracy istnieje zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników, posiadających konkretny, wyuczony zawód. Największe zapotrzebowanie na pracowników wystąpiło w branżach takich jak handel, obróbka metali, budownictwo i gastronomia. Przedsiębiorczość słupska ma dobrze rozwinięte instrumenty wsparcia o dużym potencjale dla prowadzenia i realizacji projektów wspomagających mikroprzedsiębiorczość i sektor MSP. Od wielu lat działająca Słupska Izba

Przemysłowo – Handlowa prowadzi ożywioną działalność edukacyjną obejmującą cały powiat słupski. Duże tradycje w kreowaniu przedsiębiorczości ma Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości, które zarządza Inkubatorem Przedsiębiorczości i prowadzi działalność pożyczkową dla rozpoczynających działalność gospodarzą oraz sektora MSP. Kolejną instytucją mającą nie mały wpływ na rozwój przedsiębiorczości w granicach powiatu ma Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – inicjatorka wielu działań gospodarczych i założycielka Wyższej Hanzeatyckiej Szkoły Zarządzania. Uczelnia ta od wielu lat włącza się czynnie swoimi programami w kreowanie przedsiębiorczości w powiecie słupskim podobnie jak Akademia Pomorska w Słupsku, która wyszła z ram kształcenia pedagogicznego i na wielu kierunkach rozpoczęła kształcenie w nowych zawodach min. pielęgniarstwie i turystyce, która chłonie kadre obsługi ruchu turystycznego. Kiedy do tych wszystkich działań dołączymy prężnie funkcjonującą Naczelną Organizację Techniczną z dobrze zorganizowanym doradztwem dla firm oraz ambitne plany Wyższej Szkoły Biznesu Wiejskiego otrzymamy obraz potencjału intelektualnego i organizacyjnego mogącego z dużym powodzeniem kontynuować działania na rzecz dalszego wzrostu przedsiębiorczości w powiecie słupskim i mieście Słupsku. Stąd wyznaczone cele w części strategicznej tego dokumentu są ambitne i nie pozbawione szans na realizację w montażu finansowym opartym ośrodki funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

4.2. ANALIZA SWOT (PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ)

<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SZANSE</i>
<ul style="list-style-type: none"> • aktywne gospodarczo samorządy • walory przyrodniczo – krajobrazowe powiatu słupskiego • inwestycje infrastrukturalne prowadzone przez samorządy lokalne – nowe sieci dróg • zapas terenów budowlanych - zwłaszcza poza Słupskiem • otwartość na zmiany • brak ciężkiego przemysłu • turystyka pobytowa • bliskość portów morskich • instytucje wspierające MSP • lokalizacja miasta Słupska na trasie tranzytowej pomiędzy północno-zachodnią a północno-wschodnią Europą • czytelny model gospodarowania zasobami komunalnymi • przedsiębiorczość mieszkańców w podejmowaniu działalności gospodarczej na własny rachunek. • funkcjonowanie Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej • funkcjonowanie agend okołobiznesowych wspomagających rozwój przedsiębiorczości oraz organizacji zrzeszających przedsiębiorców • atrakcyjne walory turystyczno-krajobrazowe jako atuty do dalszego rozwoju turystyki w regionie • miasto Słupsk jako miasto tranzytowe w komunikacji drogowej, kolejowej, morskiej oraz w przyszłości także lotniczej - traktowanej jako znaczący czynnik wspomagający rozwój gospodarczy regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • dalszy szybki rozwój turystyki i agroturystyki • rozwijający się sektor usługowy • przemysł rolno – spożywczy – jego rozwój w skali makro • zwiększanie dostępności terenów pod inwestycje • inwestycje w Słupskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej • stabilne i spójne przepisy prawa • szkolnictwo otwarte na nowe kierunki rozwoju • nowe przepisy ułatwiające rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej • dostęp do szerokiej gamy kredytów umożliwiających rozpoczęcie własnej działalności • nowe tereny do wypoczynku • rozwój turystyki w skali makro • współpraca regionalna w różnych dziedzinach • zwiększenie dostępności terenów pod inwestycje • skuteczne wykorzystanie UE przewidzianych dla MSP • samozatrudnienie (małe firmy rodzinne) • otwarcie na rynki wschodnie • szeroka edukacja informatyczna • dalszy rozwój współpracy zagranicznej na szczeblu miasta i powiatu

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • sezonowość rynku pracy • mała liczba przedsiębiorstw z branży produkcyjnej • stan zdrowia społeczności powiatu • niskie wykształcenie ludności wiejskiej • migracje wykształconych kadr • brak perspektyw dla młodzieży kończącej naukę • niski udział podmiotów sektora prywatnego w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem • duża liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowana przez osoby fizyczne (prowadzące działalność gospodarczą z reguły w oparciu o stosunkowo niski potencjał rozwojowy; niska stabilizacja funkcjonowania podmiotów) • bariera finansowa w podnoszeniu kwalifikacji i przekwalifikowywaniu się zawodowym mieszkańcom do potrzeb rynkowych • odpływ z miasta Słupska ludzi o wysokich kwalifikacjach do dużych aglomeracji 	<ul style="list-style-type: none"> • utrwalona niekorzystna struktura bezrobocia • szczególnie trudna sytuacja na rynku pracy w gminach peryferyjnych powiatu słupskiego • wysokie koszty zatrudnienia • mała przejrzystość stosowanych przepisów fiskalnych • występowanie tzw. „szarej strefy” • brak dostępu do nowoczesnych technologii • liczne oferty pracy w krajach członkowskich Unii Europejskiej • migracja młodych ludzi • odpływ za granicę ludzi o najwyższych kwalifikacjach • polityka banków - trudna dostępność kredytów inwestycyjnych • postępujące rozwarstwienie ekonomiczne społeczeństwa • przestępczość zorganizowana

4.3. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA

PRIORYTET: ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ PRACOWNIKÓW I POTENCJAŁU PRZEDSIĘBIORSTW NA TERENIE MIASTA SŁUPSKA I POWIATU SŁUPSKIEGO	
CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1. Podniesienie i dostosowanie kwalifikacji i umiejętności osób pracujących na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego do potrzeb regionalnej gospodarki.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki Cel szczegółowy 1: Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej</p>	<p>1.1. Szkolenia pracowników dla podwyższenia jakości świadczonej pracy w istniejących przedsiębiorstwach.</p> <p><i>Opis działań</i> Niezbędne jest zapewnienie szerokiego wsparcia dla przedsiębiorstw i osób objętych tymi procesami z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego, w zakresie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności zawodowych. Procesy modernizacyjne i adaptacyjne wymuszają także ciągłą aktualizację, podnoszenie i zmianę kwalifikacji oraz umiejętności pracowników. Rosnące zainteresowanie podnoszeniem kompetencji i umiejętności przez pracowników, a także ich pracodawców, zwiększa zapotrzebowanie na szkolenia. Tendencję tę należy wzmocnić, gdyż w porównaniu do innych krajów europejskich polskie przedsiębiorstwa znacznie rzadziej organizują i uczestniczą w szkoleniach. Z tego względu istotne jest opracowywanie i rozwój programów szkoleń e-learningowych, leasing i zakup platform służących kształceniu na odległość oraz wykorzystanie ich jako elementów na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego, co pozwoli na dotarcie z ofertą szkoleniową do większej liczby osób. Z drugiej zaś strony, oferta szkoleniowa powinna być dopasowana do kierunków rozwoju miasta Słupska i powiatu słupskiego, wzmocnić jego przewagę komparatywną i potencjał rozwojowy.</p>
<p>2. Wzbudzanie aktywności w tworzeniu przedsiębiorczości w różnych grupach wiekowych, społecznych i zawodowych wraz z doradztwem dla mikroprzedsiębiorstw i MSP.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki Cel szczegółowy 1: Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej</p>	<p>2.1. Stymulowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez osoby pracujące, zwłaszcza starsze i o niskich kwalifikacjach, jest kluczowe dla utrzymania ich aktywności na rynku pracy.</p> <p><i>Opis działań:</i> Zakres działań obejmować będzie wsparcie dla osób z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego, które chcą być aktywne przedsiębiorczo, bez względu na wiek, pochodzenie społeczne czy też posiadane kwalifikacje zawodowe. Stymulowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez osoby pracujące, zwłaszcza starsze i o niskich kwalifikacjach, jest kluczowe dla utrzymania ich aktywności na rynku pracy. Ponadto w ramach tego kierunku działania przewiduje się organizację punktów konsultacyjnych i doradztwa dla mikroprzedsiębiorców i MSP.</p>

3. Wspieranie przedsiębiorczości kobiet jako formy samozatrudnienia poprzez przygotowanie do prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich

Cel szczegółowy 3: Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich)

4. Aktywizacja młodzieży w wieku 15-24 lat do zakładania własnych firm oraz współfinansowanie nagrodzonych pomysłów biznesowych.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich

Cel szczegółowy 2: Zwiększanie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych

5. Kształtowanie i wspieranie przedsiębiorczości wśród młodzieży uczącej się i studiującej.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich

Cel szczegółowy 2: Zwiększanie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych

3.1. Zwiększenie ilości kobiet przedsiębiorczych na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego i promowanie idei samozatrudnienia wśród wszystkich osób, które planują założyć własną działalność gospodarczą.

Opis działań:

Wspieranie przedsiębiorczości kobiet odbywać się będzie poprzez różnego rodzaju zajęcia zwiększające umiejętności osobiste, interpersonalne i nie tylko. Większość podjętych działań kształtować ma postawy przedsiębiorcze oraz inne przydatne umiejętności w codziennym funkcjonowaniu firmy.

4.1. Podejmowanie działań mających na celu aktywizację młodych ludzi z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego do zakładania własnych firm oraz podjęcia ryzyka z tym związanego.

Opis działań:

Zachęcanie do zakładania własnej firmy, odbywać się będzie m.in. poprzez umożliwienie dostępu do wiedzy, dostępu do kapitału startowego oraz objęcie ludzi młodych programem doradczym.

5.1. Aktywizacja młodzieży z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego i doprowadzenie do szybszego rozwoju gospodarczego i ekonomicznego tej grupy społecznej miasta.

Opis działań:

*Realizacja celu szczegółowego odbywać się będzie poprzez kontakt z młodzieżą w wieku od 15 do 24 lat i przekazania im komunikatu inspirującego przedsiębiorczość. Istotnym wyzwaniem będzie również walka z mitami dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej. Celem jest inicjowanie i pobudzanie przedsiębiorczości wśród maturzystów i studentów w zgodzie z trwałymi wartościami etyki biznesowej, dającej możliwość twórczego działania oraz budowania zaufania między partnerami w biznesie. Prowadzone będą: **cykl wykładów i spotkań** z autorami i ekspertami (zwanymi dalej Ambasadorami Młodego Biznesu) na uczelniach, w szkołach oraz na specjalnych happeningach (freestyle events) organizowanych wraz ze sponsorami/partnerami.*

*Kolejne działanie to: **Vortal tematyczny** – serwis internetowy dla szkół i uczelni, zbiór nowości, przykładów, gotowych rozwiązań i inspiracji dla uczniów/studentów oraz wykładowców. Narzędzie to można wykorzystywać i eksplorować bez żadnych ograniczeń, z wyjątkiem posługiwania się nim dla promocji papierosów i innych groźnych dla zdrowia używek.*

6. Usługi informacyjno-doradcze dla MSP.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki

Cel szczegółowy 1: Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej

6.1 Rozwój poprzez dobre zarządzanie jako element decydujący o rozwoju MSP na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego.

Opis działań:

Zakres prowadzonych usług doradczych dotyczyć będzie elementów podstawowych oraz spraw związanych np. z doradztwem w zakresie przygotowania wniosków aplikacyjnych o zewnętrzne środki finansowe służące rozwojowi MSP i sposobach montażu finansowego dla uzyskania pełnego zabezpieczenia środków na planowane przedsięwzięcie.

4.4. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU - PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Lista proponowanych wskaźników ma charakter otwarty, jej uzupełnianie będzie odbywać się na etapie składania konkretnych wniosków aplikacyjnych oraz monitoringu Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej.

Tabela 18 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (przedsiębiorczość)

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
PRIORYTET: Rozwój przedsiębiorczości i aktywności zawodowej pracowników i potencjału przedsiębiorstw na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego.			
Cel szczegółowy 1.	Podniesienie i dostosowanie kwalifikacji i umiejętności osób pracujących na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego do potrzeb regionalnej gospodarki.	Liczba przedsiębiorców na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego organizujących szkolenia dla swoich pracowników dla podniesienia i dostosowania ich kwalifikacji i umiejętności do aktualnych potrzeb firmy. Liczba szkoleń organizowanych na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego przez firmy szkoleniowe pod zgłoszone potrzeby przedsiębiorców.	Liczba pracowników przedsiębiorstw na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego, którzy zakończyli szkolenie dla podniesienia i dostosowania swoich kwalifikacji i umiejętności (w podziale na płeć - kobiety/mężczyźni);
Cel szczegółowy 2.	Wzbudzanie aktywności w tworzeniu przedsiębiorczości w różnych grupach wiekowych, społecznych i zawodowych wraz z doradztwem dla mikroprzedsiębiorstw i MSP.	Liczba szkoleń zorganizowanych na rzecz osób z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego, które chcą być aktywne przedsiębiorczo, bez względu na wiek, pochodzenie społeczne czy też posiadane kwalifikacje zawodowe. Liczba szkoleń zorganizowanych dla podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez osoby pracujące, zwłaszcza starsze i o niskich kwalifikacjach. Liczba zorganizowanych punktów konsultacyjnych i doradztwa dla mikroprzedsiębiorców i MSP na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego.	Liczba osób z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego przeszkolonych w kierunku podtrzymania ich aktywności zawodowej. Liczba osób z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego przeszkolonych w zakresie aktualizacji umiejętności zawodowych zwłaszcza osób starszych i o niskich kwalifikacjach. Liczba osób z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego korzystających ze zorganizowanych punktów konsultacyjnych i doradztwa dla mikroprzedsiębiorców i MSP.

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel szczegółowy 3.	Wspieranie przedsiębiorczości kobiet jako formy samozatrudnienia poprzez przygotowanie do prowadzenia własnej działalności gospodarczej.	Liczba projektów zorganizowanych na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego, których celem było wspieranie przedsiębiorczości kobiet jako formy samozatrudnienia.	Liczba kobiet na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego, które w wyniku realizacji celu szczegółowego założyły własną działalność gospodarczą.
Cel szczegółowy 4.	Aktywizacja młodzieży w wieku 15-24 lat do zakładania własnych firm oraz współfinansowanie nagrodzonych pomysłów biznesowych.	Liczba projektów zorganizowanych na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego aktywizujących młodzież w wieku 15-24 lat do zakładania własnych firm.	Liczba młodych osób w wieku 15-24 (w podziale na kobiety i mężczyźni), które założyły własną działalność gospodarczą.
Cel szczegółowy 5.	Kształowanie i wspieranie przedsiębiorczości wśród młodzieży uczącej się i studiującej.	Liczba projektów zorganizowanych na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego na rzecz kształtowania i wspierania przedsiębiorczości wśród młodzieży uczące się i studiującej.	Liczba młodych osób – uczących się i studiujących (w podziale na kobiety i mężczyźni, które zdecydowały się na założenie własnej firmy mimo wcześniejszych obaw z tym związanych).
Cel szczegółowy 6.	Usługi informacyjno-doradcze dla MSP.	Liczba punktów konsultacyjno-doradczych na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego.	Liczba MSP, które wdrożyły nowe projekty w wyniku usług doradczych. Liczba osób zatrudnionych przez MSP objętych usługami doradczymi (w podziale na kobiety i mężczyźni)

4.5. WDRAŻANIE

4.5.1. TYPY PROJEKTÓW - PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

TYPY PROJEKTÓW, PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH ŚLĄPSKIEGO POWIATOWEGO PROGRAMU NA RZECZ ZATRUDNIENIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

- PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ -

<p>PROJEKTY ZGŁASZANE W ODPOWIEDZI NA OGŁOSZONY KONKURS PRZEZ URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO</p>	<p>PROJEKTY SYSTEMOWE</p>
<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw z terenu miasta Ślupska i powiatu ślupskiego: <ul style="list-style-type: none"> ▪ szkolenia zamknięte (ogólne i specjalistyczne) oraz doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw, ▪ szkolenia otwarte (ogólne i specjalistyczne) oraz doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw, w zakresie m.in.: zarządzania, identyfikacji potrzeb w zakresie kwalifikacji pracowników, organizacji pracy, zarządzania BHP, elastycznych form pracy, • doradztwo dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) z terenu miasta Ślupska i powiatu ślupskiego, w tym dla osób samozatrudnionych, w zakresie m.in. ekonomii, finansów lub rachunkowości, • szkolenia skierowane do osób o niskich kwalifikacjach lub osób pracujących, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji i umiejętności, • reorientacja zawodowa osób i zarządzanie zmianą gospodarczą: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pomoc w tworzeniu partnerstw lokalnych z udziałem przedsiębiorstw, związków zawodowych, jednostek samorządu terytorialnego, urzędów pracy i innych środowisk wspomagających pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne oraz ich pracowników, • szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i osiągnięcia nowych umiejętności zawodowych (w tym indywidualne plany działań i pomoc w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia), • szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorców wspomagające proces zmiany profilu działalności przedsiębiorstwa, 	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw: <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty o charakterze analityczno-badawczym, promocyjnym i szkoleniowo-doradczym w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – luk kompetencyjnych pracowników przedsiębiorstw i ich potrzeb szkoleniowych, – trendów rozwojowych i zmian gospodarczych w skali ogólnopolskiej, służące lepszemu rozwojowi programów szkoleniowych, – określania zawodów przyszłości, – nowych form kształcenia pracowników, w tym e-learningu oraz szkoleń językowych), – tworzenie, rozwój i aktualizacja ogólnopolskich programów szkoleń e-learningowych, • promocja szkoleń e-learningowych, • opracowanie standardów działania wykorzystywanych w procesie restrukturyzacji przedsiębiorstw, • opracowanie standardów zarządzania wiekiem w przedsiębiorstwach, • promowanie profesjonalizacji zarządzania zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach - promowanie i upowszechnianie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ planowania strategicznego, ▪ zarządzania informacją i wiedzą, ▪ outsourcingu, ▪ mobilności międzysektorowej o charakterze ponadregionalnym.

- Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw:
  - tworzenie i rozwój sieci wsparcia innowacji i transferu technologii pomiędzy przedsiębiorstwami a instytucjami badawczo-rozwojowymi, uczelniami i innymi podmiotami na poziomie regionalnym i lokalnym, w tym:
    - kampanie informacyjne i imprezy służące kojarzeniu partnerów i promocji transferu wiedzy i innowacji,
    - rozwój systemu komunikowania się i wymiany informacji.
- staże i szkolenia praktyczne dla:
  - pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych,
  - pracowników naukowych (uczelni i innych jednostek naukowych) w przedsiębiorstwach.
- promocja idei przedsiębiorczości akademickiej, w celu komercjalizacji wiedzy i umiejętności zespołu działającego na wyższej uczelni lub w przemyśle (firmy typu spin off i spin out),
- szkolenia i doradztwo dla pracowników uczelni i jednostek naukowych, doktorantów, studentów i absolwentów zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą,
- studia podyplomowe dla pracowników przedsiębiorstw delegowanych przez pracodawców,
- partnerstwo na rzecz promocji podnoszenia kwalifikacji zawodowych:
  - projekty aktywizujące i promujące postawę przedsiębiorczą wśród różnych odbiorców końcowych: kobiety, mężczyźni, osoby młode, młodzież ucząca się, studenci jak i osoby starsze oraz nie mające wystarczających kwalifikacji zawodowych.

4.6. HARMONOGRAM I BUDŻET

Działania w ramach obszaru Przedsiębiorczość podejmowane będą w odpowiedzi na ogłoszony konkurs naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, przez Instytucję Pośredniczącą – Departament Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim w Gdańsku.

Plan przepływów finansowych w ramach obszaru - Przedsiębiorczość

Harmonogram wydatków w ramach typów projektów w obszarze Przedsiębiorczość	Rok realizacji 2008	Rok realizacji 2009	Rok realizacji 2010	Rok realizacji 2011	Rok realizacji 2012	Rok realizacji 2013	Rok realizacji 2014	Rok realizacji 2015
Planowana kwota do wydatkowania w złotych	2 mln	3 mln	3 mln	1,6 mln	800 tys.	800 tys.	400 tys.	400 tys.

Szacowana wartość projektów przewidzianych do realizacji zamyka się w kwocie 12 mln zł w całym okresie programowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W pierwszych trzech latach, tj. 2008-2010 wartość realizowanych projektów zamyka się w kwocie 8 mln złotych.

Planowane przepływy finansowe w ramach obszaru Przedsiębiorczość wskazują jak wyglądał będzie potencjał finansowy składanych wniosków o płatność w ramach tego obszaru do roku 2015.

4.7. STRUKTURA ZARZĄDZANIA

Funkcję instytucji zarządzającej i koordynującej realizację Słupskiego Powiatowego Programu na RzecZ Zatrudnienia i Spójności Społecznej w sferze Przedsiębiorczości, pełnił będzie specjalnie powołany w tym celu zespół.

Do zadań zespołu należało będzie między innymi:

- zapewnienie zgodności realizacji Słupskiego Powiatowego Programu na RzecZ Zatrudnienia i Spójności Społecznej w sferze Przedsiębiorczości z dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym przypadku Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, który będzie głównym źródłem finansowania realizowanych projektów;
- zapewnienie zgodności w zakresie zamówień publicznych i zasad konkurencji;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz monitorowanie przebiegu realizacji projektów w ramach Programu;
- zapewnienie i przygotowanie planu działań promujących realizowany projekt w ramach Programu;
- zapewnienie informacji o współfinansowaniu realizowanych projektów ze środków finansowych Unii Europejskiej;
- przygotowanie sprawozdań z przebiegu realizacji oraz wniosków o płatność w ramach realizowanych projektów;
- zbieranie informacji o nieprawidłowościach przy realizacji projektów w ramach Programu wraz z podjęciem działań zmierzających do ich ograniczenia;
- dokonanie oceny Programu w sferze Przedsiębiorczości po zakończeniu okresu programowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

5. INTEGRACJA SPOŁECZNA

5.1. RAPORT O STANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ⁷

5.1.1. *Diagnoza najważniejszych problemów społecznych w mieście Słupsku i powiecie słupskim*

W 2006 r. pomocą społeczną w mieście Słupsku w formie świadczeń pieniężnych i usług objęto 5743 rodziny, co stanowi 11625 osób, natomiast liczba osób objętych świadczeniem z terenu powiatu słupskiego wyniosła 10100 osób.

Głównymi powodami uzasadniającym udzielanie wsparcia były:

Ubóstwo i bezdomność

Ubóstwo jak i bezdomność określana jest stanem, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem "podstawowe potrzeby" kryją się poza wyżywieniem takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, uczestniczenie w życiu kulturalnym. Ubóstwo zmusza służby socjalne do prowadzenia intensywnej pracy socjalnej mającej na celu kształtowanie u klientów pomocy społecznej odpowiedzialności za swój los i umiejętności przystosowania się do istniejącej rzeczywistości.

Ubóstwo prowadzi do zjawiska wykluczenia społecznego, polegającego na nieuczestniczeniu w zwyczajowej i społecznie akceptowanej drogi życiowej lub też „wypadaniu” z niej. Dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które:

- posiadają dochody bardzo niskie, lub nie posiadają dochodów,
- nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy, posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby czy innych cech indywidualnych,
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób: przemocy, agresji.

Linia ubóstwa najczęściej mierzona jest wartością konsumpcji lub dochodów gospodarstw domowych.

⁷ Opracowano na podstawie Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej (Sfera Społeczna) Urzędu Miejskiego w Słupsku oraz danych Ośrodków Pomocy Społecznej gmin powiatu słupskiego.

Ubóstwo jest głównym powodem udzielania pomocy przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupku jak i przez poszczególne Ośrodki Pomocy Społecznej na poziomie gmin wchodzących w skład powiatu słupskiego. Na podstawie danych MOPR z 2006 r. wynika, że w Słupsku z powodu ubóstwa ze świadczeń pomocy społecznej korzystały 3893 osoby. Natomiast na terenie powiatu słupskiego z powodu ubóstwa ze świadczeń społecznych korzystały 4582 osoby.

Ubóstwo rodzin jest jednym z czynników wykluczenia społecznego i powstawaniu bezdomności.

Bezrobocie

Bezrobocie jest w Słupsku i powiecie słupskim zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Straty i skutki społeczne, które powoduje, są trudne do oszacowania. Polityka gospodarcza krajów rozwiniętych dąży do oceny skutków problemu bezrobocia i tworzenia programów zmierzających do jego redukcji, co potwierdza wagę tego problemu. Ludzie nie mający pracy czują się nieprzydatni, bezużyteczni, odrzuceni przez społeczeństwo. Problem bezrobocia należy traktować jako problem globalny a nie tylko jednostkowy. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja dużych grup społecznych i to nie tylko bezrobotnych, ale także ich rodzin. Utrata pracy, przejście na zasiłek, następnie jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej - prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami. Liczba rodzin borykających się z problemem bezrobocia w Słupsku wynosiła 2 914 w 2006 roku. W przypadku powiatu słupskiego z problemem bezrobocia borykały się 4582 osoby.

Bezrobocie powoduje zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna - ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną.

Niepełnosprawność

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność, która liczy już około 4,5 mln osób (ponad 14 % ogółu ludności), a prognoza GUS przewiduje, że w 2010 r. liczba ta wzrośnie do 6 mln.

Za osoby niepełnosprawne uznaje się osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół d/s Orzekania o Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS, KRUS, jak

również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Za niepełnosprawne uznać należy osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

Niepełnosprawni spotykają się z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku realizują zadania, które związane są m.in. ze środowiskiem osób niepełnosprawnych, a ściślej z rehabilitacją społeczną poprzez uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej, turnusach rehabilitacyjnych, pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny oraz poprzez uczestnictwo w działaniach zmierzających do ograniczenia barier architektonicznych, technicznych oraz barier w komunikowaniu się.

Doświadczenia w pracy na rzecz osób niepełnosprawnych przybliżają problematykę osób niepełnosprawnych, ich możliwości, oczekiwania i ukazują rozmiar potrzeb tego środowiska. Na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego obserwuje się znaczny wzrost zainteresowania proponowanymi formami rehabilitacji społecznej.

W mieście Słupsku z problemem niepełnosprawności boryka się 13144 osób, a na terenie powiatu słupskiego 11033 osób, z tego 1741 osób to klienci Ośrodków Pomocy Społecznej.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i nieletnich

Znaczącą część klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku oraz poszczególnych Ośrodków Pomocy Społecznej gmin powiatu słupskiego stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Dane pochodzące

z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku, wskazują że ośrodek odnotował w 2006 r. 1073 osoby korzystające z pomocy z powodu bezradności. Dane pochodzące z poszczególnych Ośrodków Pomocy Społecznej gmin wchodzących w skład powiatu słupskiego wskazują natomiast na 2012 rodzin korzystających ze świadczeń społecznych z powodu bezradności.⁸

5.1.2. Diagnoza i analiza czynników prowadzących do wykluczenia społecznego

Podstawą każdego działania socjalnego powinno być dokładne rozpoznanie potrzeb a także istniejących zasobów i możliwości tkwiących w środowisku. Istotna jest także współpraca, przekazywanie danych i opracowań pomiędzy samorządem gminnym, powiatowym i organizacjami w zakresie bilansowania potrzeb, a także poznania możliwości ich zaspokojenia w wymiarze lokalnym. Sporządzenie materiału diagnostycznego i analitycznego pozwoli na wskazanie grup i osób najbardziej wymagających pomocy i wsparcia, jak również na konstruowanie programów przy współpracy z różnymi partnerami działającymi w obszarze pomocy społecznej. Konieczne jest też współdziałanie ze środowiskiem naukowym w zakresie identyfikowania problemów społecznych. Istotnym czynnikiem prowadzącym do wykluczenia społecznego na terenie powiatu słupskiego jest ubóstwo i rozszerzające się zjawisko bezradności. W samym mieście Słupsku poza ubóstwem znaczenia nabierają takie czynniki jak miejsce zamieszkania (dzielnice) powszechnie uznane za skupiska problemów społecznych i patologii w rodzinie.

5.1.3. Diagnoza klientów pomocy społecznej

Grupy klientów Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego pod względem występowania wybranych problemów społecznych podzielone zostały na:

- 1) bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- 2) uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu lub w trakcie programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,
- 3) uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu lub w trakcie programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,
- 4) chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,

---

⁸ Informacje dotyczące gmin powiatu słupskiego uwzględniają dane za rok 2005.

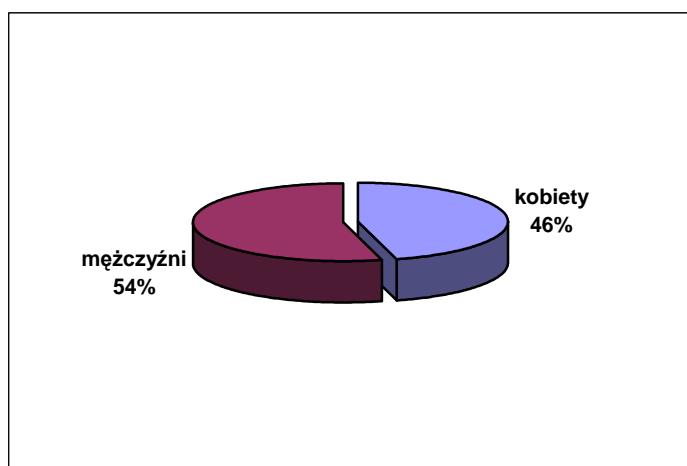
- 5) bezrobotnych, w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, pozostających bez pracy przez okres co najmniej 36 miesięcy,
- 6) zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- 7) uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- 8) niepełnosprawnych w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

5.1.3.1 *Struktura klientów pomocy społecznej na przykładzie miasta Słupska*

Do oceny struktury klientów pomocy społecznej z terenu miasta Słupska posłużono się badaniami ankietowymi przeprowadzonymi przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku. Pracownicy socjalni wyselekcjonowali z grupy osób korzystających z pomocy MOPR klientów gotowych do podjęcia działań aktywizujących pod względem zawodowym. Dodatkowo wzięto pod uwagę szczególne ryzyko wykluczenia społecznego.

Według powyższego kryterium do badań wybrano 1087 osób wchodzących w skład gospodarstw domowych otrzymujących wsparcie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku.

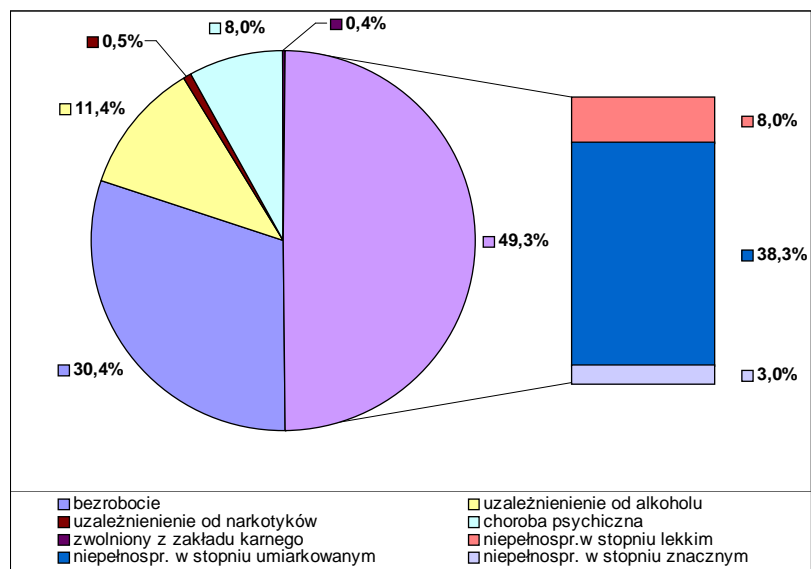
Rysunek 11 Klienci Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku w podziale na płeć

Źródło: Wyniki badań ankietowych

Badania wykazały, że mężczyźni stanowią większość wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie miasta Słupska.

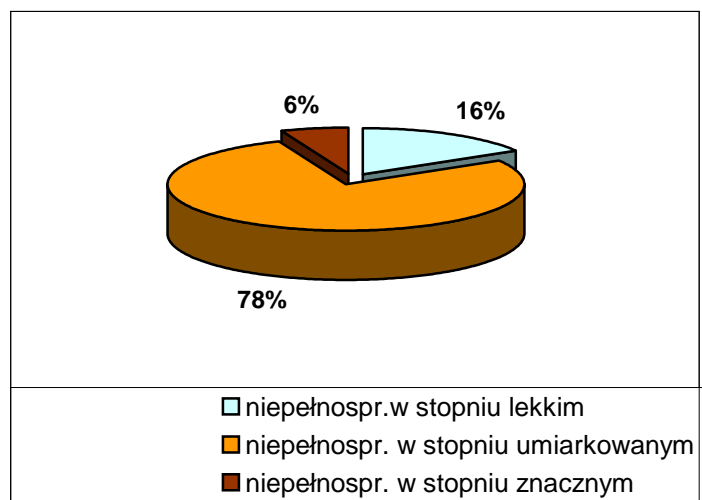
Rysunek 12 Procentowy wskaźnik występowania problemów społecznych w badanej grupie

Źródło: Wyniki badań ankietowych

Z badań wynika, że niespełna połowa badanych to osoby niepełnosprawne o różnym stopniu niepełnosprawności. Jedna trzecia respondentów to osoby bezrobotne w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej. W związku z powyższym profilaktyka wykluczenia społecznego powinna w szczególności skupiać się wokół problemu bezrobocia i niepełnosprawności.

Rysunek 13 Podział ze względu na stopień niepełnosprawności

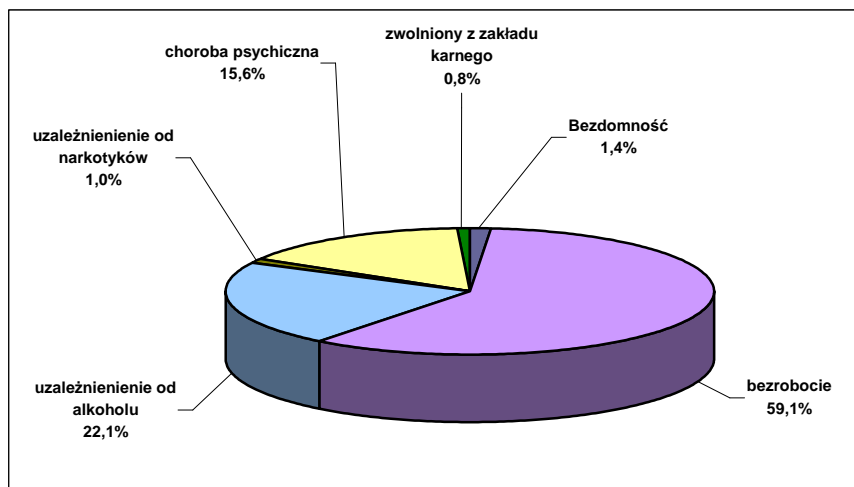

Źródło: Wyniki badań ankietowych

Wśród osób niepełnosprawnych osoby całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji stanowią niewielki procent badanych. Najliczniejszą grupę stanowią osoby zdolne do pracy w szczególnych warunkach np.: w zakładach pracy chronionej. Działania

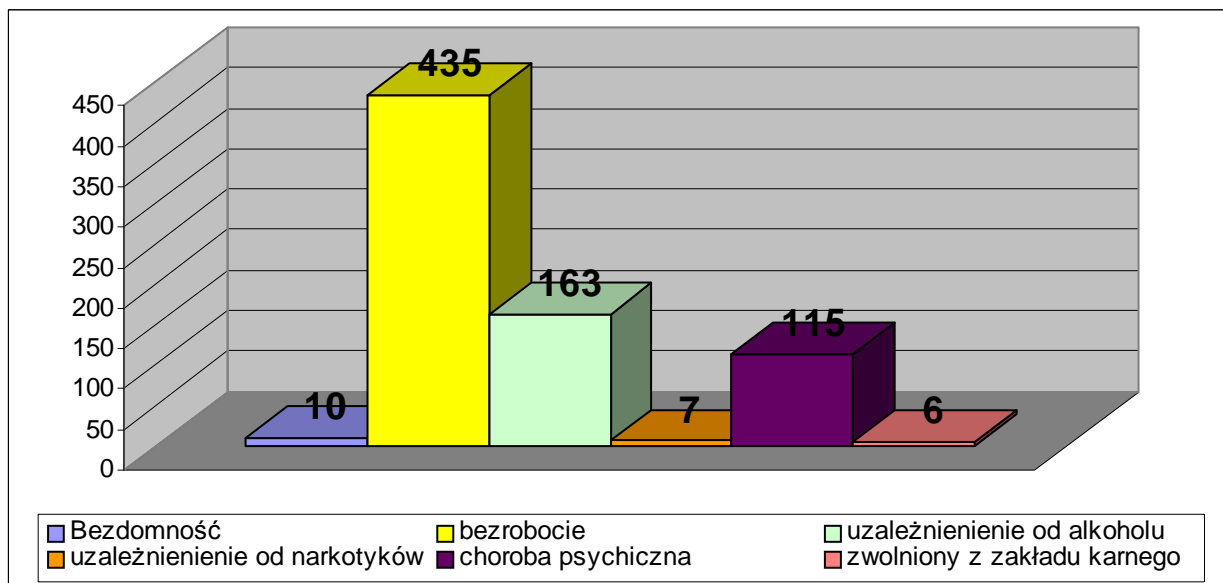
skierowane do tej grupy powinny opierać się w szczególności na rehabilitacji medycznej i społecznej umożliwiającej im powrót na otwarty rynek pracy.

Rysunek 14 Analiza procentowa problemów bez uwzględnienia problemu niepełnosprawności

Źródło: Wyniki badań ankietowych

Rysunek 15 Analiza liczbowa problemów bez uwzględnienia problemu niepełnosprawności

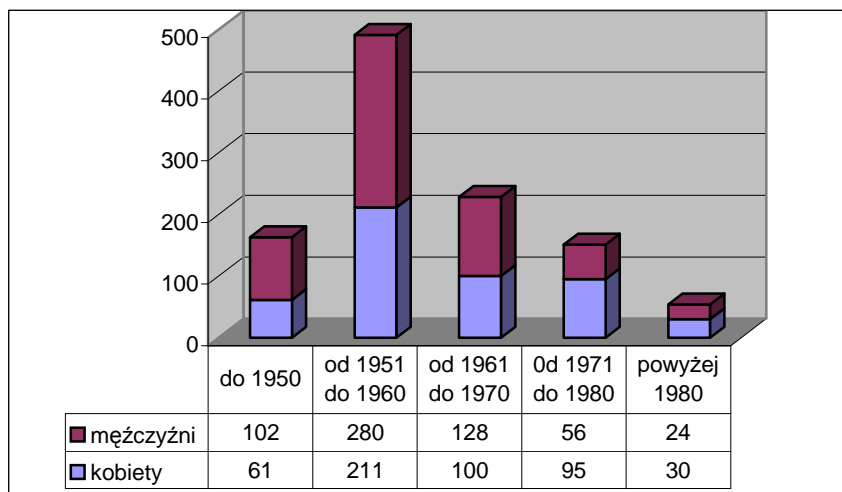

Źródło: Wyniki badań ankietowych

Wśród respondentów, u których niepełnosprawność nie występuje jako dominująca dysfunkcja głównym problemem jest bezrobocie. Problem ten wystąpił u 435 osób wśród 736 badanych. W związku z powyższym ta grupa staje się automatycznie grupą docelową do pracy obejmującej aktywizację i doradztwo zawodowe.

Niemniej istotnym kryterium w profilaktyce wykluczenia społecznego jest wiek badanych.

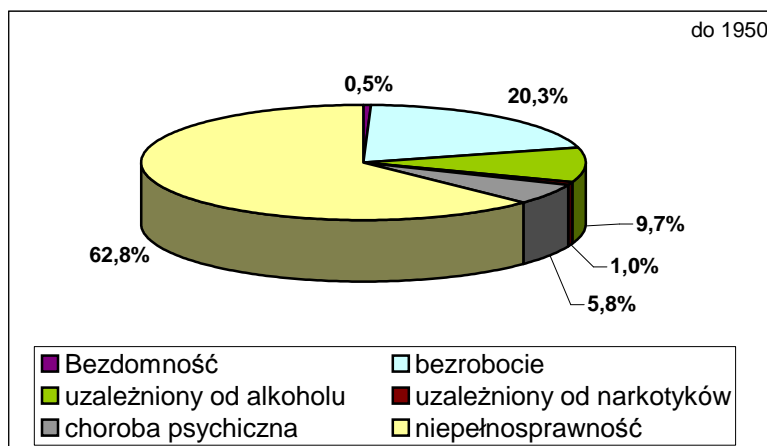
Rysunek 16 Podział respondentów ze względu na wiek

Źródło: Wyniki badań ankietowych

Najlichniesza grupę badanych stanowią osoby w wieku 47-56 lat czyli w wieku produkcyjnym. Wśród osób młodych w wieku 27-36 lat zdecydowanie przeważają kobiety, co jak można przypuszczać spowodowane jest macierzyństwem. Natomiast mężczyźni są liczniej reprezentowani w najstarszej grupie wiekowej – powyżej 57 lat, co może być spowodowane wcześniejszym przechodzeniem na emeryturę przez kobiety.

Rysunek 17 Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni do 1950 roku)

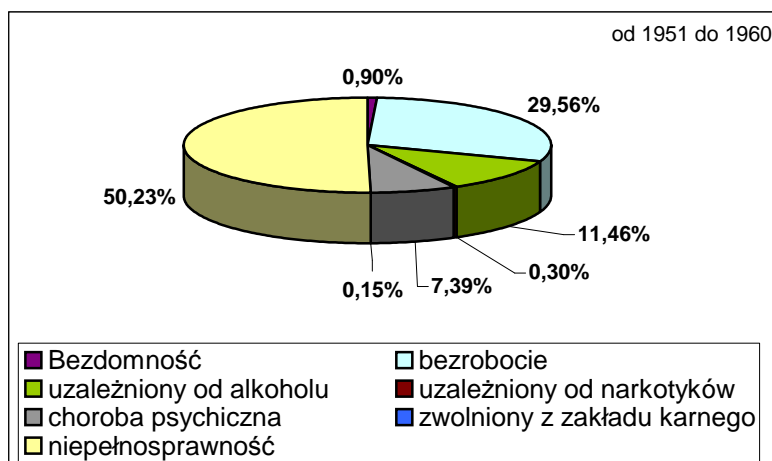

Źródło: Wyniki badań ankietowych

W najstarszej grupie wiekowej dominującym problemem jest niepełnosprawność. Wśród tej grupy najmniejszy procent a wręcz ułamek procenta stanowią osoby zażywające narkotyki.

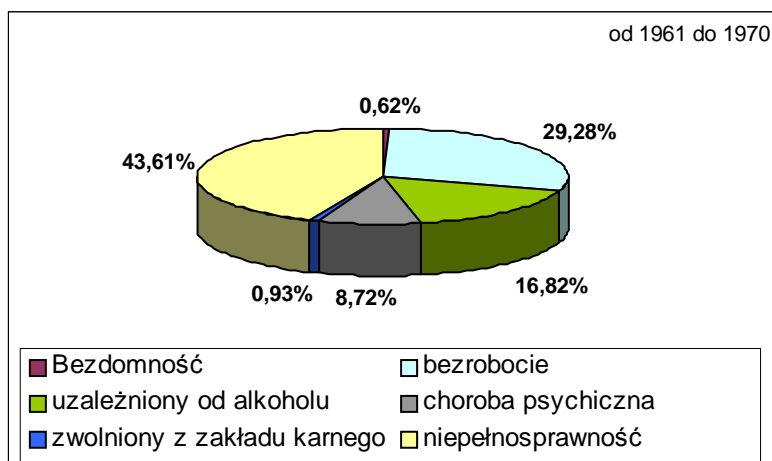
Rysunek 18 Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni pomiędzy 1951 - 1960 r.)

Źródło: Wyniki badań ankietowych

Wśród 47-56 latków jak i w grupie najstarszej dominującym problemem jest niepełnosprawność a przesunięcie proporcji rzędu 10% następuje w kierunku bezrobocia.

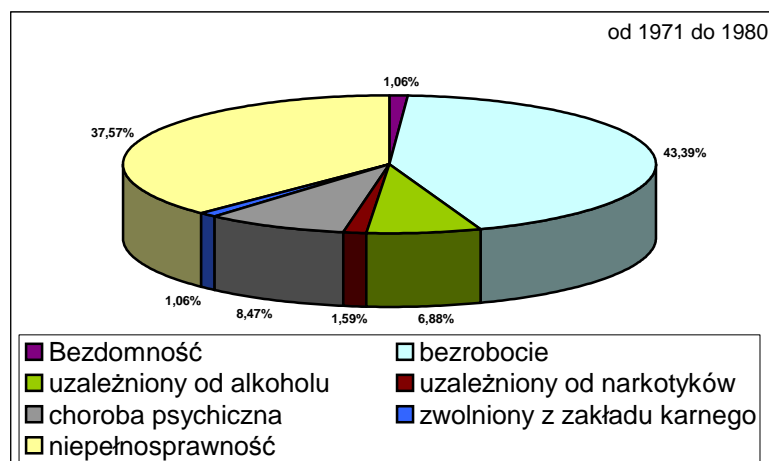
Rysunek 19 Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni pomiędzy 1961 - 1970 r.)

Źródło: Wyniki badań ankietowych

U 37- 46 latków ilość osób bezrobotnych pozostaje na tym samym poziomie. W tej grupie wiekowej jest mniej osób z niepełnosprawnością natomiast ich miejsce zajmują osoby uzależnione od alkoholu.

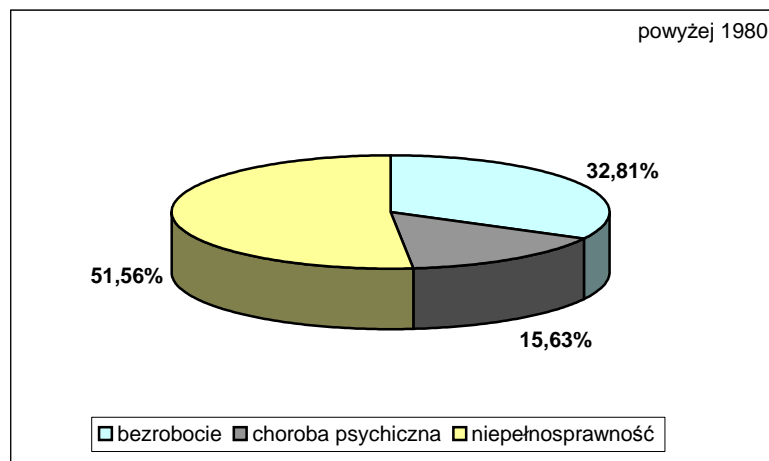
Rysunek 20 Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni pomiędzy 1961 - 1970 r.)

Źródło: Wyniki badań ankietowych

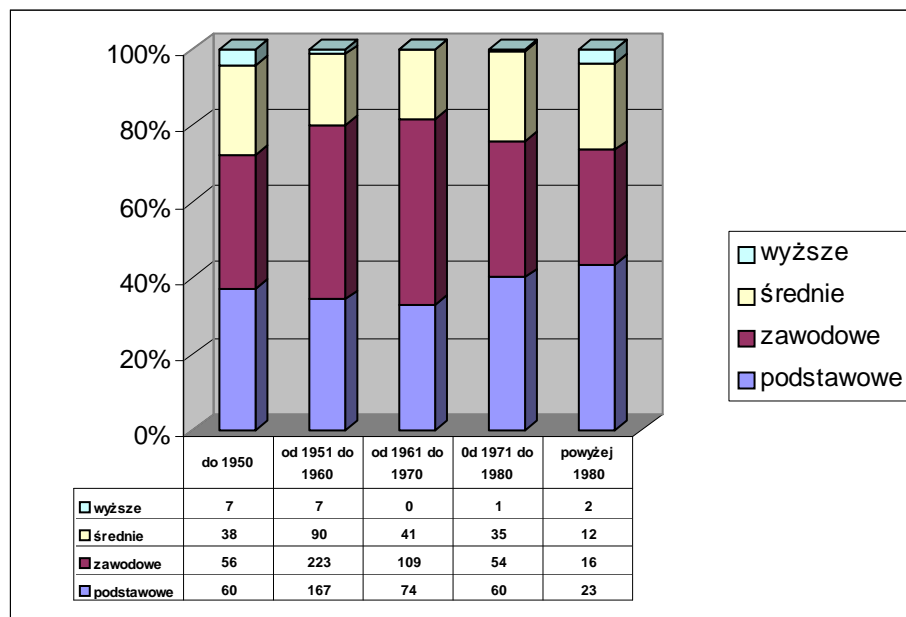
Niepokojącym jest fakt, że w grupie wiekowej 27- 36 lat gwałtownie wzrasta poziom bezrobocia a jest to grupa, która powinna być najbardziej aktywna zawodowo. Znaczną część tej grupy stanowią osoby z niepełnosprawnością. Pocieszającym jest zmniejszenie ilości osób uzależnionych od alkoholu.

Rysunek 21 Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni po 1980 r.)

Źródło: Wyniki badań ankietowych

Rysunek 22 Podział badanej grupy ze względu na wiek i wykształcenie klientów

Źródło: Wyniki badań ankietowych

W grupie docelowej osoby z wykształceniem zawodowym stanowią zdecydowaną większość. Obserwując poziom bezrobocia w tej grupie można wnioskować, że zawody przez nią reprezentowane nie odpowiadają potrzebom rynku pracy.

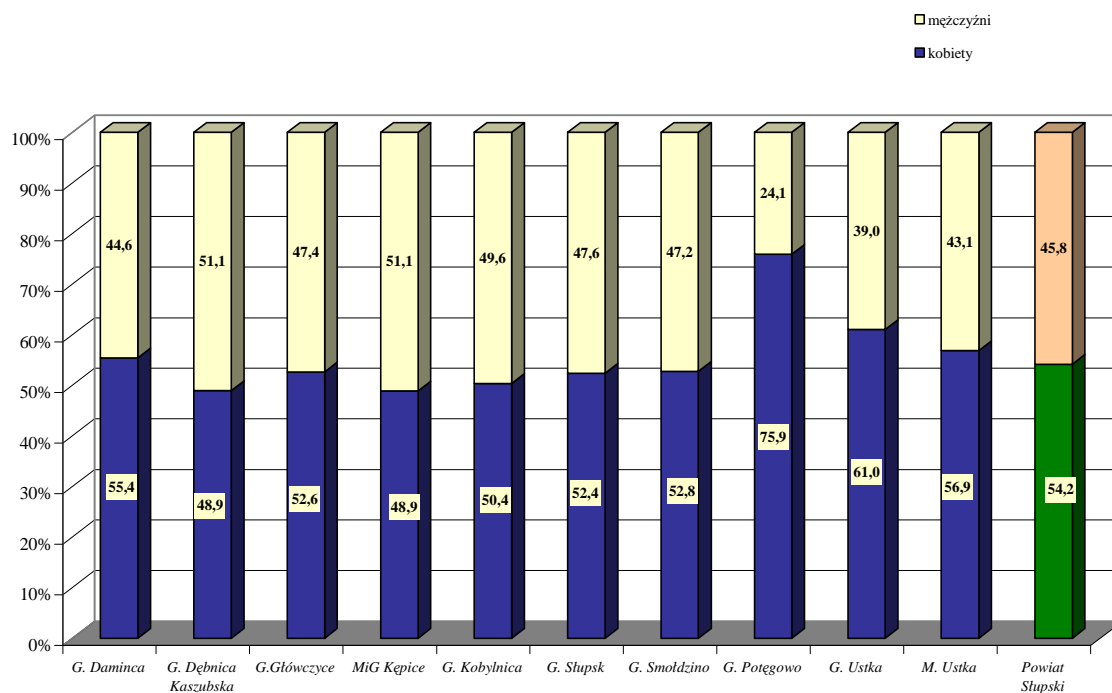
Większość respondentów posiada wykształcenie podstawowe i zawodowe, a wykształceniem średnim i wyższym legitymuje się niestety znikoma ilość badanych.

5.1.3.2 Struktura klientów pomocy społecznej na przykładzie powiatu słupskiego

Do oceny struktury klientów pomocy społecznej z terenu powiatu słupskiego posłużono się informacjami uzyskanymi z poszczególnych Ośrodków Pomocy Społecznej funkcjonujących na terenie gmin wchodzących w skład powiatu.

Liczba osób objętych pomocą społeczną z terenu powiatu wyniosła **10100 osób**.

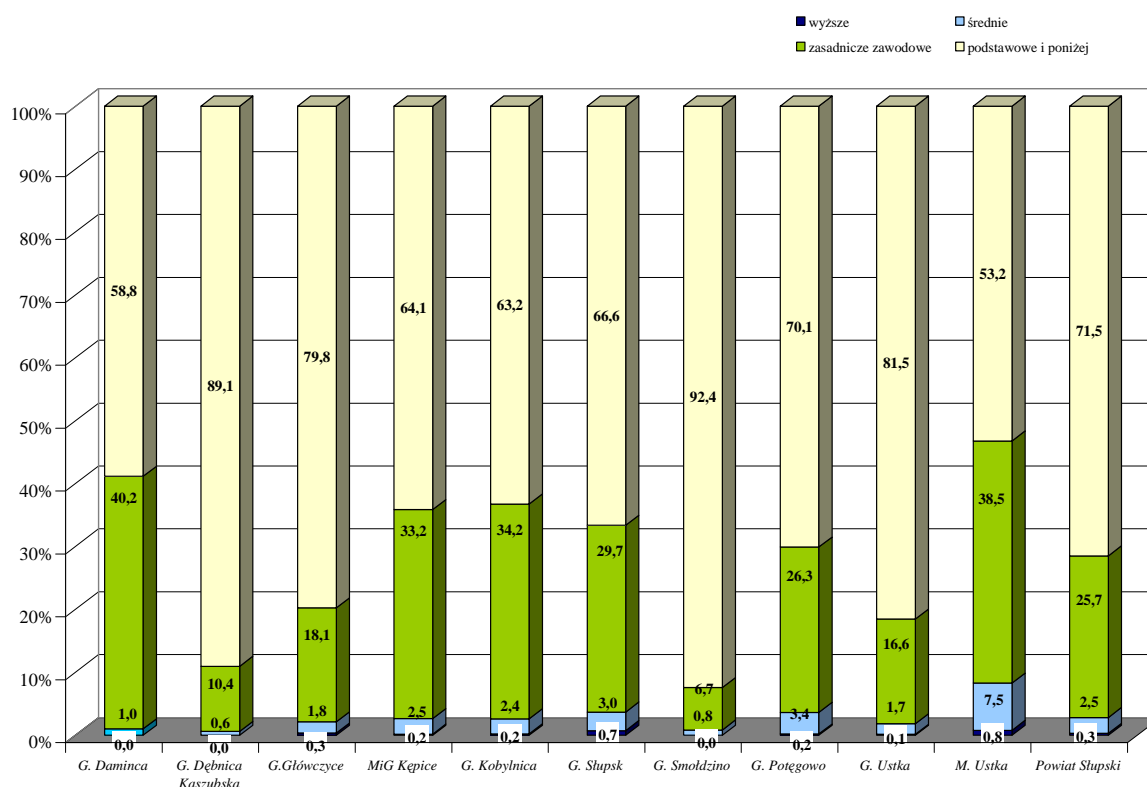
Rysunek 23 Klienci Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu słupskiego w podziale na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Ośrodków Pomocy Społecznej

Analiza beneficjentów pomocy społecznej wykazała, że kobiety stanowią większy odsetek klientów pomocy społecznej na terenie przeważającej części gmin wchodzących w skład powiatu słupskiego. Jedynie gmina Dębica Kaszubska oraz miasto i gmina Kępice charakteryzują się przewagą mężczyzn w strukturze klientów Ośrodków Pomocy Społecznej.

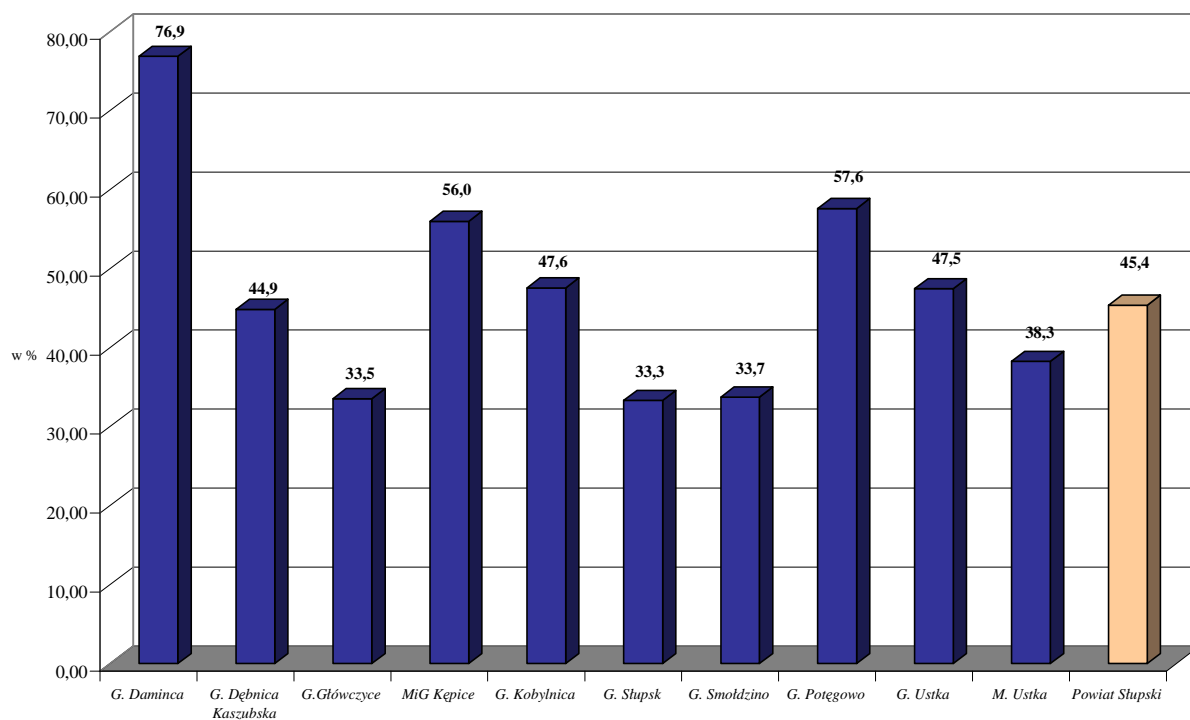
Rysunek 24 Klienci Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu słupskiego w podziale na poziom wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Ośrodków Pomocy Społecznej

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia klientów pomocy społecznej na terenie poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu słupskiego zaobserwować można, że największy ich odsetek stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i poniżej (średni procentowy udział tej grupy na terenie całego powiatu słupskiego wyniósł 71,5%). Kolejną znaczną grupę beneficjentów pomocy społecznej stanowią osoby z wykształceniem zawodowym (średnia z powiatu wyniosła 25,7%). Nieznaczny udział stanowią natomiast osoby z wykształceniem średnim (średnia 2,5%) oraz wyższym (0,3%). Potwierdza to tezę, że to właśnie osoby z najniższym wykształceniem posiadają największe trudności ze znalezieniem pracy, w związku z tym ich udział w strukturze klientów pomocy społecznej jest najwyższy.

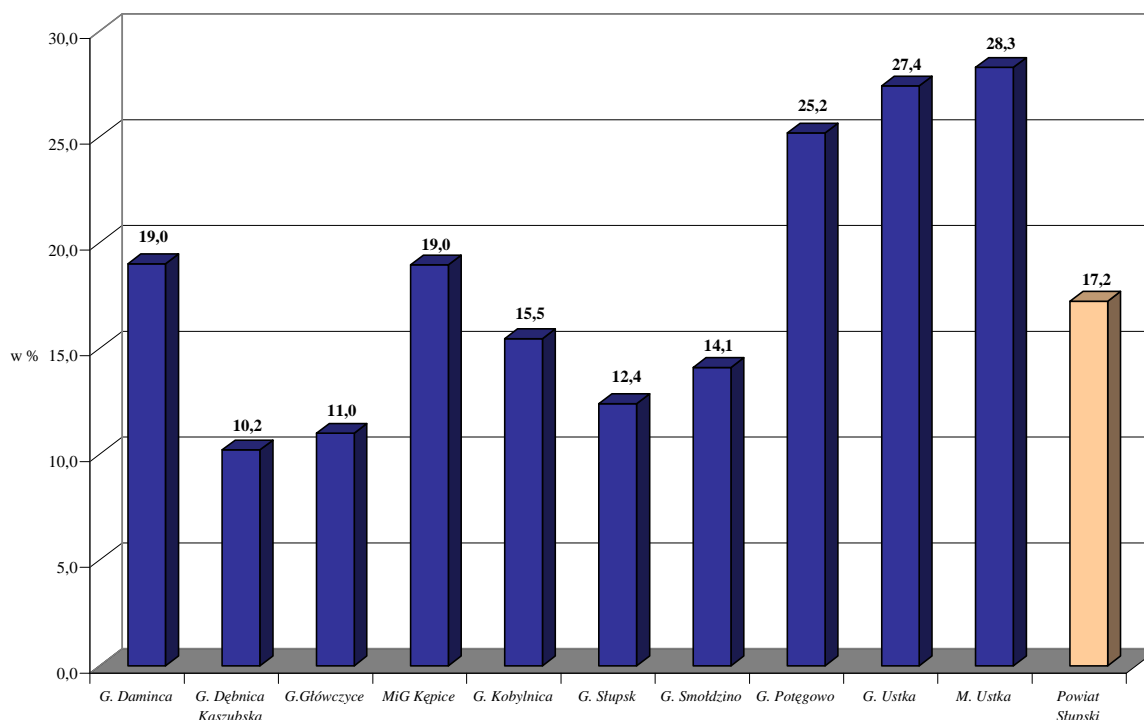
Rysunek 25 Udział procentowy bezrobotnych klientów Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu słupskiego do liczby klientów ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Ośrodków Pomocy Społecznej

Oceniając udział procentowy bezrobotnych klientów Ośrodków Pomocy Społecznej funkcjonujących na terenie poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu słupskiego w stosunku do liczby klientów ogółem zaobserwować można, że bezrobotni stanowią 45,4% ogółu beneficjentów pomocy społecznej z terenu powiatu. Największym udziałem bezrobotnych klientów OPS charakteryzuje się gmina Daminca (76,9%), natomiast najmniejszym wskaźnikiem gmina Słupsk (33,3%).

Rysunek 26 Udział procentowy niepełnosprawnych klientów Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu słupskiego do liczby klientów ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Ośrodków Pomocy Społecznej

Biorąc pod uwagę stopień niepełnosprawności wśród klientów gminnych OPS to największy udział osób niepełnosprawnych wśród klientów pomocy społecznej ogółem stanowią mieszkańcy gminy miejskiej Ustka i następnie gminy wiejskiej Ustka. Najmniejszy wskaźnik osób bezrobotnych wśród beneficjentów pomocy społecznej ogółem występuje na terenie gminy Dębica Kaszubska. Średnia wartość tego wskaźnika obejmującego teren całego powiatu słupskiego wynosi 17,2%.

5.1.4. Rozwój doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej

Zakres zadań kadry pomocy społecznej jest ściśle związany z profesjonalnym wspomaganie osób i rodzin, zapobieganiem procesowi marginalizacji i przeciwdziałaniem negatywnym zjawiskom w środowisku lokalnym. Tak szerokie ujęcie zadań wymaga doskonalenia zawodowego adekwatnego do zmieniającej się rzeczywistości. Głównymi formami doskonalenia zawodowego powinny być: udział w kursach, szkoleniach, studiach podyplomowych, wymianie międzynarodowej, a także prowadzone szkolenia wewnętrzne w ramach danej organizacji. Szkoleniami powinni być objęci pracownicy instytucji publicznych a także reprezentanci lokalnych organizacji pozarządowych zarówno z terenu samego miasta jak i powiatu słupskiego.

5.1.5. Infrastruktura społeczna

Zadaniem pomocy społecznej jest m.in. tworzenie warunków organizacyjnych tworzenia pomocy społecznej, w tym niezbędnej infrastruktury socjalnej. Z analizy obecnego stanu infrastruktury społecznej wynika, że należałoby tworzyć nowe formy w zakresie opieki stałej i środowiskowej.

W 2006 r. na terenie miasta Słupska funkcjonowało 60 instytucji działających w sferze pomocy społecznej w tym organizacje pozarządowe. Są to m.in.: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Dzienny Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Dom Pomocy Społecznej, Oddział Socjalny Joannitów, Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy, osiem świetlic środowiskowych, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Ogrzewalnia, Noclegownia, Schronisko dla bezdomnych, Dom Interwencji Kryzysowej, trzy mieszkania chronione, dwa warsztaty terapii zajęciowej, Hospicjum, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnoprawności, Izba Wytrzeźwień, Klub Integracji Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości, szereg organizacji pozarządowych działających na polu pomocy społecznej i ochrony zdrowia oraz fundacje.

Na terenie powiatu słupskiego funkcję tą spełniały następujące instytucje: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Domy Pomocy Społecznej, Środowiskowe Domy Pomocy Społecznej, Domy dla Dzieci w Słupsku i Ustce oraz Rodziny Zastępcze.

5.1.6. Zintegrowanie działań samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych

Podstawą rozwoju otwartego i demokratycznego społeczeństwa jest zaangażowanie obywateli w rozwiązywanie problemów ich lokalnych wspólnot. Obywatele zorganizowani w formie fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych są naturalnym partnerem dla samorządu lokalnego w realizacji jego zadań publicznych.

Aktywna działalność organizacji pozarządowych jest wyrazem społecznego zaangażowania obywateli. Jest elementem spajającym i rozwijającym lokalną społeczność. Wspiera grupy, które nie radzą sobie w codziennym życiu, otwiera społeczeństwo na tych, którzy z różnych przyczyn mogą czuć się wykluczeni. Organizacje proponują innowacyjne działania w wielu obszarach życia społecznego, stanowiąc ważny element rozwoju lokalnego.

Obecnie Unia Europejska preferuje projekty, które powstają dla zaspokajania potrzeb wynikających z konieczności rozwiązywania problemów społecznych. Za projekty

te odpowiada sektor publiczny często przy aktywnym udziale organizacji pozarządowych, w oparciu o zaangażowanych liderów i działaczy tych organizacji, jak i przy udziale grup wyznaniowych wielokrotnie wyręczających sektor publiczny w opiece społecznej i rozwiązywaniu problemów społecznych. Dowodem tego są liczne przykłady partnerstw utworzonych na terenie miasta Słupska, jak i powiatu słupskiego na czele ze spektakularnym przedsięwzięciem Stowarzyszenia "Dom Małej Miłości" Sióstr ze Zgromadzenia SS. Franciszkanek Maryi Nieustającej Pomocy w Kobylnicy oraz prowadzenie na zlecenie Powiatu Słupskiego, przez Towarzystwo „Nasz Dom” z siedzibą w Warszawie, placówki opiekuńczo-wychowawczej „Domy dla Dzieci w Słupsku i Ustce”.

5.2. ANALIZA SWOT (INTEGRACJA SPOŁECZNA)

MOCNE STRONY	SZANSE
<p>Ubóstwo i bezdomność</p> <ul style="list-style-type: none"> organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie powiatu zajmujące się problemem bezdomności i ubóstwa zróżnicowany system instytucji pomocy społecznej oferującej szeroki zakres usług osobom wymagającym wsparcia <p>Bezrobocie</p> <ul style="list-style-type: none"> publiczne instytucje rynku pracy i instytucje wspomagające na poziomie miasta i powiatu coraz wyższa świadomość społeczna o wadze podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia duża ilość programów i środków finansowych na rzecz promocji zatrudnienia <p>Niepełnosprawność</p> <ul style="list-style-type: none"> wzrost świadomości społecznej związanej z potrzebami osób niepełnosprawnych programy na rzecz aktywizacji i zatrudniania osób niepełnosprawnych organizacje pozarządowe zajmujące się problemem <p>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i nieletnich</p> <ul style="list-style-type: none"> rola rodziny i jej znaczące miejsce w społeczeństwie istniejący system norm moralnych i prawnych istniejące instytucje polityki społecznej wspierające rodziny programy wspierające realizowane w organizacjach pozarządowych 	<p>Ubóstwo i bezdomność</p> <ul style="list-style-type: none"> współdziałanie odpowiednich samorządowych podmiotów polityki społecznej zarówno gminnych jak i powiatowych rozwój nowych form pomocy osobom wykluczonym społecznie (kluby i centra integracji- programy wyjścia z bezdomności i programy jej zapobiegania) <p>Bezrobocie</p> <ul style="list-style-type: none"> możliwość korzystania z programów unijnych wspierających wzrost zatrudnienia Inwestowanie w rozwój zasobów ludzkich <p>Niepełnosprawność</p> <ul style="list-style-type: none"> coraz lepszy poziom świadomości społecznej w zakresie rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych zwiększenie funduszy na rzecz osób niepełnosprawnych większa możliwość przemieszczania się osób niepełnosprawnych (przystosowane środki transportu) realizacja programów na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych <p>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i nieletnich</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwój infrastruktury środowiskowej odpowiadającej potrzebom rodzin lepszy dostęp do wiedzy i inwestycje w zasoby ludzkie kampanie społeczne na rzecz zastępczego rodzicielstwa, adopcji i rodzinnych form opieki rozwinięta sieć poradnictwa rodzinnego

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<p>Ubóstwo i bezdomność</p> <ul style="list-style-type: none"> • duża liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej • niewystarczająca ilość środków przeznaczanych przez gminy na przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu • ubóstwo • dysfunkcja rodziny • bezdomność <p>Bezrobocie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wysoki wskaźnik ludności z wykształceniem podstawowym i zasadniczym • niewystarczająca współpraca pomiędzy samorządami i lokalnym przedsiębiorcami • niskie kwalifikacje zawodowe osób długotrwale bezrobotnych <p>Niepełnosprawność</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak skutecznej polityki zatrudniania osób niepełnosprawnych • istniejące bariery utrudniające funkcjonowanie społeczne i zawodowe osób niepełnosprawnych • niewystarczająca ilość mieszkań dostosowana do osób niepełnosprawnych <p>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i nieletnich</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak systemowych, długotrwałych rozwiązań w zakresie wsparcia rodziny • bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów • dezintegracja rodziny • dziedziczenie niskiego statusu społecznego 	<p>Ubóstwo i bezdomność</p> <ul style="list-style-type: none"> • większa skala przyczyn powodujących bezdomność i ubóstwo • możliwy ponowny wzrost stopy bezrobocia i ubożenie społeczeństwa • marginalizowanie problemów ubóstwa • narastające rozwarstwienie społeczeństwa • narastające zjawisko patologii <p>Bezrobocie</p> <ul style="list-style-type: none"> • dziedziczenie bezrobotnego stylu życia i brak motywacji u długotrwale bezrobotnych do podejmowania zatrudnienia • dyskryminacja na rynku pracy osób w wieku produkcyjnym (44-65 lat) <p>Niepełnosprawność</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie możliwości rynku pracy dla osób niepełnosprawnych • wysokie bezrobocie • bariery architektoniczne i urbanistyczne i nie uwzględnianie potrzeb niepełnosprawnych w nowych projektach • brak elastycznych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych i ich opiekunów <p>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i nieletnich</p> <ul style="list-style-type: none"> • wysokie bezrobocie w tym długotrwale, powodujące wzrost dysfunkcji w rodzinach • upadek autorytetów i wartości moralnych • deficyt mieszkań

5.3. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA

PRIORYTET: STWORZENIE WARUNKÓW OSOBOM I RODZINOM Z TERENU MIASTA SŁUPSKA I POWIATU SŁUPSKIEGO DO PRZEZWYCIĘŻENIA SYTUACJI ŻYCIOWYCH, KTÓRYCH NIE SĄ W STANIE POKONAĆ, WYKORZYSTUJĄC WŁASNE MOŻLIWOŚCI I UPRAWNIENIA.

CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1. Diagnoza i analiza czynników prowadzących do wykluczenia społecznego.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VII Promocja integracji społecznej <u>Cel szczegółowy 1:</u> Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<p>1.1 Przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu.</p> <p>Główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie i ubóstwo. Przeciwdziałanie temu zjawisku i zapewnienie utrzymania źródeł dochodu jest jednym z warunków zmniejszenia liczby osób ubiegających się o pomoc. Podopieczni borykają się z różnymi problemami, takimi jak: niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i nieletnich, długotrwała choroba oraz problemy związane ze strukturą rodziny np. rodzina niepełna, a także z uzależnieniem od alkoholu i narkotyków. Skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym musi opierać się na ciągłej diagnozie sytuacji oraz prawidłowym przepływie informacji między instytucjami świadczącymi pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.</p> <p><i>Opis działań</i> <i>Analizowanie aktualnych potrzeb i prognozowanie zmian w liczbie i strukturze osób potrzebujących wsparcia.</i> <i>Stworzenie płaszczyzn współdziałania ze środowiskiem naukowym w zakresie identyfikowania potrzeb problemów społecznych.</i> <i>Analizowanie głównych problemów społecznych i zasięgu ich działania. Analizowanie potrzeb w celu określenia niezbędnej infrastruktury społecznej do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Wypracowanie zasad współpracy przy wymianie informacji między instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną. Przeprowadzenie badań sondażowych i ankietowych wśród bezrobotnych – podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku, Ośrodków Pomocy Społecznej działających na terenie gmin powiatu słupskiego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Opracowywanie półrocznych raportów diagnostycznych. Nawiązanie współpracy i organizowanie spotkań z władzami ośrodków akademickich, funkcjonujących na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego.</i></p>
<p>2. Pomoc osobom wykluczonym społecznie.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VII Promocja integracji społecznej <u>Cel szczegółowy 1:</u> Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<p>2.1 Działania na rzecz osób i rodzin, które znalazły się w trudnej sytuacji.</p> <p>Jednym z ważniejszych priorytetów pomocy społecznej jest pomoc osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji oraz rodzinom dysfunkcyjnym. Do najpilniejszych zadań w tym zakresie należy przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu. Pomoc ta musi pozwalać na wyprowadzenie rodzin z trudnej sytuacji życiowej i zapobiegać ich marginalizacji. Służyć temu mają różnorodne formy aktywizacji zawodowej, skierowane szczególnie do zagrożonych bezrobociem.</p>

<p>3. Wzmocnienie równych szans osób niepełnosprawnych.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VII Promocja integracji społecznej <u>Cel szczegółowy 1:</u> Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<p><i>Opis działań</i></p> <p><i>Utworzenie centrum aktywizacji i pracy socjalnej – zwiększenie ilościowe pracowników socjalnych celem aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</i></p> <p><i>Stworzenie płaszczyzn współdziałania ze środowiskiem naukowym w zakresie identyfikowania problemów społecznych.</i></p> <p><i>Udostępnienie osobom i rodzinom bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego prowadzącego do integracji społecznej i zawodowej.</i></p> <p><i>Współpraca kadr służb pomocy społecznej z kadrami rynku pracy w zakresie pośrednictwa pracy i doskonalenia zawodowego.</i></p> <p><i>Tworzenie zróżnicowanych programów i alternatywnych form zatrudnienia poprzez zastosowanie instrumentów aktywizacji społeczno-zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej.</i></p> <p><i>Wspieranie rozwoju organizacji społecznych jako alternatywa rynku pracy.</i></p> <p><i>Włączenie organizacji pozarządowych do rozwoju rynku usług odpowiadającym potrzebom społecznym.</i></p> <p><i>Aktywizacja i mobilizacja podmiotów lokalnych na rzecz budowy partnerstwa publiczno-społecznego.</i></p> <p><i>Udostępnianie aktualnych ofert pracy pozyskanych z PUP i stron internetowych. Uświadamianie korzyści płynących z podjęcia pracy niekoniecznie stałej (prace krótkoterminowe, dorywcze).</i></p> <p><i>Organizowanie szkoleń z zakresu Klubu Pracy, w tym:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - spotkania z psychologiem, - trening twórczego myślenia, - trening komunikacji interpersonalnej, - poznawanie własnych preferencji zawodowych, - tworzenie dokumentów aplikacyjnych, - trening rozmowy z doradcą. <p><i>Indywidualne spotkania aktywizujące.</i></p> <p><i>Praca w oparciu o kontrakty socjalne. Pomoc w zapewnieniu opieki nad małymi dziećmi, które pozostają pod opieką osób bezrobotnych (pomoc w poszukiwaniu pracy, uzyskaniu miejsca w przedszkolu, żłobku, częściowa refundacja kosztów).</i></p> <p><i>Umożliwienie kontaktu z doradcą zawodowym, monitorowanie częstotliwości wizyt i ich efektów.</i></p> <p><i>Uświadomienie bezrobotnemu strat wynikających z długotrwałego pozostawania bez pracy oraz zysków z podjęcia legalnego zatrudnienia. Wskazywanie klientowi jego mocnych stron, które mógłby wykorzystać w poszukiwaniu pracy. Organizowanie cyklicznych spotkań na rzecz budowy partnerstwa publiczno-społecznego.</i></p> <p><i>Przeprowadzenie szkoleń w zakresie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zachowań profilaktyczno – zdrowotnych skutecznej opieki nad dzieckiem i rodziną, - podniesienie standardów edukacji zdrowotnej w zakresie nowoczesnych metod planowania rodziny i kształtowania postaw odpowiedzialnego rodzicielstwa oraz realizacji programów profilaktyki zdrowotnej, - możliwość wcześniejszego wykrywania i eliminowania czynników ryzyka chorób cywilizacyjnych. <p>3.1 Wsparcie osób niepełnosprawnych.</p> <p>Osoby niepełnosprawne wymagają szczególnego rodzaju wsparcia i pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Poznawanie i rozumienie problemów, trudności osób niepełnosprawnych jest zadaniem dla wszystkich. Osoby niepełnosprawne mają prawo jak wszyscy żyć w społeczeństwie i korzystać z dóbr cywilizacji, a także ją współtworzyć. Ogólna dostępność do usług bytowych,</p>
--	---

<p>4. Zintegrowanie działań samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych ukierunkowanych na pomoc społeczną.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VII Promocja integracji społecznej <u>Cel szczegółowy 1:</u> Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym <u>Cel szczegółowy 2:</u> Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej</p>	<p>urzędowych, mieszkaniowych, a nawet intelektualnych i zdrowotnych ułatwiają życie osobom niepełnosprawnym i wydłużają okres ich samodzielności społecznej.</p> <p><i>Opis działań</i> <i>Prowadzenie badań dotyczących sytuacji życiowej oraz potrzeb osób niepełnosprawnych.</i> <i>Podejmowanie działań na rzecz równości szans osób niepełnosprawnych w dostępie do edukacji na różnych poziomach.</i> <i>Zintegrowanie działań podmiotów rynku pracy wobec osób niepełnosprawnych.</i> <i>Rozszerzenie możliwości podnoszenia umiejętności zawodowych osób niepełnosprawnych poprzez kursy, szkolenia, doskonalenie zawodowe, poradnictwo psychologiczne, i inne.</i> <i>Zapewnienie niepełnosprawnym pełnej informacji o możliwościach zdobycia zawodu oraz aktualnej sytuacji i potrzeb lokalnego rynku pracy.</i> <i>Promowanie zatrudnienia oraz podejmowania własnej działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne.</i> <i>Integracja podmiotów w zakresie zwiększenia dostępności usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej wśród osób niepełnosprawnych.</i> <i>Monitorowanie sytuacji demograficznej, społecznej i ekonomicznej rodzin i osób niepełnosprawnych.</i> <i>Rozszerzenie dostępu do informacji o różnych formach pomocy i wsparcia świadczonych przez instytucje i organizacje pozarządowe na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych.</i> <i>Bieżąca diagnoza problemów i wypracowanie metod działania z osobami niepełnosprawnymi.</i> <i>Świadczenie zindywidualizowanych usług na rzecz osób niepełnosprawnych.</i> <i>Organizowanie kampanii informacyjnych dotyczących uprawnień oraz możliwości uzyskania pomocy.</i></p> <p>4.1. Organizacja działań samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych dotyczące pomocy społecznej.</p> <p>Organizacje pozarządowe obok sektora publicznego i prywatnego są znaczącą częścią każdego demokratycznie funkcjonującego państwa i społeczeństwa. Dostarczają usług obywatelom, których nie zapewnia sektor publiczny i rynkowy. W związku z powyższym ogromnego znaczenia nabiera potrzeba szerokiej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Wspólna realizacja projektów wpłynie na efektywniejsze ukierunkowanie działań, pozwoli na celowe i skuteczne zarządzanie zasobami oraz przyczyni się do szerokiego wykorzystania potencjału inicjatyw obywatelskich. Organizacje pozarządowe działają tam, gdzie nie docierają instytucje publiczne, służą swoim zaangażowaniem, wiedzą, oferując fachowe, zindywidualizowane i tańsze usługi.</p> <p><i>Opis działań</i> <i>Wzmocnienie działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie potrzeb i możliwości tworzenia partnerstw lokalnych.</i> <i>Rozwój i inicjowanie oraz wspieranie organizacji pozarządowych i grup samopomocowych.</i> <i>Upowszechnienie wolontariatu jako formy przygotowania zawodowego oraz pracy w organizacjach społecznych:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozszerzenie współpracy z Centrum Wolontariatu, - promowanie idei wolontarystycznej poprzez organizowanie szkoleń, akcji medialnych, happeningów.
--	---

<p>5. Rozwój doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VII Promocja integracji społecznej <u>Cel szczegółowy 1:</u> Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>6. Podjęć działania w kierunku skutecznej opieki nad dzieckiem i rodziną.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VII Promocja integracji społecznej <u>Cel szczegółowy 1:</u> Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<p><i>Szkolenie kadr sektora pozarządowego w zakresie przejmowania zadań publicznych.</i> <i>Organizowanie targów pomocowych w ramach „Czerwca aktywnych społeczności”.</i> <i>Profesjonalizacja organizacji w skali umożliwiającej przejmowanie zadań publicznych.</i></p> <p>5.1. Podniesienie kwalifikacji kadr pomocy społecznej na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego. Szczególnie istotną kwestią w pomocy społecznej jest kształcenie pracowników socjalnych i poszukiwanie takich dyscyplin, które umożliwiłyby im doskonalenie zawodowe. Szansą na skuteczne funkcjonowanie pomocy społecznej i zmniejszenie ilości osób zmuszonych do korzystania z niej jest przedsiębiorczość, czyli twórcze rozwiązywanie problemów przez pracowników ośrodków pomocy społecznej.</p> <p><i>Opis działań:</i> <i>Diagnoza rzeczywistych potrzeb szkoleniowych pracowników służb społecznych i organizacji pozarządowych.</i> <i>Wypracowanie efektywnego systemu doskonalenia ustawicznego kadr pomocy społecznej.</i> <i>Organizowanie i prowadzenie cyklicznych szkoleń specjalistycznych dla kadr pomocy społecznej i organizacji pozarządowych.</i> <i>Cykliczny udział w programach przeciwdziałających „wypaleniu zawodowemu” kadr pomocy społecznej.</i> <i>Wypracowanie metod i narzędzi oceny efektywności pracy kadr instytucji pomocy społecznej.</i></p> <p>6.1. Ośrodki interwencji kryzysowej. W teorii kryzysu podstawowym założeniem jest zasada homeostazy (równowagi) i potrzeba jej zachowania w systemie, w którym żyje człowiek. Kryzys rozumiemy jako przejściowy stan nierównowagi wewnętrznej, wywołany przez krytyczne wydarzenie lub wydarzenia życiowe, wymagający istotnych zmian i rozstrzygnięć, ograniczony w czasie.</p> <p><i>Opis działań</i> <i>Organizacja szkoleń dla kadry ośrodków interwencji kryzysowej w zakresie sposobów działań w sytuacjach kryzysowych klientów – beneficjentów świadczeń oferowanych w ośrodku interwencji kryzysowej.</i></p> <p>6.2. Tworzenie rodzin zastępczych. Rodziny zastępcze są okresową formą opieki na dzieckiem do czasu ostatecznych rozstrzygnięć prawnych w stosunku do jego osoby. Forma ta wymaga stosownego przygotowania rodzin podejmujących się takiego zadania.</p> <p><i>Opis działań</i> <i>Organizacja szkoleń dla opiekunów prawnych podejmujących się lub pełniących funkcję rodziny zastępczej w zakresie prawa, obowiązków, odpowiedzialności i podstawowych wiadomości z zakresu przygotowania pedagogicznego i podstaw wychowania dzieci w różnym wieku i na różnym poziomie rozwoju intelektualnego i emocjonalnego.</i> <i>Organizacja szkoleń i warsztatów dla opiekunów prawnych pełniących funkcję rodziny zastępczej, przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu.</i></p>
---	--

7. Zabezpieczyć opiekę nad osobami niepełnosprawnymi i starszymi.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet VII Promocja integracji społecznej

Cel szczegółowy 1: Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

8. Stworzyć warunki dla lepszego zorganizowania lokalnej społeczności.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet VII Promocja integracji społecznej

Cel szczegółowy 1: Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

7.1. Warsztaty aktywizacji zajęciowej.

Opis działań

*Organizacja szkoleń dla liderów grup terapeutycznych
Tworzenie projektów szkoleniowych i dydaktycznych dla różnych grup niedostosowania społecznego.*

8.1. Edukacja animatorów.

Brak integracji społecznej jest przyczyną wielu konfliktów, których następstwem są rodzące się problemy społeczne. Brak Centrów Integracji Społecznej jest przyczyną wielu zaniedbań w zakresie problemów z dostosowaniem się części społeczności do warunków zmieniającej się rzeczywistości i integracji ze środowiskiem.

Opis działań

Organizacja szkoleń animatorów w zakresie:

- wzmocnienia poczucia własnej wartości, podniesienia samooceny, akceptacji siebie, zmiany postaw i wartości, komunikacji interpersonalnej, rozpoznawania uczuć i radzenie sobie z nimi, poczucia wpływu i bezradności,*
- racjonalnego wykorzystanie wolnego czasu i planowania odpoczynku.*

5.4. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU – INTEGRACJA SPOŁECZNA

Lista proponowanych wskaźników ma charakter otwarty, jej uzupełnianie będzie odbywać się na etapie składania konkretnych wniosków aplikacyjnych oraz monitoringu Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej.

Tabela 19 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (integracja społeczna)

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
PRIORYTET: Stworzenie warunków osobom i rodzinom z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego do przewyciężenia sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.			
Cel szczegółowy 1.	Diagnoza i analiza czynników prowadzących do wykluczenia społecznego.	Liczba nowych projektów i inicjatyw, realizowanych w wyniku sporządzonych analiz i prognoz. Liczba parterstw powstałych dla zdiagnozowania problemów społecznych na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego na linii środowiska akademickie – instytucje pomocy społecznej.	Znajomość liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego oraz znajomość czynników bezpośrednich prowadzących do wykluczenia społecznego na terenie każdej gminy powiatu słupskiego i w samym mieście Słupsku.
Cel szczegółowy 2.	Pomoc osobom wykluczonym społecznie.	Liczba projektów realizowanych na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego, których celem jest przeciwdziałanie wykluczeniom społecznym. Liczba projektów realizowanych w środowiskach wykluczonych społecznie dla zmiany ich sytuacji życiowej. Liczba zorganizowanych szkoleń z zakresu: <ul style="list-style-type: none"> – zachowań profilaktyczno – zdrowotnych skutecznej opieki nad dzieckiem i rodziną, – podniesienia standardów edukacji zdrowotnej w zakresie nowoczesnych metod planowania rodziny i kształtowania postaw odpowiedzialnego rodzicielstwa oraz realizacji programów profilaktyki 	Liczba osób oraz poszczególnych rodzin na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego, które otrzymały pomoc w zakresie wyjścia z trudnej sytuacji życiowej jaką jest wykluczenie społeczne.

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
		zdrowotnej, – możliwość wcześniejszego wykrywania i eliminowania czynników ryzyka chorób cywilizacyjnych.	
Cel szczegółowy 3.	Wzmocnienie równych szans osób niepełnosprawnych.	Liczba projektów realizowanych na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego, których celem są badania, analizy, sondaże dotyczące problemów i trudności osób niepełnosprawnych. Liczba projektów realizowanych na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego, których celem jest wzmocnienie równych szans osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały wsparcie (w przekroju ogółem, kobiety/mężczyźni z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego)w zakresie: – uzyskania pracy, – samozatrudnienia, – pomocy w edukacji na różnych jej szczeblach, – dostępu do kultury i sportu. Liczba nowych badań, analiz, sondaży, wywiadów dotyczących problemów i trudności osób niepełnosprawnych.
Cel szczegółowy 4.	Zintegrowanie działań samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych ukierunkowanych na pomoc społeczną.	Liczba projektów pomocy społecznej w ramach wspólnych działań samorządu oraz organizacji samorządowych.	Liczba odbiorców pomocy społecznej w ramach wspólnych działań samorządu oraz organizacji samorządowych. Liczba osób, które dzięki realizacji wspólnych działań samorządu oraz organizacji pozarządowych, wyszły z trudnej dotychczasowej sytuacji życiowej.
Cel szczegółowy 5.	Rozwój doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej.	Liczba szkoleń zorganizowanych dla kadry pomocy społecznej z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego w celu podwyższenia ich wiedzy z zakresu rozwiązywania problemów społecznych.	Liczba pracowników socjalnych, którzy odbyli szkolenia i zdobyli wiedzę z korzyścią dla bezpośrednich beneficjentów pomocy społecznej. Liczba nowych prognoz, programów, analiz dających aktualny stan potrzeb w pomocy społecznej powstałych w wyniku podniesienia kwalifikacji kadr pomocy społecznej miasta Słupska i powiatu słupskiego.

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel szczegółowy 6.	Podjąć działania w kierunku skutecznej opieki nad dzieckiem i rodziną.	Liczba projektów zrealizowanych na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego, których celem jest skuteczna opieka nad dzieckiem i rodziną w okresach kwalifikujących te rodziny do szeroko rozumianego zakresu pomocy społecznej i wsparcia.	Liczba rodzin na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego objętych skuteczną opieką nad dzieckiem i rodziną w okresach kwalifikujących te rodziny do szeroko rozumianego zakresu pomocy społecznej i wsparcia.
Cel szczegółowy 7.	Zabezpieczyć opiekę nad osobami niepełnosprawnymi i starszymi.	Liczba projektów zrealizowanych na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego, których celem było zabezpieczenie opieki nad osobami niepełnosprawnymi i starszymi w ramach warsztatów terapii zajęciowej.	Liczba osób niepełnosprawnych i starszych z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego, które skorzystały z opieki instytucji pomocy społecznej w ramach warsztatów terapii zajęciowej.
Cel szczegółowy 8.	Stworzyć warunki dla lepszego zorganizowania lokalnej społeczności.	Liczba zorganizowanych szkoleń dla lokalnych animatorów z terenu miasta Słupska i powiatu słupskiego mających za zadanie organizację lokalnej społeczności w ramach zadań określonych Centrum Integracji Społecznej.	Liczba wyszkolonych animatorów działań integracyjnych w ramach zadań określonych Centrami Integracji Społecznej.

5.5. WDRAŻANIE

5.5.1. TYPY PROJEKTÓW – INTEGRACJA SPOŁECZNA

TYPY PROJEKTÓW, PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH SŁUPSKIEGO POWIATOWEGO PROGRAMU NA RZECZ ZATRUDNIENIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

- INTEGRACJA SPOŁECZNA -

PROJEKTY ZGŁASZANE W ODPOWIEDZI NA OGŁOSZONY KONKURS PRZEZ URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	PROJEKTY SYSTEMOWE ZAREZERWOWANE DLA GMINNYCH OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ CENTRÓW POMOCY RODZINIE
<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie (m.in. prawne, organizacyjne, szkoleniowe i finansowe) dla tworzenia i działalności jednostek sektora ekonomii społecznej, w tym: zakładów aktywności klubów integracji społecznej, podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno zawodowej • promowanie i wspieranie zatrudnienia (w tym podmiotów działających na jego rzecz) w sektorze ekonomii społecznej i w organizacjach pozarządowych • poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, zawodowe i inne, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej, skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem i ich otoczenia • rozwój form zatrudnienia i wsparcie tworzenia miejsc pracy dla osób należących do grup szczególnego ryzyka (m.in. alternatywne i elastyczne formy zatrudnienia, telepraca) • wsparcie mobilności na rynku pracy oraz rozwój usług sprzyjających budowie, centrów integracji społecznej • rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, niezbędnych w poszukiwaniu i utrzymaniu zatrudnienia • wsparcie tworzenia i działalności instytucji aktywizujących osoby zaburzone psychicznie, w tym środowiskowe domy samopomocy • promocja i wsparcie wolontariatu, w zakresie integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym • wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży (świetlice socjoterapeutyczne, kluby środowiskowe) • wsparcie lokalnych inicjatyw samoorganizacji i samopomocy na rzecz integracji • rozwój form wsparcia indywidualnego i środowiskowego, umożliwiających integrację zawodową i społeczną osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy (w tym m.in. osobom 	<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa systemu monitorowania i oceny efektywności działania a także prognozowania sytuacji w obszarze pomocy społecznej min. poprzez prowadzenie i upowszechnianie badań, ekspertyz i analiz • tworzenie i rozwijanie standardów jakości usług instytucji pomocy i integracji społecznej • poszerzanie oferty instytucji pomocy i integracji społecznej w zakresie usług na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej • rozwój narzędzi i systemów informatycznych dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej • upowszechnianie systemów informatycznych zwiększających dostęp do informacji o instrumentach i usługach systemu pomocy i integracji społecznej • budowa i ulepszanie systemu koordynacji oraz przekazywania informacji i danych między instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej i rynku pracy • identyfikacja i promocja najlepszych praktyk i rozwiązań z zakresu pomocy i integracji społecznej • rozwój form aktywnej integracji (m.in. poprzez kontrakty socjalne, indywidualne programy wychodzenia z bezdomności i programy aktywizacji lokalnej) zdefiniowanych w ustawie o pomocy społecznej w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ wspieranie zatrudnienia tymczasowego, prac społecznie użytecznych (w szczególności w ramach podmiotów ekonomii społecznej i w sektorze usług opiekuńczo – wychowawczych) ▪ wspieranie zdolności do podjęcia zatrudnienia poprzez zatrudnienie socjalne, szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz zajęcia z aktywnego poszukiwania pracy ▪ poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, zawodowe i inne

niepełnosprawnym)

- organizowanie akcji i kampanii promocyjno – informacyjnych m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu
- szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz specyfiką realizowanych zadań
- rozwój dialogu, partnerstwa publiczno społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie regionalnym i lokalnym
- prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu integracji i polityki społecznej w regionie, w tym badań nad czynnikami prowadzącymi do wykluczenia społecznego
- projekty dotyczące opieki nad dzieckiem i rodzinom
- wsparcie tworzenia rodzin zastępczych

prowadzące do integracji społecznej i zawodowej

- wsparcie mobilności na rynku pracy oraz rozwój usług pozwalających na przezwycięzenie indywidualnych barier w powrocie na rynek pracy
- rozwój nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy
- upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej (wzmocnienie kadrowe służb pomocy społecznej) szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej,
- rozwój form aktywnej integracji (m.in. poprzez kontrakty socjalne, programy aktywizacji lokalnej, indywidualne programy integracji uchodźców, osób ubiegających się o status uchodźcy, osób z pobytem tolerowanym, posiadających zezwolenie na osiedlenie się lub zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony, oraz indywidualne programy usamodzielnienia osób opuszczających rodziny zastępcze czy placówki opiekuńczo-wychowawcze), w tym:
  - wspieranie zatrudnienia tymczasowego, prac społecznie użytecznych i w ramach podmiotów ekonomii społecznej
  - wspieranie zdolności do podjęcia zatrudnienia poprzez zatrudnienie socjalne, szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz zajęcia z aktywnego poszukiwania pracy
  - poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, zawodowe, i inne, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej
  - rozwój nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy
  - rozwój form wsparcia dla osób niepełnosprawnych w zakresie integracji społecznej i zawodowej (w tym rozwoju warsztatów terapii zajęciowej)
  - upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej w mieście Słupsku i powiecie słupskim (wzmocnienie kadrowe służb pomocy społecznej)
  - szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej, działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych zadań

5.6. HARMONOGRAM I BUDŻET

Działania w ramach obszaru Integracja Społeczna podejmowane będą w odpowiedzi na ogłoszony konkurs naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, przez Instytucję Pośredniczącą – Departament Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim w Gdańsku.

Plan przepływów finansowych w ramach obszaru – Integracja Społeczna

Harmonogram wydatków w ramach typów projektów w obszarze Integracja Społeczna	Rok realizacji 2008	Rok realizacji 2009	Rok realizacji 2010	Rok realizacji 2011	Rok realizacji 2012	Rok realizacji 2013	Rok realizacji 2014	Rok realizacji 2015
Planowana kwota do wydatkowania w złotych	4,5 mln	4,0 mln	3,0 mln	2,0 mln	2,0 mln	2,0 mln	1,5 mln	1,0 mln

Szacowana wartość projektów przewidziana do realizacji zamyka się w kwocie 20 mln zł w całym okresie programowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W pierwszych trzech latach, tj. 2008-2010 wartość realizowanych projektów zamyka się w kwocie 11,5 mln złotych.

Planowane przepływy finansowe w ramach obszaru Integracja Społeczna wskazują jak wyglądał będzie potencjał finansowy składanych wniosków o płatność w ramach tego obszaru do 2015 roku.

5.7. STRUKTURA ZARZĄDZANIA

Funkcję instytucji zarządzającej i koordynującej realizację Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w sferze Integracji Społecznej, pełnił będzie specjalnie powołany w tym celu zespół.

Do zadań zespołu należało będzie między innymi:

- zapewnienie zgodności realizacji Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w sferze Integracji Społecznej z dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym przypadku Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, który będzie głównym źródłem finansowania realizowanych projektów;
- zapewnienie zgodności w zakresie zamówień publicznych i zasad konkurencji;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz monitorowanie przebiegu realizacji projektów w ramach Programu;
- zapewnienie i przygotowanie planu działań promujących realizowany projekt w ramach Programu;
- zapewnienie informacji o współfinansowaniu realizowanych projektów ze środków finansowych Unii Europejskiej;
- przygotowanie sprawozdań z przebiegu realizacji oraz wniosków o płatność w ramach realizowanych projektów;
- zbieranie informacji o nieprawidłowościach przy realizacji projektów w ramach Programu wraz z podjęciem działań zmierzających do ich ograniczenia;
- dokonanie oceny Programu w sferze Integracji Społecznej po zakończeniu okresu programowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

6. EDUKACJA

6.1. RAPORT O STANIE EDUKACJI

System oświaty miasta Słupska oraz powiatu słupskiego opiera się na licznie funkcjonujących placówkach z zakresu wychowania przedszkolnego, szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego, ponadgimnazjalnego i specjalnego. Na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego istnieje również możliwość kontynuowania nauki na poziomie wyższym.

Aktualna sieć publicznych szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Gminę Miejską Słupsk przedstawia się następująco:

1. dziewiętnaście przedszkoli miejskich, w tym jedno integracyjne (nr 8) oraz dwa z oddziałami dwujęzycznymi, do których uczęszcza 2422 wychowanków,
2. dziesięć szkół podstawowych, w tym cztery z oddziałami integracyjnymi, do których uczęszcza 5352 uczniów,
3. sześć gimnazjów, w tym jedno z oddziałem integracyjnym, do których uczęszcza 3276 uczniów,
4. dziesięć liceów ogólnokształcących, w tym jedno z oddziałami dwujęzycznymi i jedno – z integracyjnymi, do których uczęszcza 3130 uczniów,
5. pięć liceów ogólnokształcących dla dorosłych: trzy licea uzupełniające po zasadniczej szkole zawodowej, dwa po szkole podstawowej i gimnazjum, do których uczęszcza łącznie 368 uczniów,
6. dwa licea uzupełniające dla młodzieży, do których uczęszcza 47 uczniów,
7. pięć liceów profilowanych dla młodzieży, do których uczęszcza 494 uczniów,
8. pięć techników dla młodzieży, do których uczęszcza 1314 uczniów,
9. pięć zasadniczych szkół zawodowych, do których uczęszcza 837 uczniów,
10. sześć techników uzupełniających na podbudowie zasadniczych szkół zawodowych, do których uczęszcza 85 uczniów,
11. Środkowopomorskie Centrum Kształcenia Ustawicznego,
12. Centrum Kształcenia Praktycznego,
13. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy: szkoła podstawowa, zasadnicza szkoła zawodowa i szkoła przysposabiająca do pracy, do którego uczęszcza 361 uczniów

(od 1 września 2007 roku zostanie utworzony Ośrodek Wczesnej Interwencji przy SOSW w Słupsku),

14. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
15. Młodzieżowy Dom Kultury,
16. Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego.

Ponadto w Słupsku funkcjonują szkoły prowadzone przez inne organy, tj.:

1. Zespół Szkół Agrotechnicznych (dawny Z. S. Rolniczych) – prowadzony przez Starostwo Powiatowe,
2. Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych (dawny Z. S. Medycznych) – prowadzony przez Urząd Marszałkowski w Gdańsku,
3. Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia – prowadzona przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W ewidencji Gminy Miejskiej Słupsk znajdują się również szkoły i placówki niepubliczne: 2 przedszkola (do których uczęszcza 44 wychowanków), 1 szkoła podstawowa (do której uczęszcza 75 uczniów), 4 gimnazja (do których uczęszcza 233 uczniów), 12 szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży (do których uczęszcza 590) oraz 43 szkoły ponadgimnazjalne dla dorosłych (do których uczęszcza łącznie 2081).

Ogółem w szkołach publicznych wszystkich typów - prowadzonych przez Gminę Miejską Słupsk - uczy się 15823 uczniów, a w szkołach niepublicznych – 2979 uczniów. Szkoły dysponują 40 salami gimnastycznymi i około 950 komputerami w pracowniach informatycznych.

W przedszkolach miejskich publicznych opieką objęto 2422 dzieci, natomiast w przedszkolach niepublicznych – 44 dzieci.

Szczegółowe dane dotyczące liczby uczniów na terenie miasta Słupska przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20 Liczba uczniów w Słupsku w latach 2003-2010

Rok szkolny	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
2003/2004	6405	4225	6717
2004/2005	6065	4011	6343
2005/2006	5780	3837	6074
2006/2007*	5465	3504	6605
2007/2008**	5502	3309	5657
2008/2009**	5348	3104	5414
2009/2010**	5110	3025	5029

Źródło: Urząd Statystyczny w Gdańsku

* dane z Urzędu Miejskiego w Słupsku

** prognoza

W okresie 2003-2007r. tendencja spadkowa liczby uczniów kształtuje się następująco:

- w szkołach podstawowych spadek o 940 uczniów,
- w gimnazjach spadek o 721 uczniów.

W kolejnych latach przewiduje się dalszy spadek liczby uczniów ogółem.

Poszczególne typy szkół z terenu miasta Słupska wchodzą w skład 7 zespołów szkół, a dwa licea ogólnokształcące: nr 4 i 5 są samodzielnymi szkołami – jak niżej:

1. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1; od września 2007 r. – I Liceum Ogólnokształcące,
2. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2,
3. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3,
4. IV Liceum Ogólnokształcące,
5. V Liceum Ogólnokształcące,
6. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1,
7. Zespół szkół Ponadgimnazjalnych nr 2,
8. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4,
9. Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych,
10. Zespół Szkół Ekonomicznych i Ogólnokształcących.

Szczególne miejsce w miejskiej sieci szkół i placówek zajmują szkoły zawodowe w pięciu zespołach:

1. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Noblistów Polskich, ul. Szczecińska 60 (dawniej Zespół Szkół Elektrycznych),
2. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Inżynierów Polskich, ul. Sobieskiego 13 (dawniej Zespół Szkół Budowlanych; od 1 września 2007r. częściowy powrót do dawnej nazwy – Zespół Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących),
3. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4 im. Tadeusza Tańskiego, ul. Niedziałkowskiego 2 (dawniej Zespół Szkół Mechanicznych),
4. Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych, ul. Szymanowskiego 5 (dawniej Zespół Szkół Drzewnych),
5. Zespół Szkół Ekonomicznych i Ogólnokształcących im. Stanisława Staszica, ul. Partyzantów 24,
6. Środkowopomorskie Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Tadeusza Kotarbińskiego, ul. Chopina 3,
7. Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. UNICEF, ul. Krasieńskiego 19 (oferta dla młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych w Szkole Podstawowej, Gimnazjum, Zasadniczej Szkole Zawodowej i Szkole Przystosowującej do Pracy).

Kształcenie zawodowe wspomagane jest przez placówkę specjalistyczną pod nazwą Centrum Kształcenia Praktycznego, które powstało 1 stycznia 1996 r. Centrum Kształcenia Praktycznego jest nowoczesną placówką zajmującą się:

- organizacją zajęć praktycznych i praktyk zawodowych dla młodzieży szkół zawodowych Słupska i regionu – w branżach: mechanicznej, gastronomiczno-hotelarskiej, drzewnej a od 1 września 2007 r. także budowlanej,
- organizacją egzaminów z nauki zawodu i potwierdzających kwalifikacje zawodowe,
- pozaszkolnymi formami doksztalcania i doskonalenia dorosłych i młodzieży,
- doskonaleniem zawodowym i doksztalcaniem nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu.

Centrum Kształcenia Praktycznego bierze czynny udział jako kontraktor i partner w programach unijnych – Leonardo da Vinci, PHARE, Fundacji Edukacyjnej 4 – H, Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej – wykorzystując swoją nowoczesną i dobrze wyposażoną

bazę szkoleniową oraz rozbudowane zaplecze gastronomiczno-hotelarskie. Placówka dysponuje 180 miejscami noclegowymi i 40 miejscami hotelowymi oraz dwoma ośrodkami wypoczynkowymi w Rowach – ze 140 miejscami noclegowymi. W Rowach prowadzona jest działalność w zakresie wypoczynku dorosłych oraz akcji letniej dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych patologiami społecznymi. Pracownie Gastronomiczno-Hotelarskie prowadzą również usługi dla ludności.

Ofertę na słupskim rynku oświatowym poszerza Środkowopomorskie Centrum Kształcenia Ustawicznego, które posiada w swojej strukturze wszystkie typy szkół dla dorosłych: od szkoły podstawowej do szkoły policealnej (Zasadnicza Szkoła Zawodowa powołana zostanie od 1 września 2007r.) oraz Ośrodek Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego, który realizuje pozaszkolne formy doksztalcania jako najkrótsze metody zdobywania kwalifikacji zawodowych. Centrum, skupiając wszystkie typy szkół dla dorosłych, zapewni miejsca wszystkim dorosłym słuchaczom, którzy będą chcieli uczyć się w szkołach publicznych. Dotychczas publiczne szkoły dla dorosłych funkcjonowały w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1 i w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2; od 1 września 2007r. nie będzie już rekrutacji do tych szkół, ponieważ nastąpi rozwiązanie ZSO nr 1 oraz stopniowe wygaszanie cyklu kształcenia w zaocznych szkołach dla dorosłych w ZSO nr 2.

Konstruując corocznie plan naboru do klas pierwszych szkół ponadgimnazjalnych, Wydział Oświaty – we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną - przeprowadza badanie aspiracji edukacyjno-zawodowych uczniów klas trzecich gimnazjów i stara się uwzględnić preferencje edukacyjne absolwentów gimnazjów, które nie zawsze zgodne są z oczekiwaniami rodziców, pracodawców i potrzebami rynku pracy. Zdecydowanie przeważa odsetek gimnazjalistów, którzy chcieliby uczyć się w liceach ogólnokształcących, natomiast obecny rynek pracy potrzebuje wykwalifikowanych robotników i wykwalifikowanych pracowników w zawodach nierobotniczych. Aby zwiększyć zainteresowanie kształceniem zawodowym, konieczna jest zmiana świadomości rodziców i uczniów, zwrócenie ich uwagi na potrzeby rynku pracy i możliwości zatrudnienia po ukończeniu szkoły. W ramach realizacji tej tendencji, z dniem 1 września zlikwidowane zostanie VIII Liceum Ogólnokształcące w ZSP nr 1, a w zamian powstaną dodatkowe oddziały technikum w zawodach: kelner i kucharz. Natomiast Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 zmienia nazwę na Zespół Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących w celach promocyjnych oraz planuje nabór w robotniczych zawodach budowlanych. Z kolei w Zespole Szkół

Ogólnokształcących i Technicznych przy ul. Szymanowskiego 5 zaplanowano kształcenie w zawodzie technik informatyk na podbudowie programowej gimnazjum, zmniejszając ilość oddziałów Liceum Ogólnokształcącego. Zmniejsza się również nabór do liceów profilowanych, które nie dają tytułu technika w zawodzie.

Aby dostosować ofertę edukacyjną do potrzeb lokalnego rynku pracy konieczna jest współpraca wszystkich zainteresowanych instytucji; corocznie w Wydziale Oświaty Urzędu Miejskiego w Słupsku analizuje się prognozy popytu na pracę i rankingi zawodów poszukiwanych na rynku pracy; nowe kierunki kształcenia uzgadniane są z Powiatowym Urzędem Pracy i Powiatową Radą Zatrudnienia w Słupsku.

Na terenie miasta Słupska główną siedzibę mają trzy uczelnie wyższe – publiczna Akademia Pomorska i niepubliczna Wyższa Hanzeatycka Szkoła Zarządzania, Wyższa Szkoła Biznesu Wiejskiego. W mieście funkcjonują jeszcze 3 filie innych uczelni wyższych.

Akademia Pomorska kształci studentów na trzech wydziałach:

- Filologiczno-Historyczny,
- Matematyczno-Przyrodniczy,
- Edukacyjno-Filozoficzny.

Wyższa Hanzeatycka Szkoła Zarządzania kształci studentów na Wydziale Marketingu i Zarządzania, na kierunkach Zarządzanie oraz Finanse i rachunkowość. Ponadto uczelnia umożliwia naukę na 2 letnich Uzupełniających Studiach Magisterskich Uniwersytetu Szczecińskiego (Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego w punkcie wykładowym w Słupsku).

Wyższa Szkoła Biznesu Wiejskiego oferuje natomiast kształcenie na następujących kierunkach:

- Zarządzanie i marketing,
- Gospodarka przestrzenna.

Na terenie miasta Słupska działalność prowadzi również instytucja szkoleniowa, jaką jest Szkoła Policji w Słupsku. Szkoła prowadzi działalność dydaktyczną w zakresie szkoleń specjalistycznych i doskonalenia zawodowego policjantów policji prewencji. Na zlecenie komendanta głównego Policji doraźnie realizowane są kursy podstawowe.

Na kursach specjalistycznych kształcą się przyszli dzielnicowi, dyżurni, kierownicy ogniw służb patrolowo-interwencyjnych oraz dowódcy plutonów oddziałów prewencji.

W trakcie szkolenia słuchacze zdobywają wiedzę i umiejętności m.in. z zakresu prawa, kryminalistyki, taktyki i techniki interwencji, etyki, praw człowieka, pierwszej pomocy przedlekarskiej oraz wyszkolenia strzeleckiego.

W słupskiej Szkole Policji policjanci podnoszą swoje kwalifikacje na kursach doskonalenia zawodowego m.in. dla dzielnicowych, dyżurnych jednostek Policji, instruktorów wyszkolenia strzeleckiego, wywiadów prewencji, kadry dowódczej pododdziałów zwartych Policji, kierowników rewirów dzielnicowych, policjantów Policyjnych Izby Dziecka.

Na system oświatowy powiatu słupskiego składają się zarówno placówki będące jednostkami organizacyjnymi poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu, jak i placówki oświatowe prowadzone przez Samorząd Powiatu Słupskiego i Samorząd Województwa Pomorskiego (Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka).

W przypadku placówek prowadzonych przez poszczególne samorzady gminne wyróżnić można przedszkola, szkoły podstawowe oraz szkoły gimnazjalne, które to placówki są licznie reprezentowane na terenie gmin powiatu słupskiego.

Samorząd Powiatu Słupskiego prowadzi natomiast:

- szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży,
- szkoły dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- szkoły ponadgimnazjalne dla dorosłych,
- pozostałe szkoły i placówki.

W szkołach ponadgimnazjalnych powiatu słupskiego uczy się 1 953 uczniów, z czego w:⁹

- zasadniczych szkołach zawodowych - 298 uczniów
- liceach ogólnokształcących - 371 uczniów
- liceach profilowanych - 178 uczniów
- technikach - 1066 uczniów
- technikach uzupełniających - 40 uczniów

Do szkół kończących się maturą uczęszcza 84,74% ogólnej liczby uczniów z terenu powiatu słupskiego.

⁹ Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu słupskiego do roku 2011

W przypadku słuchaczy w szkołach ponadgimnazjalnych dla dorosłych w powiecie słupskim na zajęcia uczęszcza 128 osób, z czego:

- liceum ogólnokształcące - 40 osób
- technikum uzupełniające - 27 osób
- technikum leśne - 61 osób

Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynosi 204 osoby:

- szkoła podstawowa i zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze - 104 osoby
- gimnazjum - 86 osób
- szkoła przysposabiająca do pracy - 14 osób

Na terenie powiatu znajdują się również trzy placówki oświatowo – wychowawcze, w których znajduje się 407 osób, w tym:

- dwa internaty (przy Zespole Szkół Leśnych i Ogólnokształcących w Warcinie i Specjalnym Ośrodku Szkolno - Wychowawczym w Damnicy) - 380 osób
- bursa młodzieżowa (wchodząca w skład ZPEW w Ustce) - 27 osób

Mieszkańcy powiatu słupskiego mają małe możliwości korzystania z ofert kształcenia oferowanych przez uczelnie wyższe zlokalizowane na terenie powiatu. Do głównych uczelni działających w powiecie słupskim zaliczyć można Filię Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni – w Ustce oraz Wyższą Szkołę Humanistyczno-Ekonomiczną w Łodzi - Punkt Informacyjno-Rekrutacyjny w Kobylnicy Słupskiej. Ponadto mieszkańcy powiatu słupskiego korzystają z możliwości kształcenia na poziomie wyższym, jakie daje im miasto Słupsk i zlokalizowane na jego terenie uczelnie.

Edukacja w Słupsku i powiecie słupskim stoi na wysokim poziomie o czym świadczą wyniki egzaminów zewnętrznych na zakończenie gimnazjum, procent zdanych matur i liczba studiujących po zakończeniu nauki w szkołach średnich. Baza oświatowa z roku na rok ulega ciągłej poprawie i stanowi znakomite zaplecze dla realizacji zadań związanych z aktywizacją zawodową i integracją społeczną. Ponadto kadra naukowa trzech wyższych uczelni działających na terenie miasta Słupska, jak i filii pozamiejscowych uczelni stanowić winna doskonałe uzupełnienie kadry szkolącej i prowadzącej bieżące analizy problemów społecznych na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego.

6.2. ANALIZA SWOT (EDUKACJA)

<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SZANSE</i>
<ul style="list-style-type: none"> • świadomość konieczności modernizacji i gotowości do wprowadzania innowacji w wielu dziedzinach edukacji • wzrost aspiracji edukacyjnych mieszkańców miasta Słupska i powiatu słupskiego • bliskość dużych ośrodków edukacyjnych, w tym ośrodków akademickich w Trójmieście • duży potencjał ludzki miasta Słupska i powiatu słupskiego • bogata oferta edukacji na poziomie szkół ponadgimnazjalnych i studiów wyższych • zwiększający się odsetek mieszkańców miasta Słupska i powiatu słupskiego mających wyższe wykształcenie • ośrodki kształcenia zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • dopasowana koncepcja rozwoju edukacji i doksztalcania do wymagań rynku pracy • doświadczenia szkół w kształceniu ustawicznym • współpraca samorządów miast, gmin i powiatu w obszarze edukacji • poprawa infrastruktury edukacyjnej szkół • rozwój współpracy lokalnej między podmiotami związanymi z rynkiem pracy (szkoły, instytucje rynku pracy, partnerzy społeczni) • możliwość rozwoju zasobów ludzkich oraz wyrównania szans na rynku pracy poprzez wykorzystanie EFS • wdrażanie strategii gminnych i powiatowych dotyczących rozwoju systemu edukacji
<i>SŁABE STRONY</i>	<i>ZAGROŻENIA</i>
<ul style="list-style-type: none"> • zbyt wolne tempo wprowadzania przyszłościowych technologii w obiektach edukacyjnych zwłaszcza na terenach wiejskich • brak ofert pracy dla młodych absolwentów na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego powodujący ich migrację • niski wskaźnik wykształcenia, szczególnie na terenach wiejskich • niewystarczająca transgraniczna wymiana doświadczeń w obszarze edukacji • niski poziom wykształcenia pracujących i osób bezrobotnych oraz wiele osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • przestarzała baza i niska elastyczność szkolnictwa zawodowego • zbyt małe oddziaływanie instytucji doradztwa zawodowego poza terenem miasta Słupska • słaba komunikacja wewnętrzna miejscowości powiatu ziemskiego ze Słupskiem – centrum oferty edukacyjnej powiatu 	<ul style="list-style-type: none"> • niechęć i opór wobec zmian kwalifikacji • dynamiczna migracja młodych ludzi w wieku produkcyjnym z obszaru powiatu słupskiego i miasta Słupska • brak lub niedoskonałe rozwiązania systemowe w oświacie • deficytowa liczba miejsc w zakładach pracy do realizacji staży i praktyk zawodowych • wzrastający niż demograficzny • jednostronne i uzależnione od koniunktury ukierunkowanie na wybrane kierunki edukacji • brak udziału sektora prywatnego w działaniach ukierunkowanych na zdobywanie kwalifikacji i wiedzy • rosnące nierówności społeczne w edukacji • postępujące ubożenie mieszkańców, zwłaszcza na obszarach wiejskich • wolne i niewspółmierne tempo wzrostu płac pracowników oświaty

6.3. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA

PRIORYTET: ROZWÓJ EDUKACJI NA TERENIE MIASTA SŁUPSKA ORAZ POWIATU SŁUPSKIEGO.	
CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1. Zwiększenie szans edukacyjnych i umożliwienie wszechstronnego rozwoju dzieci z rodzin patologicznych.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach <u>Cel szczegółowy 1:</u> Zmniejszenie nierówności w upowszechnianiu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi <u>Cel szczegółowy 2:</u> Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego)</p> <p>2. Zmiana struktury kształcenia na rzecz rozwoju szkolnictwa zawodowego.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach <u>Cel szczegółowy 3:</u> Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego</p>	<p>1.1 Zapewnienie opieki pedagogicznej i psychologicznej dzieciom z rodzin patologicznych.</p> <p><i>Opis działań</i> Stworzenie odpowiednich warunków do realizacji zadania poprzez dostosowanie bazy do zwiększonego naboru dzieci i nowych badań, wyposażenie w pomoce dydaktyczne oraz zatrudnienie dodatkowego personelu wraz z jego przeszkoleniem. Zapewnienie opieki psychologiczno-pedagogicznej w każdej szkole.</p> <p>1.2 Organizacja zajęć (lekcji) wyrównawczych na bazie istniejących szkół miasta Słupska i powiatu słupskiego dla dzieci z rodzin patologicznych.</p> <p><i>Opis działań</i> Organizacja szkoleń, lekcji dodatkowych z różnych przedmiotów objętych nauczaniem na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjalnej dla dzieci z rodzin patologicznych. Tworzenie modułów szkoleniowych powtarzalnych, możliwych do realizacji w wybranej grupie szkół miasta Słupska i powiatu słupskiego.</p> <p>2.1 Promocja kształcenia zawodowego i dostosowanie oferty kształcenia do aktualnych i przewidywanych potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy.</p> <p><i>Opis działań</i> Zatrudnianie doradców zawodowych w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych – organizacja zajęć w zakresie orientacji zawodowej wśród gimnazjalistów – już od początku cyklu kształcenia czyli od I klasy gimnazjum; realizacja zajęć z zakresu przedsiębiorczości i wejścia na rynek pracy. Organizacja szkoleń dla rodziców, (którzy często mają wpływ na wybór szkoły przez absolwenta) na temat rynku pracy wymagań kwalifikacyjnych oraz możliwości zatrudnienia. Szkolenie i doskonalenie doradców zawodowych w zakresie znajomości kierunków kształcenia oraz pożądanego poziomu przygotowania zawodowego absolwenta, orientacji – jakie zawody na rynku pracy odpowiadają zawodom szkolnym i jakie są możliwości zatrudnienia – konieczność współpracy doradców zawodowych z Powiatowym Urzędem Pracy. Wyposażenie pracowni przedmiotów zawodowych, zakup oprogramowania do kształcenia zawodowego, dodatkowa oferta kształcenia uzupełniającego i wspomagającego kształcenie zawodowe w danych zawodach, poszerzającego kompetencje zawodowe – dodatkowe zajęcia specjalistyczne oraz zajęcia z języków obcych zawodowych; pozyskiwanie kadry pedagogicznej do zajęć z przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu oraz języków obcych; doksztalcanie i doskonalenie absolwentów uczelni technicznych w zakresie kwalifikacji pedagogicznych i zawodowych;</p>

<p>3. Wyrównywanie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci w wieku wczesnoszkolnym.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach <u>Cel szczegółowy 1:</u> Zmniejszenie nierówności w upowszechnianiu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi</p> <p>4. Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach <u>Cel szczegółowy 4:</u> Wzmocnienie rozwoju zawodowego i podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, szczególnie na obszarach wiejskich</p> <p>5. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów objętych obowiązkiem szkolnym.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach <u>Cel szczegółowy 2:</u> Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego)</p> <p>6. Pomoc stypendialna o charakterze motywacyjnym.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach <u>Cel szczegółowy 1:</u> Zmniejszenie nierówności w upowszechnianiu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi</p> <p>7. Zmiana kwalifikacji zawodowych osób z wykształceniem pedagogicznym.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach <u>Cel szczegółowy 4:</u> Wzmocnienie rozwoju zawodowego i podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, szczególnie na obszarach wiejskich</p>	<p>organizacja kursów, szkoleń, staży zawodowych w zakładach pracy.</p> <p>3.1 Kształtowanie osobowości dzieci zgodnie z celami pedagogiki przedszkolnej.</p> <p><i>Opis działań</i> Organizacja zajęć terapeutycznych, logopedycznych, zajęć korekcyjno – kompensacyjnych, rytmiki, terapii pedagogicznej, języków obcych i nauki pływania poprzez zatrudnienie wykwalifikowanego personelu. Zatrudnienie opiekunki – pomocy nauczyciela edukacji przedszkolnej. Dłuższe godziny pracy w przedszkolu i uruchomienie dodatkowego naboru dzieci do przedszkola. Krzewienie kultury i podnoszenie świadomości i poczucia piękna poprzez organizowanie wyjazdów m.in. do teatru, muzeum.</p> <p>4.1 Studia podyplomowe, kursy i szkolenia oraz inne formy podwyższania kwalifikacji zawodowych pracowników placówek oświatowych, kształcenia ustawicznego, praktycznego oraz doskonalenia zawodowego.</p> <p><i>Opis działań</i> Działania mają zapewnić podniesienie kwalifikacji zawodowych w różnych zakresach, uzupełniać już zdobytą wiedzę jak i poszerzać wiedzę pedagogiczną.</p> <p>5.1 Pomoc dla uczniów objętych obowiązkiem szkolnym, zwłaszcza z rodzin najuboższych.</p> <p><i>Opis działań</i> Zakup podręczników dla uczniów spełniających kryterium dochodowe, organizacja zajęć dodatkowych, a także wyposażenie bibliotek i czytelní szkolnych w pomoce naukowe.</p> <p>6.1. Motywacja do pogłębiania wiedzy poprzez program stypendialny.</p> <p><i>Opis działań:</i> Zapewnienie środków finansowych na stypendia motywacyjne. Stypendia EFS.</p> <p>7.1. Przygotowania do prowadzenia zajęć z osobami dorosłymi.</p> <p><i>Opis działań</i> Przeprowadzenie kursu kwalifikacyjnego lub innej formy kształcenia dla osób z wyższym wykształceniem pedagogicznym nadającego nowe kwalifikacje zawodowe zgodnie z zapotrzebowaniem rynku.</p>
---	--

8. Zwiększenie dostępu do edukacji osób dorosłych.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie nierówności w upowszechnianiu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi

8.1. Rozwój innowacyjnych form kształcenia osób dorosłych.

Opis działań

Przygotowanie i realizowanie kształcenia ustawicznego osób dorosłych w tym organizowanie kursów, szkoleń w oparciu o istniejące placówki oświatowe na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego, studiów podyplomowych i Uniwersytetów III wieku w oparciu o zasoby instytucjonalne środowisko naukowe miasta Słupska i powiatu słupskiego.

6.4. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU - EDUKACJA

Lista proponowanych wskaźników ma charakter otwarty, jej uzupełnianie będzie odbywać się na etapie składania konkretnych wniosków aplikacyjnych oraz monitoringu Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej.

Tabela 21 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (edukacja)

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
PRIORYTET: Rozwój edukacji na terenie miasta Słupska oraz powiatu słupskiego.			
Cel szczegółowy 1.	Zwiększenie szans edukacyjnych i umożliwienie wszechstronnego rozwoju dzieci z rodzin patologicznych.	Liczba projektów (modułów szkoleniowych) zrealizowanych z wykorzystaniem bazy oświatowej powiatu słupskiego i miasta Słupska zwiększających szanse edukacyjne dzieci z rodzin patologicznych..	Liczba dzieci z rodzin patologicznych, które otrzymały wsparcie w zakresie edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym. Liczba dzieci, które wyniku otrzymanego wsparcia mogły kontynuować naukę w różnych szkołach.
Cel szczegółowy 2.	Zmiana struktury kształcenia na rzecz rozwoju szkolnictwa zawodowego.	Liczba nowych inicjatyw (projektów) dotyczących zmiany struktury kształcenia zawodowego, realizowanych na różnych poziomach edukacji w oparciu o istniejące placówki oświatowe powiatu słupskiego i miasta Słupska.	Liczba osób (uczniów), które skorzystały z oferty szkolnictwa zawodowego lub podjęły decyzję o dalszej edukacji zawodowej w wyniku realizacji projektów polegających na zmianie struktury kształcenia i działań promocyjnych na rzecz tej formy kształcenia.
Cel szczegółowy 3.	Wyrównywanie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci w wieku wczesnoszkolnym.	Liczba projektów organizujących zajęcia terapeutyczne, logopedyczne, korekcyjno – kompensacyjne, rytymiki, terapii pedagogicznej, języków obcych i nauki pływania poprzez zatrudnienie wykwalifikowanego personelu.	Liczba dzieci w wieku wczesnoszkolnym i przedszkolnym objętych projektami wyrównywania szans rozwojowych.

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel szczegółowy 4.	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli.	Liczba projektów opartych na studiach podyplomowych, których celem było podnoszenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli.	Liczba nauczycieli, którzy podnieśli swoje kompetencje i kwalifikacje na drodze określonej zasadami funkcjonowania studiów podyplomowych. Liczba nowych inicjatyw (projektów dydaktycznych) wniesionych przez nauczycieli, którzy podnieśli swoje kompetencje i kwalifikacje w ramach realizacji celu szczegółowego.
Cel szczegółowy 5.	Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów objętych obowiązkiem szkolnym.	Liczba projektów na terenie powiatu słupskiego i miasta Słupska realizowanych dla wyrównywania szans edukacyjnych uczniów objętych obowiązkiem szkolnym zwłaszcza z rodzin najuboższych.	Liczba uczniów (w tym z rodzin najuboższych), którzy w wyniku realizacji celu szczegółowego mogli kontynuować naukę w wybranej przez siebie szkole.
Cel szczegółowy 6.	Pomoc stypendialna o charakterze motywacyjnym.	Liczba udzielonych stypendiów motywacyjnych w rozbiciu na powiat słupski i miasto Słupsk.	Liczba uczniów objętych programem stypendialnym. Liczba uczniów, którzy w wyniku otrzymanego wsparcia dodatkowo podjęli decyzję o kontynuacji nauki na następnym poziomie edukacji.
Cel szczegółowy 7	Zmiana kwalifikacji zawodowych osób z wykształceniem pedagogicznym.	Liczba zrealizowanych projektów prekwalfikacji zawodowej dla osób z wykształceniem pedagogicznym.	Liczba osób z wykształceniem pedagogicznym, które w wyniku zmiany kwalifikacji zawodowych otrzymały możliwość pracy zarobkowej w nowym wyuczony zawodzie.
Cel szczegółowy 8	Zwiększenie dostępu do edukacji osób dorosłych.	Liczba powstałych projektów na terenie miasta Słupska i powiatu słupskiego, których celem jest edukacja dorosłych, w tym liczba utworzonych Uniwersytetów III wieku, liczba utworzonych kursów i szkoleń w obszarach szkolnictwa wyższego, liczba kursów doskonalenia zawodowego dla osób dorosłych utworzonych w oparciu o istniejące placówki oświatowe.	Liczba osób dorosłych korzystających z oferty szkoleniowej i edukacyjnej organizowanej dla konkretnych grup zawodowych i wiekowych obejmujących osoby dorosłe czynne zawodowo i pozostające bez pracy.

6.5. WDRAŻANIE

6.5.1. TYPY PROJEKTÓW - EDUKACJA

TYPY PROJEKTÓW, PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH SŁUPSKIEGO POWIATOWEGO PROGRAMU NA RZECZ ZATRUDNIENIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

- EDUKACJA -

PROJEKTY ZGŁASZANE W ODPOWIEDZI NA OGŁOSZONY KONKURS PRZEZ URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	PROJEKTY SYSTEMOWE ZAREZERWOWANE DLA GMINNYCH OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ CENTRÓW POMOCY RODZINIE
<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie ośrodków wychowania przedszkolnego (w tym również realizacja alternatywnych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej w szczególności na obszarach wiejskich • wsparcie istniejących ośrodków wychowania przedszkolnego przyczyniające się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym np. dłuższe godziny pracy przedszkoli, uruchomienie dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienie personelu • opracowanie i realizacja kampanii informacyjnych promujących edukację przedszkolną, programy rozszerzania oferty szkół o zagadnienia związane z doradztwem zawodowym, informowaniem uczniów o korzyściach płynących z wyboru danej ścieżki edukacyjnej oraz możliwościach dalszego kształcenia w kontekście uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy (szkolne ośrodki kariery) • programy rozwoju oferty edukacyjnej szkół zawodowych w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dostosowywania kwalifikacji uczniów (jako przyszłych absolwentów) do wymogów lokalnego i regionalnego rynku pracy lub dalszego kształcenia w tym zakresie ▪ realizacji praktycznych form nauczania w szczególności staży i praktyk zawodowych we współpracy z lokalnymi i regionalnymi pracodawcami ▪ innych form podnoszenia jakości i zwiększania atrakcyjności kształcenia zawodowego • kampanie informacyjne w zakresie: korzyści płynących z podwyższania lub uzupełniania posiadanych kwalifikacji oraz potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy w tym zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc stypendialna na wyrównywanie szans uczniów i słuchaczy instytucji systemu oświaty • pomoc stypendialna o charakterze motywacyjnym dla uczniów i słuchaczy instytucji systemu oświaty • wyposażenie szkół w podręczniki szkolne umożliwiające kształcenie uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej

- programy skierowane do osób dorosłych w tym osób starszych wiekiem zainteresowanych uzupełnieniem lub podwyższeniem swoich kwalifikacji w formach szkolnych i pozaszkolnych (na poziomie ogólnym i zawodowym)
- usługi doradcze w zakresie wyboru ścieżki kształcenia (lub uzupełniania wykształcenia i kwalifikacji formalnych) w kontekście potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy
- wsparcie dla placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego ukierunkowane na:
  - monitorowanie potrzeb oraz rozszerzanie lub dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy
  - podwyższanie jakości oferty edukacyjnej w tym również ubieganie się o akredytację kuratora oświaty
  - rozwój innowacyjnych form kształcenia ustawicznego, w tym również w formie e-learningu studia podyplomowe i kursy doskonalące dla nauczycieli w zakresie zgodnym z lokalną i regionalną polityką edukacyjną (w tym przygotowanie do nauczania drugiego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć)
- studia wyższe dla nauczycieli zainteresowanych podwyższeniem lub uzupełnieniem posiadanego wykształcenia
  - studia podyplomowe, kursy i szkolenia oraz inne formy podwyższania kwalifikacji pracowników placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego
  - studia podyplomowe i kursy doskonalące dla nauczycieli i pracowników administracji oświatowej w zakresie organizacji, zarządzania, finansowania oraz monitoringu działalności oświatowej

6.6. HARMONOGRAM I BUDŻET

Działania w ramach obszaru Edukacja podejmowane będą w odpowiedzi na ogłoszony konkurs naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, przez Instytucję Pośredniczącą – Departament Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim w Gdańsku.

Plan przepływów finansowych w ramach obszaru – Edukacja

Harmonogram wydatków w ramach typów projektów w obszarze Edukacja	Rok realizacji 2008	Rok realizacji 2009	Rok realizacji 2010	Rok realizacji 2011	Rok realizacji 2012	Rok realizacji 2013	Rok realizacji 2014	Rok realizacji 2015
Planowana kwota do wydatkowania w złotych	3 mln	3,5 mln	3,5 mln	2,0 mln	2,0 mln	2,0 mln	2,0 mln	1,0 mln

Szacowana wartość projektów przewidziana do realizacji zamyka się w kwocie 19 mln zł w całym okresie programowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W pierwszych trzech latach, tj. 2008-2010 wartość realizowanych projektów zamyka się w kwocie 10 mln złotych.

Planowane przepływy finansowe w ramach obszaru Edukacja wskazują jak wyglądał będzie potencjał finansowy składanych wniosków o płatność w ramach tego obszaru do 2015 roku.

6.7. STRUKTURA ZARZĄDZANIA

Funkcję instytucji zarządzającej i koordynującej realizację Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w sferze Edukacji, pełnił będzie specjalnie powołany w tym celu zespół.

Do zadań zespołu należało będzie między innymi:

- zapewnienie zgodności realizacji Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w sferze Edukacji z dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym przypadku Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, który będzie głównym źródłem finansowania realizowanych projektów;
- zapewnienie zgodności w zakresie zamówień publicznych i zasad konkurencji;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz monitorowanie przebiegu realizacji projektów w ramach Programu;
- zapewnienie i przygotowanie planu działań promujących realizowany projekt w ramach Programu;
- zapewnienie informacji o współfinansowaniu realizowanych projektów ze środków finansowych Unii Europejskiej;
- przygotowanie sprawozdań z przebiegu realizacji oraz wniosków o płatność w ramach realizowanych projektów;
- zbieranie informacji o nieprawidłowościach przy realizacji projektów w ramach Programu wraz z podjęciem działań zmierzających do ich ograniczenia;
- dokonanie oceny Programu w sferze Edukacji po zakończeniu okresu programowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

7. OBSZARY WIEJSKIE

7.1. RAPORT O STANIE OBSZARÓW WIEJSKICH¹⁰

Obraz wsi powiatu słupskiego jest bardzo złożony i zróżnicowany, a problemy związane z rozwojem są z reguły trudniejsze do rozwiązania niż w mieście i wymagają znacznie większych nakładów w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Obszary wiejskie powiatu słupskiego są bardzo zróżnicowane zarówno pod względem stanu zagospodarowania, atrakcyjności położenia, walorów przyrody i potencjału gospodarczego, co ma znaczący wpływ na warunki bytowe i jakość życia mieszkańców poszczególnych gmin i wsi.

Generalnie można stwierdzić, iż jest to powiat zamieszkały przez społeczność o dochodach znacznie poniżej średniej krajowej, (szczególnie przy większym oddaleniu od Słupska) o wysokim bezrobociu z licznymi miejscowościami tzw. po byłych PGR-ach, gdzie występują zjawiska ubóstwa i bezradności. Szczególnie dzieci i młodzież wymagają pomocy w wyrównywaniu szans z młodzieżą miast i obszarów skupionych wokół aglomeracji Trójmiejskiej.

Wyrównanie szans dotyczy przede wszystkim sfery edukacyjnej, zatrudnienia dostępu do wyższego wykształcenia, osiągnięć cywilizacyjnych, co otworzy możliwość wpływu na kształtowanie własnej przyszłości. Stąd pilna potrzeba kompleksowych zintegrowanych działań szczególnie w zakresie edukacji dostępu do Internetu i usług elektronicznych, aktywizacji środowisk oraz motywacji zawodowej i społecznej.

Zakres informacji, których dane wpływają na poziom życia na obszarach wiejskich.

Infrastruktura drogowa

Tabela 22 Szkielet układu drogowego powiatu słupskiego

Lp.	rodzaj drogi	długość ogółem w km	w tym utwardzone w km
1.	drogi krajowe	58,28	58,28
2.	drogi wojewódzkie	154,69	154,69
3.	drogi powiatowe	726	635,87
4.	drogi gminne	959,4	428,1

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Słupskiego do roku 2011

¹⁰ Opracowano na podstawie informacji Wyższej Szkoły Biznesu Wiejskiego w Słupsku oraz danych zawartych w Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Słupskiego do roku 2011

Jak łatwo wywnioskować z przytoczonej statystyki ponad połowa dróg gminnych jest drogami nieutwardzonymi co zdecydowanie ogranicza komunikację wewnątrz powiatu, a tym samym dostępność do miejsc pracy, edukacji, ośrodków kultury skupionych w mieście Słupsku i jego najbliższym otoczeniu.

Przez teren powiatu przebiegają dwie drogi krajowe nr 6 oraz nr 21, które biegną przez teren następujących gmin:

Droga Nr 6:

- Gmina Damnica: **10,18 km**
- Gmina Kobylnica: **11,00 km**
- Gmina Potęgowo: **17,58 km**
- Gmina Słupsk: **2,61 km**

Droga Nr 21:

- Gmina Kobylnica: **16,91 km**

Przez teren powiatu słupskiego przebiegają również drogi wojewódzkie o łącznej długości 154,691 km, których stan w 57,5% określić można na poziomie dostatecznym, w 30,5% na poziomie złym, natomiast tylko w 12% na poziomie dobrym.

Przez teren powiatu słupskiego przebiegają także drogi powiatowe, których długość wynosi 726,0 km. Stan nawierzchni dróg powiatowych (o nawierzchni twardej) tylko w 20% można określić jako dobry w pozostałych przypadkach ich stan należy określić jako niezadowolający i wymagający natychmiastowego zaangażowania środków na jego poprawę.

Drogi o nawierzchni gruntowej w całości nie spełniają warunków ustawowych zaliczenia ich do kategorii dróg powiatowych, ich stan techniczny jest zły.

Zaopatrzenie w wodę

Długość sieci wodociągowej:	720,73 km
Liczba stacji uzdatniania wody:	58 szt.
Liczba przyłączy prowadzących do budynków:	13559 szt.
Ilość ujęć wody:	209 szt.

Kanalizacja

Długość sieci kanalizacyjnej:	481,4 km
Długość przyłączy prowadzących do budynków:	63,8 km
Liczba przyłączy prowadzących do budynków:	8159 szt.
Liczba podłączonych gospodarstw domowych	14163

Na terenie powiatu słupskiego stopień skanalizowania wynosi od 22% w gminie Smołdzino do 83% w gminie Słupsk i 96% w mieście Ustka. Na powiat średnio przypada 62,45%. Na ogólną ilość wytwarzanych w powiecie ścieków oczyszczaniu podlega 81%, ale ten wynik statystyczny nie odzwierciedla rzeczywistego stanu oczyszczania ścieków, gdyż tereny miast są w większości skanalizowane i podwyższają ten wskaźnik. Natomiast obszary wiejskie nadal w większości są obszarami nieskanalizowanymi.

Gospodarka odpadami

Wszystkie miejscowości z terenu powiatu słupskiego, a także parkingi leśne o znaczeniu turystycznym objęte są zorganizowaną zbiórką odpadów przy stosowaniu wstępnej segregacji. W powiecie funkcjonują obecnie trzy składowiska odpadów komunalnych. Pojemność do wykorzystania na tych składowiskach jest następująca:

- wysypisko w Bierkowie (gm. Słupsk) – 557700 t – rocznie przyjmuje ok. 50 tys. t
- wysypisko w Chlewnicy (gm. Potęgowo) – 15725 t – rocznie przyjmuje ok. 1200 t
- wysypisko w Obłężu (gm. Kępice) – 11590 t – rocznie przyjmuje ok. 900 t

W Obłężu zlokalizowane jest ponadto składowisko odpadów przemysłowych, na którym utylizuje się średnio 1 tys. odpadów przemysłowych rocznie.

Ochrona zdrowia

Powiat słupski z dniem 1 stycznia 1999r. przejął nadzór nad Powiatowym Obwodem Lecznictwa Ogólnego – Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Słupsku. POLO – SP ZOZ udziela świadczeń zdrowotnych w ramach kompleksowej opieki lekarskiej, środowiskowej w tym specjalistycznej.

Na terenie powiatu słupskiego funkcjonuje 31 zakładów podstawowej opieki zdrowotnej:

- gmina Damnica: 3 - w Damnicy, Borowikach, Starej Dąbrowie.
- gmina Dębica Kaszubska – 3 -w Dębicy Kaszubskiej, Borzęcinie, Budowie.

- gmina Główczyce – 3 - w Główczych, Pobłociu i Stawiecinie.
- miasto i gmina Kępice – 6 - w Kępicach, Biesowicach, Barcinie.
- gmina Kobylnicy – 4 - w Kobylnicy, Kwakowie, Sycewicach, Słonowicach.
- gmina Potęgowo – 2 - w Potęgowie, Łupawie.
- gmina Słupsk – 4 - w Jezierzycach, Głobinie, Bruszkowie Wielkim, Wrześciu.
- gmina Smołdzino – 2 - w Smołdzinie, Gardnie Wielkiej.
- gmina Ustka – 3 - w Zaleskich i Objeździe, Bałamańku i Lędowie.
- miasto Ustka – 1.

Poza placówkami w gminie Smołdzino pozostałe ośrodki zdrowia prowadzone są na zasadach niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej w ramach indywidualnych praktyk lekarskich.

W Gminie Kępice (w placówkach w Biesowicach i Barcinie) umowy są podpisane przez Miejski ZOZ w Miastku.

Generalnie ośrodki zdrowia i przychodnie z terenu powiatu słupskiego funkcjonowały w obiektach będących własnością gmin. Wojskowa Specjalistyczna Przychodnia Lekarska – SP ZOZ w Ustce jest własnością Skarbu Państwa. Niepubliczny ZOZ w Ustce funkcjonuje w obiektach Spółdzielni Mieszkaniowej „Korab”. W obiektach prywatnych znajdują się: Kontraktowy Gabinet Lekarski w Stawiecinie, Niepubliczny zakład Opieki Zdrowotnej w Damnicy, Indywidualne Praktyki Lekarskie w Kępicach, zakłady w gminie Potęgowo.

Od października 2005 r. w Ustce funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (w miejscu zlikwidowanego IV Oddziału Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Słupsku) oraz Niepubliczny ZOZ w Gardnie Wielkiej. Istnienie zakładów pozwala sprawować długotrwałą opiekę nad osobami obłożnie chorymi. Pacjenci wymagający przewlekłego leczenia przebywający w oddziałach np. wewnętrznych, neurologii będą mogli być wcześniej wypisani ze szpitala i objęci opieką medyczną w nowo powstałych placówkach.

Mieszkańcy powiatu słupskiego z poradnictwa specjalistycznego korzystają przede wszystkim z zespołu poradni specjalistycznych zlokalizowanych w Słupsku przy ul. Jana Pawła II nr 1A, i z poradni znajdujących się w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Słupsku, ale również z szeregu innych jednostek znajdujących się w mieście Słupsku.

Mieszkańcy powiatu słupeckiego w zakresie leczenia szpitalnego korzystają z usług Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im J. Korczaka w Słupsku.

Bezpieczeństwo publiczne – dla zobrazowania sytuacji posłużono się danymi za lata 2003- 2005

Na przestrzeni 2003 i 2004 roku, na podstawie danych zawartych w tabeli, można zaobserwować ogólny spadek popełnionych przestępstw o ponad 14% przy jednoczesnym wzroście popełniania ich przez nieletnich o 26%. Podobną tendencję wykazuje liczba zatrzymanych nietrzeźwych gdzie zanotowano ogólny ich spadek o 32 % przy jednoczesnym wzroście zatrzymanych nieletnich aż o 33 %.

Ze względu na brak prowadzonych statystyk odnośnie samego powiatu tabela zawiera dodatkowo dane statystyczne z terenu miasta Słupska (powiat grodzki). I tak, Komenda Miejska Policji w Słupsku prowadzi między innymi sprawy z terenu całego powiatu słupeckiego i miasta Słupska w ramach swoich sekcji:

- sekcja przestępczości gospodarczej,
- sekcja ruchu drogowego – wypadki drogowe ze skutkiem śmiertelnym czy z udziałem funkcjonariuszy Policji,
- sekcja do walki z przestępczością zorganizowaną
- sekcja kryminalna – prowadząca między innymi sprawy zabójstw z całego terenu.

Tabela 23 Bezpieczeństwo publiczne na terenie powiatu słupeckiego w latach 2003-2005

Jednostka Policji	Lata	Liczba						
		popełnionych przestępstw		ustalonych przestępców		zatrzymanych nietrzeźwych		narkomanów
		ogółem	w tym przez nieletnich	ogółem	w tym nieletnich	ogółem	w tym nieletnich	ogółem
PP Damnica	2003	276	4	114	7	41	–	3
	2004	227	8	142	17	38	2	5
	2005	267	5	217	5	88	0	48
PP Debnica Kaszubska	2003	359	13	137	19	23	–	2
	2004	326	8	154	10	32	–	4
	2005	242	11	161	8	45	0	3
KP Główny	2003	271	2	169	4	67	–	–
	2004	195	3	139	9	50	–	11
	2005	205	6	166	12	85	1	2

Jednostka Policji	Lata	Liczba						
		popelnionych przestępstw		ustalonych przestępców		zatrzymanych nietrzeźwych		narkomanów
		ogółem	w tym przez nieletnich	ogółem	w tym nieletnich	ogółem	w tym nieletnich	ogółem
KP Kępcice	2003	469	13	305	25	76	–	6
	2004	379	10	249	19	74	–	9
	2005	342	5	211	12	72	0	7
PP Kobylnica	2003	367	8	167	10	78	–	–
	2004	407	8	173	9	44	–	5
	2005	284	5	154	7	45	0	3
PP Potęgowo	2003	150	3	76	4	23	1	–
	2004	227	8	142	17	38	2	5
	2005	191	2	127	3	66	0	0
KMP Słupsk	2003	2168	20	561	25	3	–	30
	2004	1740	36	674	15	2	–	42
	2005	2069	9	633	10	2	0	74
KP I Słupsk	2003	2897	87	863	93	189	–	32
	2004	2497	92	822	90	130	1	38
	2005	2567	150	853	92	171	0	79
KP II Słupsk	2003	2103	97	754	83	224	–	76
	2004	1984	141	953	87	220	–	143
	2005	2025	160	919	84	184	1	184
PP Smołdzino	2003	154	6	84	8	27	–	2
	2004	152	8	108	11	26	1	3
	2005	158	7	122	5	45	1	5
KP Ustka	2003	1644	33	667	48	275	3	21
	2004	1348	66	519	64	123	–	54
	2005	1390	43	620	72	142	2	57
RAZEM	2003	10858	286	3897	326	1026	4	172
	2004	9482	388	4075	348	777	6	319
	2005	9740	403	4183	310	945	5	462

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Słupskiego do roku 2011

PP – Posterunek Policji

KP – Komisariat Policji

KMP – Komenda Miejska Policji

W związku z powyższym proponuje się następujące kluczowe obszary rozwoju wsi, które znajdują swoje odbicie w proponowanych celach szczegółowych i kierunkach działania:

- standard życia osiągany poprzez rozwój sfery materialnej, w tym infrastruktury technicznej będącej w dyspozycji społeczności lokalnej (przedsięwzięcia

publiczne) oraz poprawy zabudowy mieszkaniowej i urzędzeniu obejść (przedsięwzięcia prywatne),

- byt (warunki ekonomiczne) kształtowany możliwościami inwestowania, rozwojem usług, tworzeniem miejsc pracy, zarobkami w rolnictwie i poza nimi,
- jakość życia w sferze materialnej wyrażana relacjami sąsiedzkimi, wzajemną życzliwością, poczuciem współuczestnictwa i współtworzenia, możliwościami samorealizacji, oferty kulturalnej, edukacyjnej, wypoczynku i rekreacji, które są składnikami rozwoju wsi. Ważnym elementem w tym obszarze, będącym wyznacznikiem życia wiejskiego, jest również dziedzictwo przeszłości.

Krajowy Plan Strategiczny dla obszarów wiejskich na lata 2007 – 2013 i Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013 dają szansę na rozwój obszarów wiejskich powiatu słupskiego i poprawę jakości życia mieszkańców wsi.

7.2. ANALIZA SWOT (OBSZARY WIEJSKIE)

<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SZANSE</i>
<ul style="list-style-type: none"> • duży potencjał ludzki w wieku produkcyjnym na terenie obszarów wiejskich w powiecie słupskim • aktywność samorządów lokalnych w pozyskiwaniu środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dotyczących potrzeb inwestycyjnych gmin wiejskich powiatu słupskiego • położenie geograficzne, stwarzające szanse rozwijania współpracy gospodarczej, naukowej i kulturalnej z większymi aglomeracjami • korzystne warunki przyrodniczo-kulturowe dla rozwoju turystyki – „Kraina w kratę”, agroturystyki i rolnictwa zintegrowanego oraz tzw. „czystego” przemysłu • znaczne zasoby naturalne (np. wody powierzchniowe, drewno) • nieskażone środowisko naturalne • atrakcyjne warunki do inwestowania (dostępna i dość tania siła robocza, stosunkowo tania ziemia, dość dobra infrastruktura, klimat społeczny sprzyjający inwestowaniu) • rosnąca liczba podmiotów sektora prywatnego • poprawiający się stan niektórych segmentów infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich sprzyja osiedlaniu się i podejmowaniu działalności gospodarczej • korzystne doświadczenia społeczne i gospodarcze wynikające z realizacji „Programu odnowy wsi” 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie warunków tworzonych przez państwo dla obszarów wiejskich i rolnictwa, zawartych między innymi w Narodowym Planie Rozwoju oraz Narodowych Strategicznych Planów Odniesienia • możliwość korzystania ze środków finansowych na rozwój obszarów wiejskich, w tym funduszy strukturalnych, budżetu państwa, budżetu samorządów i innych • rozwój infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadregionalnym regionalnym i lokalnym • rozwój usług turystycznych w tym agroturystyka • moda na turystykę wiejską • przebudowa i budowa nowych dróg dojazdowych • wzrost świadomości ekologicznej • wzrost poziomu wykształcenia młodzieży z terenów wiejskich • powrót w rodzinne strony obecnych emigrantów zarobkowych

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wysoki poziom bezrobocia, głównie w miejscowościach popegeerowskich, przy dość niskim poziomie przygotowania zawodowego, braku aktywności zawodowej i społecznej • słaba i nierównomiernie rozmieszczona infrastruktura techniczna i społeczna • brak kapitału lokalnego (niskie dochody ludności zamieszkującej obszary wiejskie) i ograniczone możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych dla podejmowania działalności gospodarczej • utrudniony dostęp dzieci i młodzieży wiejskiej do edukacji • niskie budżety gmin wiejskich obciążone są dodatkowo świadczeniami socjalnymi • niskie nakłady na inwestycje w ochronie środowiska naturalnego • mało dynamiczny rozwój małych przedsiębiorstw wykorzystujących lokalne zasoby surowcowe i tanią siłę roboczą • brak na obszarach wiejskich wyspecjalizowanych instytucji wspierających MSP • ograniczenia i wstrzymania przewozów na liniach kolejowych, PKS 	<ul style="list-style-type: none"> • nieustabilizowana polityka wobec obszarów wiejskich i rolnictwa • ograniczone możliwości niezależnego kreowania polityki gospodarczej regionu • zbyt wolne tempo wyrównywania opóźnień rozwojowych, w stosunku do aglomeracji miejskich i innych regionów oraz opóźnienia w inwestycjach krajowych, np. autostrady • marginalizacja problemów społecznych polskiej wsi przez władze centralne. • centralizacja środków na rozwój obszarów wiejskich • marginalizacja inicjatyw lokalnych i brak wsparcia dla lokalnych liderów (vide Lider+) • poszerzające się zjawiska apatii, ubóstwa i bezradności • wyludnianie się niektórych obszarów wiejskich o mniejszej atrakcyjności gospodarczej

7.3. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA

PRIORYTET: ZMNIEJSZENIE DYSPROPORCJI W ZAKRESIE ROZWOJU ZASOBÓW LUDZKICH POMIĘDZY OBSZARAMI WIEJSKIMI A MIASTEM - PODNIESIENIE KONKURENCYJNOŚCI POWIATU SŁUPSKIEGO POPRZEZ PRZYSPIESZENIE ROZWOJU SPOŁECZNO – EKONOMICZNEGO OBSZARÓW WIEJSKICH I ROLNICTWA ORAZ WZROST POZIOMU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW WSI.

CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1. Poprawa warunków edukacji oraz rozwoju zawodowego i aktywności społecznej mieszkańców obszarów wiejskich powiatu słupskiego.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach <u>Cel szczegółowy 1:</u> Zmniejszenie nierówności w upowszechnianiu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi <u>Cel szczegółowy 2:</u> Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego) <u>Cel szczegółowy 3:</u> Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego <u>Cel szczegółowy 4:</u> Wzmocnienie rozwoju zawodowego i podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, szczególnie na obszarach wiejskich</p> <p>2. Poprawa warunków dywersyfikacji ekonomicznej obszarów wiejskich powiatu słupskiego, w tym rozwoju przedsiębiorczości w sektorach pozarolniczych.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich <u>Cel szczegółowy 3:</u> Zmniejszenie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich)</p> <p>3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich.</p> <p>Powiązanie z priorytetami PO KL: Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach <u>Cel szczegółowy 2:</u> Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego) <u>Cel szczegółowy 3:</u> Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego</p>	<p>1.1 Podniesienie jakości nauczania w szkołach na obszarach wiejskich.</p> <p><i>Opis działań</i> Podniesienie poziomu kształcenia w szkołach wiejskich oraz ułatwienie dostępu młodzieży wiejskiej do kształcenia w szkołach średnich i wyższych. Zapewnienie warunków do ustawicznego kształcenia, doksztalcenia i doskonalenia zawodowego dorosłych mieszkańców wsi.</p> <p>2.1 Wdrożenie programu edukacji ekonomicznej.</p> <p><i>Opis działań</i> Zapewnienie mieszkańcom ze środowisk o dużym nasileniu bezrobocia, ubóstwa i patologii możliwości realizacji programów edukacyjno – wychowawczych, w tym programów przekwalifikowujących dla potrzeb rynku pracy. Aktywizowanie zawodowe ludności wiejskiej, w tym rolników, poprzez doradztwo, szkolenie i informację z zakresu nowych technologii, przedsiębiorczości, ekonomiki i finansów oraz marketingu i promocji.</p> <p>3.1. Umożliwienie dalszego kształcenia się.</p> <p><i>Opis działań</i> Wyeleminowanie bariery finansowej (m.in. zakup podręczników i pomocy dydaktycznych) oraz zwiększenie możliwości podejmowania nauki w szkołach ponadgimnazjalnych przez młodzież.</p>

4. Aktywizacja i rozwój obszarów wiejskich w zakresie edukacji.

Powiązanie z priorytetami PO KL:

Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie nierówności w upowszechnianiu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi

Cel szczegółowy 2: Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego)

Cel szczegółowy 3: Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego

4.1. Rozwój świadomości edukacyjnej wśród mieszkańców obszarów wiejskich.

Opis działań

Aktywizowanie środowisk wiejskich do podejmowania działań o charakterze edukacyjnym, dążenie do efektywniejszego wykorzystania bazy szkolnej na obszarach wiejskich – szkoły jako centra edukacji pozaszkolnej.

Wolontariat językowy w obszarach wiejskich.

Stworzenie powiatowej sieci informatycznej.

Tworzenie warunków do rozwoju inicjatyw społecznych i aktywności mieszkańców wsi, w tym wspieranie organizacji i liderów wiejskich.

7.4. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU - OBSZARY WIEJSKIE

Lista proponowanych wskaźników ma charakter otwarty, jej uzupełnianie będzie odbywać się na etapie składania konkretnych wniosków aplikacyjnych oraz monitoringu Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej.

Tabela 24 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (obszary wiejskie)

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
PRIORYTET: Zmniejszenie dysproporcji w zakresie rozwoju zasobów ludzkich pomiędzy obszarami wiejskimi a miastem - podniesienie konkurencyjności powiatu słupskiego poprzez przyspieszenie rozwoju społeczno – ekonomicznego obszarów wiejskich i rolnictwa oraz wzrost poziomu życia mieszkańców wsi.			
Cel szczegółowy 1.	Poprawa warunków edukacji oraz rozwoju zawodowego i aktywności społecznej mieszkańców obszarów wiejskich powiatu słupskiego.	Liczba projektów zrealizowanych na terenie obszarów wiejskich powiatu słupskiego poprawiających warunki edukacji oraz rozwoju zawodowego i aktywności społecznej mieszkańców.	Liczba uczniów szkół wiejskich objętych programem poprawy warunków edukacji oraz rozwoju zawodowego i aktywności społecznej. Liczba uczniów szkół wiejskich kontynuujących naukę w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych.
Cel szczegółowy 2.	Poprawa warunków dywersyfikacji ekonomicznej obszarów wiejskich powiatu słupskiego, w tym rozwoju przedsiębiorczości w sektorach pozarolniczych.	Liczba projektów stwarzających ludności wiejskiej lepsze warunki ekonomiczne i wyzwalające przedsiębiorczość w sektorach poza rolniczych.	Spadek bezrobocia wśród ludności obszarów wiejskich na terenie powiatu słupskiego.
Cel szczegółowy 3.	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich.	Liczba projektów służących wyeliminowaniu bariery finansowej (m.in. zakup podręczników i pomocy dydaktycznej) oraz zwiększenie możliwości podejmowania nauki w szkołach ponadgimnazjalnych przez młodzież.	Liczba uczniów szkół wiejskich kontynuujących naukę w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych.

Lp.	Nazwa celu szczegółowego	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel szczegółowy 4.	Aktywizacja i rozwój obszarów wiejskich w zakresie edukacji.	Liczba projektów pozwalających na aktywizowanie środowisk wiejskich do podejmowania działań o charakterze edukacyjnym, dążenie do efektywniejszego wykorzystania bazy szkolnej na obszarach wiejskich. Liczba szkół jako centrów edukacji poza szkolnej, w tym edukacji dorosłych.	Liczba osób z terenów wiejskich kontynuujących naukę w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych, kursach zawodowych, w tym powyżej 25 roku życia.

7.5. WDRAŻANIE

7.5.1. TYPY PROJEKTÓW – OBSZARY WIEJSKIE

TYPY PROJEKTÓW, PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH SŁUPSKIEGO POWIATOWEGO PROGRAMU NA RZECZ ZATRUDNIENIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

- OBSZARY WIEJSKIE –

PROJEKTY ZGŁASZANE W ODPOWIEDZI NA OGŁOSZONY KONKURS PRZEZ URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

- projekty ukierunkowane na pobudzenie świadomości środowisk lokalnych i ich zaangażowanie w działania prozatrudnieniowe, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wspierające rozwój przedsiębiorczości oraz podnoszące poziom wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich powiatu słupskiego
- działania informacyjno – promocyjne, szkoleniowe, doradcze podnoszące świadomość mieszkańców obszarów wiejskich powiatu słupskiego w zakresie korzyści płynących z aktywnych postaw środowisk lokalnych
- wsparcie inicjatyw lokalnych oraz paktów w zakresie przedsięwzięć ukierunkowanych na wzrost zatrudnienia, spójności społecznej, rozwój przedsiębiorczości oraz podnoszenie kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich powiatu słupskiego poprzez aktywizację społeczności lokalnych
- tworzenie warunków dostępu do źródeł informacji i komunikowania się
- kursy komputerowe, przygotowanie do zatrudnienia w systemie telepracy
- tworzenie Wiejskich Centrów Tradycji i Rozwoju
- system studiów e-learningu na terenach obszarów wiejskich

7.6. HARMONOGRAM I BUDŻET

Działania w ramach obszaru Obszary Wiejskie podejmowane będą w odpowiedzi na ogłoszony konkurs naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, przez Instytucję Pośredniczącą – Departament Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim w Gdańsku.

Plan przepływów finansowych w ramach obszaru – Obszary Wiejskie

Harmonogram wydatków w ramach typów projektów Obszary Wiejskie	Rok realizacji 2008	Rok realizacji 2009	Rok realizacji 2010	Rok realizacji 2011	Rok realizacji 2012	Rok realizacji 2013	Rok realizacji 2014	Rok realizacji 2015
Planowana kwota do wydatkowania w złotych	2 mln	2 mln	1 mln	1 mln	500 tys.	500 tys.	500 tys.	500 tys.

Szacowana wartość projektów przewidziana do realizacji zamyka się w kwocie 8 mln zł w całym okresie programowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W pierwszych trzech latach, tj. 2008-2010 wartość realizowanych projektów zamyka się w kwocie 5 mln złotych. Nie mniej proponowane projekty w tym obszarze są uzupełnieniem pozostałych zidentyfikowanych typów projektów w pozostałych obszarach, gdyż obszar wiejski został wchłonięty przez m.in. Rynek Pracy, Integrację Społeczną i Edukację oraz częściowo przez. Przedsiębiorczość.

Planowane przepływy finansowe w ramach Obszarów Wiejskich wskazują jak wyglądał będzie potencjał finansowy składanych wniosków o płatność w ramach tego obszaru do 2015 roku.

7.7. STRUKTURA ZARZĄDZANIA

Struktura zarządzania tym obszarem przestała mieć rację bytu po tym jak proponowane rozwiązania w tym obszarze przeszły pod „jurysdykcję” pozostałych obszarów tego Programu.

8. MONITORING I EWALUACJA SŁUPSKIEGO POWIATOWEGO PROGRAMU NA RZECZ ZATRUDNIENIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

8.1. MONITORING

Monitoring należy zdefiniować jako proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów i całego Programu w aspekcie finansowym i rzeczowym, mający na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów i Programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Monitoring obejmować musi: monitoring rzeczowy (wskaźniki produktu i rezultatu wskazane w poszczególnych obszarach Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej) i monitoring finansowy.

Monitoring jest procesem ciągłym, odbywającym się przez cały okres wdrażania Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej. Głównym celem monitorowania jest bieżące wykrywanie potencjalnych nieprawidłowości i ich korygowanie (np. dlaczego nie stworzono nowych miejsc pracy, tak jak to zostało założone w Słupskim Powiatowym Programie na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w obszarze rynku pracy).

Zebrania Zespołu Monitorującego pozwalają ocenić stan zaawansowania prac oraz wprowadzić niezbędne korekty. System monitoringu dostarczy władzom miasta Słupska oraz powiatu słupskiego danych niezbędnych do podejmowania decyzji. Dzięki zwierzchnictwu Instytucji Pośredniczącej – Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego Program utrzymany zostanie we właściwym stanie. Prawidłowy system monitoringu dostarczy wyczerpujących informacji na temat wykorzystywanych zasobów, projektów i beneficjentów wskazanych w Programie.

W wyniku prac Powiatowego Zespołu do Spraw Europejskiego Funduszu Społecznego uczestnicy podjęli decyzję o stałym monitorowaniu Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej. Roli tej podjęli się przewodniczący grup roboczych, które przygotowały dokumentację do Programu.

Skład Zespołu Monitorującego przedstawia się następująco:

- Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku, jako przewodniczącego Grupy Roboczej PROMOCJA ZATRUDNIENIA,
- Dyrektor Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Słupsku jako przewodniczącą Grupy Roboczej SFERA SPOŁECZNA,
- Dyrektor Wydziału Gospodarki i Planowania Strategicznego Urzędu Miejskiego w Słupsku i Naczelnik Wydziału Rozwoju, Promocji Powiatu i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Słupsku jako przewodniczące Grupy Roboczej PROMOCJA ZATRUDNIENIA-EDUKACJA.

8.2. EWALUACJA

Głównym celem przeprowadzania ewaluacji Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej jest oczywiście jego ulepszenie. Ewaluację można także przeprowadzić z zamiarem określenia efektów Programu dla społeczeństwa lub wsparcia osób podejmujących decyzję w wyrobieniu sobie opinii na temat wartości Słupskiego Programu.

Przez ocenę - ewaluację Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej należy rozumieć określenie wartości Programu w odniesieniu do wcześniej zdefiniowanych kryteriów w oparciu o odpowiednie informacje. W tym celu instytucja oceniająca musi odpowiedzieć na pytanie czy program (projekt) okazał się sukcesem czy porażką? Kryteriami precyzującymi będą tu zakres przedmiotowy, przestrzenny i czasowy oceny – ewaluacji.

Najważniejszym elementem będą jednak zebrane informacje przez zespół oceniający Program, które po analizie będą stanowić podstawę do określenia wartości Programu.

Standardy oceny Słupskiego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej przedstawia poniższy schemat:

Proponowane standardy i rodzaj ewaluacji nie wykluczają zastosowania innych technik ewaluacyjnych

<u>UŻYTECZNOŚĆ</u>	<u>WYKONALNOŚĆ</u>	<u>POPRAWNOŚĆ</u>	<u>STOSOWNOŚĆ</u>
<ul style="list-style-type: none"> • celem ewaluacji ma być dostarczenie praktycznych informacji na temat ocenianego Programu • informacje te winny okazać się użyteczne z punktu widzenia instytucji zamawiających ewaluację, np. przy wdrażaniu kolejnej generacji Programu 	<ul style="list-style-type: none"> • ewaluacja musi być oparta na praktycznych procedurach realizacyjnych, uwzględniając ograniczenia czasowe, finansowe lub polityczne procesu ewaluacyjnego • ewaluacja musi być elastyczna w stosunku do potrzeb poszczególnych elementów procesu oraz dostarczać wartościowych informacji za rozsądną cenę 	<ul style="list-style-type: none"> • ewaluacja Programu musi być przeprowadzona w sposób zgodny z prawem, gwarantujący przestrzeganie standardów etycznych uwzględniających dobro osób zaangażowanych w ewaluację oraz tych, których dotyczą jej wyniki • poprawność dotyczy także profesjonalizmu podmiotów wykonujących ewaluację oraz wyników ewaluacji 	<ul style="list-style-type: none"> • ewaluacja Programu musi być przeprowadzona z wziętymi pod uwagę wyłącznie tymi informacjami i czynnikami, które mają znaczenie przy szacowaniu efektów Programu, a zatem pozwalają na sformułowanie wiarygodnych celów

Celem prowadzenia ewaluacji Słupskiego Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej jest:

- stałe ulepszanie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumianej nie tylko w kategoriach pozytywnych efektów społecznych lub gospodarczych związanych bezpośrednio z danym Programem, lecz także zwiększania przejrzystości i opracowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Cele szczegółowe:

- kontrola nad działaniem władz miasta Słupska i powiatu słupskiego oraz zwiększanie przejrzystości tych działań,
- zwiększanie skuteczności i efektywności projektów i programów podejmowanych przez władze miasta Słupska i powiatu słupskiego,
- kształtowanie kierunków i priorytetów działalności sektora publicznego,

- poznawanie mechanizmu Programu i projektów w nich wskazanych.

Wyróżnia się kilka rodzajów ewaluacji, tj.:

- klasyfikacja ewaluacji ze względu na termin jej przeprowadzenia;
- klasyfikacja ewaluacji oparta na przedmiocie ewaluacji;
- klasyfikacja według celu przeprowadzenia ewaluacji;

W zależności od terminu przeprowadzania wyróżnia się:

- ewaluację ex-ante (ewaluację wstępną),
- ewaluację okresową, dokonaną w trakcie realizowania Programu,
- ewaluację ex-post ewaluację końcową.

W zależności od przedmiotu wyróżnia się:

- ewaluację globalną – całościową Programu,
- ewaluację tematyczną,
- ewaluację szczegółową.

Przykładem ewaluacji tematycznej może być wykonanie na zamówienie Komisji Europejskiej ocena wpływu programów finansowych z funduszy strukturalnych na sektor małych i średnich przedsiębiorstw.

Kolejnym rodzajem ewaluacji może być, ocena wg celów jej prowadzenia. Tu należy zauważyć kilka celów ewaluacji, m.in. cel poznawczy, który ma za zadanie zwiększyć wiedzę zamawiającego oraz zainteresować partnerów zasadą działania Programu lub projektu, poznać wewnętrzne i zewnętrzne mechanizmy działania Programu, uzyskać informacje dotyczące jego efektów, sukcesów i niepowodzeń. Cel instrumentalny natomiast wykorzystuje wyniki i rezultaty do podejmowania decyzji związanych z realizowanymi programami.

Pracę zespołu ewaluacyjnego można podzielić na cztery etapy:

A. Strukturyzacja - etap ten nie zawsze występuje przy realizacji zadania ewaluacyjnego. Jeśli cele oceny (ewaluacji) są zdefiniowane w precyzyjny i jednoznaczny sposób, członkowie zespołu ewaluacyjnego mogą od razu przystąpić do drugiego etapu realizacji oceny - obserwacji. Jeśli jednak zakres zadań jest niejasny lub pewne kwestie związane z ocenianym programem wymagają sprecyzowania, w początkowej fazie realizacji zadania ewaluacyjnego, konieczne jest między innymi określenie (ewaluacja ex-ante) lub

przywrócenie logiczne struktury ocenianego programu.

B. Obserwacja - na etapie tym dokonuje się określenia zakresu przedmiotowego i podmiotowego badań (np. z jakimi osobami należy przeprowadzić wywiad i na jaki temat) na tej podstawie przystępuje do zbierania danych i faktów związanych z ocenianym programem.

C. Analiza - po zebraniu odpowiednich danych zespół ewaluacyjny wykorzystuje odpowiednie techniki w celu interpretacji danych, ich porównania oraz szacowanych efektów programu.

D. Ocenianie - w ostatnim etapie ewaluacji dokonuje się oceny efektów programu w stosunku do określonych kryteriów (pytań ewaluacyjnych) oraz formułuje się syntetyczne wnioski i rekomendacje. Na tym etapie procesu ewaluacyjnego eksperci winni stwierdzić faktyczną jakość ocenianego programu. W fazie oceniania określa się przykładowo, czy stworzoną w ramach ocenianego programu liczbę utworzonych miejsc pracy należy uznać za sukces, czy liczba ta mogła być wyższa.

W każdej z podawanych powyżej kolejnych faz oceny możliwe jest zastosowanie różnych metod ewaluacyjnych.

Metody ewaluacyjne stosowane w fazie strukturyzacji:

Analiza SWOT

Nazwa metody jest akronimem pochodzącym od angielskich słów: Strength (silna strona), Weakness (słaba strona), Opportunity (szansa) oraz Threat (zagrożenie).

Głównym celem metody w przypadku programów o charakterze społeczno-gospodarczym jest diagnoza czynników wpływających na rozwój danego państwa (regionu) lub sektora i na tej podstawie opracowanie strategii najkorzystniejszej z punktu widzenia przyszłego rozwoju.

Matryca logiczna

Metoda matrycy logicznej opiera się na identyfikacji oczekiwanych efektów Programu na poziomie produktu, rezultatu, oddziaływania szczegółowego oraz oddziaływania szerszego i przyporządkowaniu każdemu z tych poziomów wskaźników

osiągnięć, dokumentów weryfikujących te wskaźniki oraz założeń warunkujących osiągnięcie celów. Wkład oznacza zasoby zaangażowane przez beneficjenta w trakcie wdrażania danego programu lub projektu.

Produkt oznacza konkretne przedsięwzięcia zrealizowane w ramach danego programu lub projektu. Produkty mierzone są w jednostkach fizycznych lub finansowych (np. długość zbudowanej drogi, ilość MSP, które uzyskały pomoc doradczą, ilość przeprowadzonych szkoleń).

Rezultat oznacza bezpośrednie i natychmiastowe efekty programu lub projektu (skrócenie czasu podróży, zmniejszenie zanieczyszczeń przedostających się do środowiska, liczba nowych stanowisk pracy, liczba przeszkolonych osób) lub finansowych (wielkość zainwestowanego kapitału prywatnego, zmniejszenie kosztów transportu, obniżenie cen połączeń telefonicznych itp.)

Wykres Matryca logiczna

Priorytet	Wskaźniki osiągnięć	Źródła informacji	Założenia
Cel szczegółowe			
Kierunki działań			
Rezultaty			
Produkty			
Wkład (finansowy, ludzki)			

Strzałki na rysunku pokazują sposób czytania matrycy.

Metaplan

Moderator zadaje uczestnikom spotkania wcześniej przygotowane pytania i umiejętnie kierując dyskusją stara się uzyskać od zaproszonych gości ich opinie na temat poruszanych kwestii.

Mapa oddziaływania

Podobnie jak w przypadku metaplanu, do udziału w tym etapie oceny (ewaluacji) zaprasza się grupę osób zaangażowanych w przygotowanie lub realizację programu.

W przeciwieństwie do metaplanu, którą to metodę można zastosować w trakcie jednej sesji, mapa oddziaływania wymaga odbycia kilku spotkań.

Wskaźniki wykorzystywane przy opracowywaniu, a następnie monitorowaniu programu lub projektu winny spełniać określone warunki.

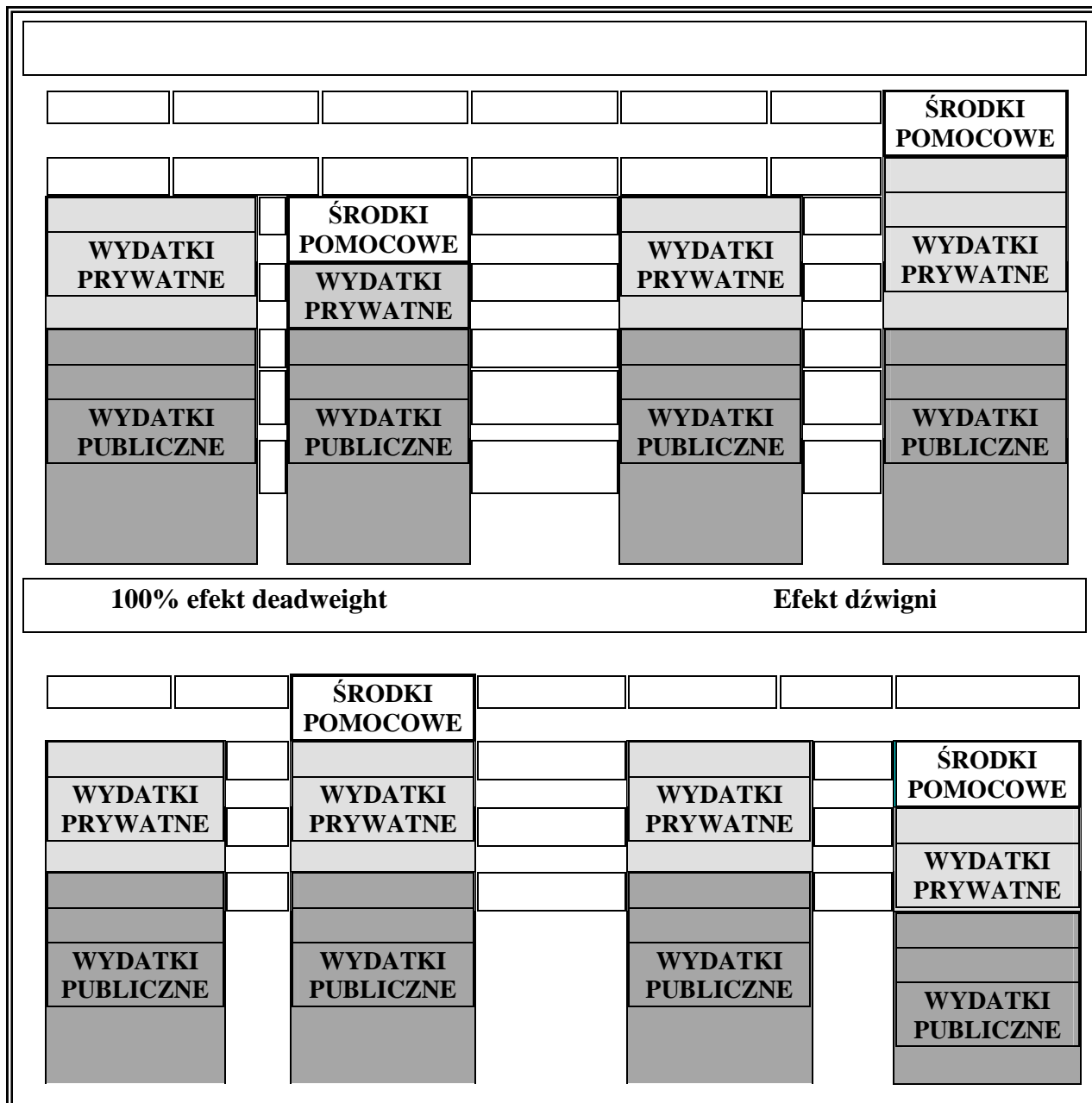
1. Trafności - wskaźnik winien być dostosowany do charakteru priorytetu (działania, projektu) oraz oczekiwanych efektów związanych z jego realizacją.
2. Mierzalności - każdy wskaźnik winien być wyrażony w wartościach liczbowych, co umożliwi jego weryfikację po zakończeniu wdrażania.
3. Wiarygodności - wskaźnik winien być zdefiniowany w taki sposób, aby jego ewentualna weryfikacja nie nastęrczała trudności.
4. Dostępności - wskaźnik powinien być łatwy do uzyskania.

Metody ewaluacyjne stosowane w fazie analizy

Zjawisko deadweight polega na tym, iż zmierzone efekty realizowanego programu lub projektu zostałyby osiągnięte nawet wówczas, gdyby na danym obszarze lub w danym sektorze nie był realizowany program lub projekt będący przedmiotem ewaluacji. Aby ocenić wielkość efektu deadweight należy stworzyć sytuację, jaka zaistniałaby, gdyby program nie był realizowany i porównać ją z sytuacją, w której program jest wdrażany.

Efekt deadweight jest ściśle związany z zasadą dodatkowości, która oznacza, iż środki publiczne (fundusze strukturalne) przekazywane w ramach danego programu nie zastępują dostępnych środków krajowych, lecz stanowią ich uzupełnienie, a zatem zwiększają całkowitą pulę dostępną na finansowanie danego typu działań.

Rysunek 27 Efekt dodatkowości, dźwigni oraz deadweight

Źródło: Komisja Europejska – Evaluating socio-economic programmes

Efekt substytucji (ang. substitution effect) polega na tym, iż beneficjenci programu lub projektu stają się bardziej konkurencyjni w stosunku do tych podmiotów działających na terenie obszaru objętego programem, które nie były beneficjentami pomocy.

Dotyczy to zwłaszcza działań związanych z rozwojem zasobów ludzkich. Przykładowo, na danym terenie jest realizowany program wsparcia dla absolwentów. Jego głównym instrumentem są różnego typu zachęty i ułatwienia dla pracodawców zatrudniających absolwentów. Efekt substytucji wystąpi wówczas, gdy pracodawca w miejsce dotychczas zatrudnionej osoby przyjmie do pracy absolwenta. Efekt brutto programu wynosi jedno nowe

miejsce pracy dla absolwenta, efekt netto - zero nowych miejsc pracy (absolwent został zatrudniony kosztem osoby, która utraciła pracę).

Efekt zastępowania (ang. displacement effect) występuje wówczas, gdy pozytywne efekty wynikające z realizowanego programu i osiągnięte na obszarze objętym pomocą są związane z negatywnymi efektami występującymi na obszarze nie kwalifikującym się do wsparcia.

Przykładowo, jeśli w regionie wdrażany był program wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw, może nastąpić proces przenoszenia się przedsiębiorstw z regionu sąsiedniego na obszar, gdzie dostępna jest pomoc. Od liczby nowych miejsc pracy stworzonych w regionie korzystającym ze wsparcia (efekt brutto) odejmuje się miejsca pracy utracone w regionach sąsiednich, w związku z przenoszeniem się firm do regionu stwarzającego dzięki zastosowanym instrumentom pomocowym lepsze warunki rozwoju.

9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

Tabela 1 Struktura gruntów powiatu słupskiego	16
Tabela 2 Szkielet układu drogowego powiatu słupskiego.....	17
Tabela 3 Struktura mieszkańców powiatu słupskiego wg wieku w latach 2002-2006 i prognoza na lata 2010-2013.....	18
Tabela 4 Struktura mieszkańców miasta Słupska wg wieku w latach 2002-2006 i prognoza na lata 2010-2013.....	19
Tabela 5 Bezrobocie na terenie powiatu słupskiego i miasta Słupska w latach 2002-2006.....	20
Tabela 6 Udział bezrobotnych zamieszkałych na obszarach wiejskich w ogólnej liczbie bezrobotnych.....	22
Tabela 7 Udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych.....	23
Tabela 8 Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	24
Tabela 9 Bezrobotni według wieku - powiat słupski (stan na koniec 2006 roku).....	25
Tabela 10 Bezrobotni według wieku – miasto Słupsk (stan na koniec 2006 roku).....	26
Tabela 11 Struktura bezrobotnych według wykształcenia (miasto Słupsk) w latach 2002 - 2006	27
Tabela 12 Struktura bezrobotnych według wykształcenia (powiat słupski) w latach 2002 - 2006.....	27
Tabela 13 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy – powiat słupski (stan na koniec 2006 r.)	28
Tabela 14 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy – miasto Słupsk (stan na koniec 2006 r.)	28
Tabela 15 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (rynek pracy)	40
Tabela 16 Podmioty wg wielkości (liczba pracujących) w powiecie słupskim i mieście Słupsku	47
Tabela 17 Przeciętne zatrudnienie w działach gospodarki.....	50
Tabela 18 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (przedsiębiorczość)	59
Tabela 19 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (integracja społeczna)....	89
Tabela 20 Liczba uczniów w Słupsku w latach 2003-2010	98
Tabela 21 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (edukacja)	108
Tabela 22 Szkielet układu drogowego powiatu słupskiego.....	114
Tabela 23 Bezpieczeństwo publiczne na terenie powiatu słupskiego w latach 2003-2005	118
Tabela 24 Wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu oceny celów szczegółowych (obszary wiejskie)	125
Rysunek 1 Położenie miasta Słupska na tle gmin powiatu słupskiego.....	11
Rysunek 2 Położenie powiatu słupskiego na tle powiatów województwa pomorskiego.....	15
Rysunek 3 Struktura mieszkańców powiatu słupskiego wg wieku w latach 2002-2006 i prognoza na lata 2010-2013.....	19
Rysunek 4 Struktura mieszkańców miasta Słupska wg wieku w latach 2002-2006 i prognoza na lata 2010-2013.....	20
Rysunek 5 Bezrobocie na terenie powiatu słupskiego i miasta Słupska w latach 2002-2006.....	21

Rysunek 6	Udział bezrobotnych zamieszkałych na obszarach wiejskich w ogólnej liczbie bezrobotnych..	22
Rysunek 7	Udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych.....	23
Rysunek 8	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	24
Rysunek 9	Bezrobotni według wieku - powiat słupski (stan na koniec 2006 roku)	26
Rysunek 10	Bezrobotni według wieku – miasto Słupsk (stan na koniec 2006 roku)	26
Rysunek 11	Klienci Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku w podziale na płeć	69
Rysunek 12	Procentowy wskaźnik występowania problemów społecznych w badanej grupie	70
Rysunek 13	Podział ze względu na stopień niepełnosprawności	70
Rysunek 14	Analiza procentowa problemów bez uwzględnienia problemu niepełnosprawności.....	71
Rysunek 15	Analiza liczbowa problemów bez uwzględnienia problemu niepełnosprawności	71
Rysunek 16	Podział respondentów ze względu na wiek.....	72
Rysunek 17	Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni do 1950 roku)	72
Rysunek 18	Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni pomiędzy 1951 - 1960 r.)	73
Rysunek 19	Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni pomiędzy 1961 - 1970 r.)	73
Rysunek 20	Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni pomiędzy 1961 - 1970 r.)	74
Rysunek 21	Struktura występowania problemów w poszczególnych grupach wiekowych (urodzeni po 1980 r.).....	74
Rysunek 22	Podział badanej grupy ze względu na wiek i wykształcenie klientów	75
Rysunek 23	Klienci Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu słupskiego w podziale na płeć	76
Rysunek 24	Klienci Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu słupskiego w podziale na wykształcenie	77
Rysunek 25	Udział procentowy bezrobotnych klientów Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu słupskiego do liczby klientów ogółem	78
Rysunek 26	Udział procentowy niepełnosprawnych klientów Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu słupskiego do liczby klientów ogółem.....	79
Rysunek 27	Efekt dodatkowości, dźwigni oraz deadweight	136

10. ZAŁĄCZNIKI

**Wykaz obszarów i typów operacji priorytetowych w roku 2008
wynikających z analizy problemów, potrzeb i celów sformułowanych
w ramach Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej
Powiatu Słupskiego
PROJEKTY KONKURSOWE**

Obszar: <u>RYNEK PRACY</u>
Priorytetowe kierunki działań
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo ze szczególnym uwzględnieniem wybranych grup docelowych mających największe trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. 2. Charakterystyka lokalnego rynku pracy. 3. Podnoszenie i uaktualnianie kwalifikacji i umiejętności pracowników Powiatowego Urzędu Pracy. 4. Udoskonalenie wizerunku urzędu poprzez promocję usług rynku pracy i podniesienie jakości infrastruktury urzędu.
Rodzaje/typy priorytetowych projektów
<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania podejmowane zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy. 2. Przeprowadzenie badań i przygotowanie publikacji nt. rynku pracy powiatu słupskiego. 3. Szkolenia, kursy, doradztwo lub inna forma doskonalenia zawodowego pracowników Powiatowego Urzędu Pracy. 4. Organizacja przedsięwzięć prowadzących do udoskonalenia wizerunku urzędu poprzez promocję usług rynku pracy i podniesienie.

Obszar: PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Priorytetowe kierunki działań

1. Podniesienie i dostosowanie kwalifikacji i umiejętności osób pracujących na terenie powiatu słupskiego do potrzeb regionalnej gospodarki.
2. Usługi informacyjno-doradcze dla MSP.
3. Pomoc w czynnościach adaptacyjnych pracowników i pracodawców w obliczu zmian gospodarczych.
4. Promowanie idei samozatrudnienia i wsparcie przy zakładaniu samodzielnej działalności gospodarczej (w tym wśród ludzi młodych i absolwentów szkół wyższych).

Rodzaje/typy priorytetowych projektów

1. Szkolenia doszkalające i przekwalifikowujące dla osób pracujących, o niskich kwalifikacjach, po 45 roku życia (w tym kursy językowe i zawodowe, np. spawacz, ślusarz, szwaczka).
2. Szkolenia dla przedsiębiorców z zakresu ekonomii, zarządzania , marketingu, systemu podatkowego i pozyskiwania funduszy unijnych oraz punkty konsultacyjne i doradcze dla MSP.
3. Prowadzenie badań i analiz dotyczących trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych przez pracowników Uczelni Wyższych w partnerstwie z lokalnymi przedsiębiorcami.
4. Szkolenia dla przedsiębiorców z zakresu : ABC własnej firmy, pisanie biznesplanu; Programy doradcze dla przedsiębiorców; Dostęp do kapitału startowego na zakładanie własnej działalności gospodarczej oraz dofinansowywanie w początkowym okresie działalności.

Obszar: INTEGRACJA SPOŁECZNA

Priorytetowe kierunki działań

1. Działania na rzecz osób i rodzin, które znalazły się w trudnej sytuacji.
2. Wsparcie osób niepełnosprawnych.
3. Organizacja działań samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych dotyczących integracji społecznej.
4. Podniesienie kwalifikacji kadr pomocy społecznej.
5. Wsparcie w tworzeniu i prowadzeniu rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Rodzaje/typy priorytetowych projektów

1. Przeprowadzenie badań i analiz w celu zdiagnozowania środowiska osób zagrożonych marginalizacją i wykluczonych społecznie.
Utworzenie centrum aktywizacji i pracy socjalnej (aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych marginalizacją społeczną).
Współpraca kadr służb pomocy społecznej z kadrami rynku pracy w zakresie pośrednictwa pracy i doskonalenia zawodowego.
2. Przeprowadzenie badań i analizy w celu zdiagnozowania środowiska osób niepełnosprawnych, zorganizowanie kampanii promocyjno-informacyjnych dot. zatrudniania osób niepełnosprawnych.
Utworzenie Klubu Integracji Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych i ich rodzin, Stworzenie systemu wsparcia i aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych w tym z zaburzeniami psychicznymi.
3. Utworzenie Centrum Organizacji Pozarządowych i Ekonomii Społecznej, Zwiększenie społecznego zaangażowania osób ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w działania na rzecz środowiska lokalnego (wolontariat).
Zwiększenie ilości seniorów – wolontariuszy działających na rzecz młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo.
4. Szkolenia dla instytucji pomocy i integracji społecznej (wypalenie zawodowe, sposoby działań w sytuacjach kryzysowych).
5. Kampanie promocyjne i szkolenia dla opiekunów prawnych pełniących lub podejmujących funkcji rodziny zastępczej.

Obszar: EDUKACJA

Priorytetowe kierunki działań

1. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.
2. Rozbudowa oferty i podnoszenie jakości kształcenia zawodowego.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych.
4. Lokalna infrastruktura społeczna; lokalna infrastruktura edukacyjna.
5. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego.

Rodzaje/typy priorytetowych projektów

1. Zmiana struktury kształcenia na rzecz rozwoju szkolnictwa zawodowego; doradztwo zawodowe. Współpraca z zakładami pracy; realizacja praktycznej nauki zawodu i praktyk zawodowych.
2. Edukacja najmłodszych; poszerzenie bazy i oferty przedszkolnej.
3. Wyposażenie szkół w podręczniki szkolne dla uczniów ubogich. Pomoc materialna o charakterze motywacyjnym. Pomoc stypendialna.
4. Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie lokalnej infrastruktury edukacyjnej (przedszkola, szkoły i placówki oświatowe).